

กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา แผน ข ระดับปริญญามหาบัณฑิต

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2565

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์

โดย
นางสาวณัฐา พุทธอรุณ

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา แผนก ข ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2565

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

EDUCATIONAL SUPERVISION PROCESS IN BANGSAPHANNOIWITTHAYAKOM
SCHOOL UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE
PRACHUAPKHIRIKHAN

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Education (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)

Department of Educational Administration
Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2022

Copyright of Silpakorn University

หัวข้อ กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อย
วิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
ประจวบคีรีขันธ์

โดย นางสาวณัฐา พุทธอรุณ

สาขาวิชา การบริหารการศึกษา แผนก ข ระดับปริญญามหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร. ศักดิพันธ์ ตันวิมลรัตน์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

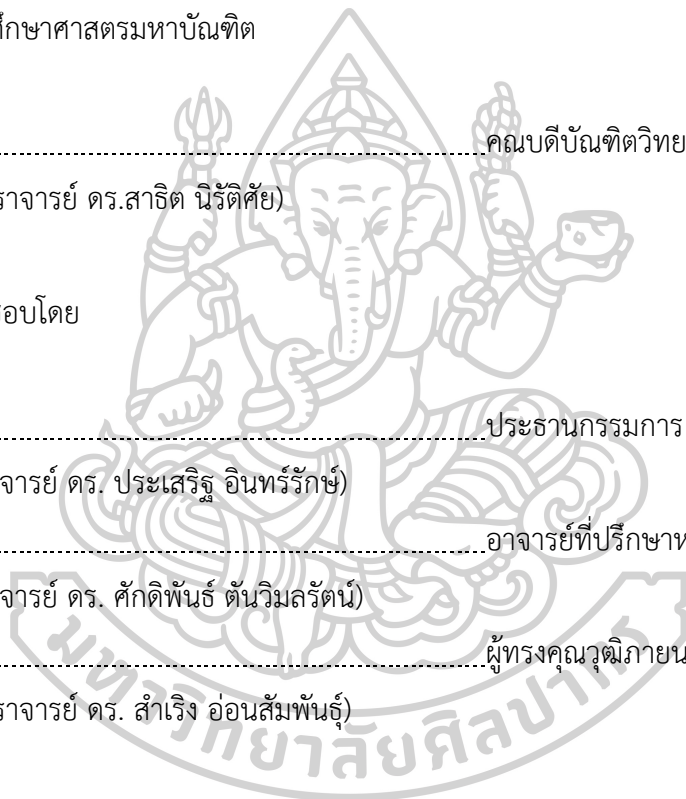
..... คุณบดีบัณฑิตวิทยาลัย (ผู้รักษาการแทน)
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต นิรัติศัย)

พิจารณาเห็นชอบโดย

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ประเสริฐ อินทร์รักษ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร. ศักดิพันธ์ ตันวิมลรัตน์)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สำเร็จ อ่อนสัมพันธุ์)

620620039 : การบริหารการศึกษา แผน ข ระดับปริญญามหาบัณฑิต

คำสำคัญ : กระบวนการนิเทศการศึกษา

นางสาว ญัฐา พุทธอรุณ: กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รองศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์พันธ์ ต้นวิมลรัตน์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ และ 2) แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 28 คน และผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม
กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ ตามแนวปฏิบัติ
ของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ
ความถี่ ร้อยละ ค่ามัธยฐานและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ โดย
ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการนิเทศ และอยู่ในระดับมากจำนวน 4
ด้าน เมื่อเรียงลำดับค่ามัธยฐานและอันดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการสรุป รายงานผล ปรับปรุงและพัฒนา ด้านการดำเนินการนิเทศ ด้านการ
ประเมินผลการนิเทศ และด้านการเตรียมการนิเทศ

แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
ประจำบุรีรัมย์คือ 1) ด้านการเตรียมการนิเทศ ควรมีการทบทวนความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล
แยกแยะปัญหา เพื่อนำมาเป็นเป้าหมายความต้องการจำเป็นเฉพาะของโรงเรียน การจัดทำคู่มือเกี่ยวกับงานนิเทศไว้เป็นการเฉพาะ 2) ด้านการวางแผน
การนิเทศ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศควรมีการกำหนดจุดมุ่งหมายร่วมกัน ควรมีการกำหนดรูปแบบ วิธีการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ จัดทำ
สื่อและเครื่องมือที่ไม่น่าขบขัน เก็บข้อมูลที่ตรงใจจริง 3) ด้านการดำเนินการนิเทศ ควรมีการประชุมเพื่อชี้แจงขั้นตอนการนิเทศเพื่อ
ทำความเข้าใจตรงกัน มีการรับฟังความคิดเห็นของคณะครู ผู้นิเทศควรให้ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการ
นิเทศไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านการประเมินผลการนิเทศ ควรมีการประเมินผลการนิเทศภายในตามกระบวนการทั้ง 5
ขั้นตอน ทั้งนี้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้นิเทศอาจมีการประชุมเพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทาง
วิชาชีพ หรือกระบวนการ PLC ในระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ 5) ด้านการสรุป รายงานผล ปรับปรุงและพัฒนาควรมีการประเมินภาพรวมความพึง
พอใจในการจัดกิจกรรมการนิเทศภายใน มีการนำผลจากการนิเทศมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เสนอประเด็นปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานเพื่อเป็น
ข้อมูลและประโยชน์ในการดำเนินการนิเทศในครั้งต่อไป ควรมีการสรุปรายงานผลการนิเทศของผู้รับการนิเทศเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็น
รายบุคคลอย่างเป็นระบบ และเก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะของสารสนเทศที่สะดวกต่อการนำไปใช้ มีการสรุปและรายงานผลการนิเทศต่อ
ผู้บังคับบัญชาอย่างต่อเนื่องและควรมีการเปรียบเทียบผลการดำเนินการนิเทศที่แสดงถึงการพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการปฏิบัติในองคกร
ต่อไป

620620039 : Major (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)

Keyword : EDUCATIONAL SUPERVISION PROCESS

MISS NATTHA PHUTTHAARUN : EDUCATIONAL SUPERVISION PROCESS IN BANGSAPHANNOIWITTHAYAKOM SCHOOL UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE PRACHUAPKHIRIKHAN THESIS ADVISOR : ASSOCIATE PROFESSOR SAKDIPAN TONWIMONRAT, Ph.D.

The purposes of this research were to know 1) the educational supervision process in Bangsaphannoiwitthayakom school under the Secondary Educational Service Area Office Prachuapkhirikhan and 2) the guidelines to develop the educational supervision process in Bangsaphannoiwitthayakom school under the Secondary Educational Service Area Office Prachuapkhirikhan. The sample consisted of 28 respondents and 5 interviews. The research instrument was a questionnaire on the educational supervision process in Bangsaphannoiwitthayakom school according to the practice of the Office of Basic Education Commission (OBEC) Supervisory Division and using the structured interview to find out the guideline to develop the educational supervision process in Bangsaphannoiwitthayakom school. The statistics used in the data analysis were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, and content analysis.

The results of the research showed that:

The educational supervision process in Bangsaphannoiwitthayakom school under the Secondary Educational Service Area Office Prachuapkhirikhan was at a high level overall and each aspect was at the highest level. One aspect was the aspect of planning supervision. At a high level, 4 aspects when sorting the arithmetic mean values from highest to lowest were summarizing, reporting, improvement, and development, supervision operation, supervision evaluation, and preparation of supervision.

The guideline to develop the educational supervision process in Bangsaphannoiwitthayakom school under the Secondary Educational Service Area Office Prachuapkhirikhan were as follow 1) In the preparation of supervision, there should be a review of knowledge about active learning, meeting of all teachers and stakeholders to collect, analyze data, isolate problems, select targets for specific needs of the school. There should be a dedicated supervision manual. 2) In Supervision planning, there should be a set of objectives and a form of supervision, determine the appropriate method depending on the situation, and create a tool that is not difficult to use in practice. 3) Supervision operation, there should be meeting to clarify the operation, and listen to the opinions of teachers and the supervisor should provide feedback from the joint analysis to further improve teaching. 4) Supervision evaluation, there should be evaluated by following accordance with 5 – the step supervision process. The course group heads hold meetings to share learning through the Professional Learning Community (PLC) process at the group level. 5) Summarizing, reporting, improvement, and development; The overall satisfaction of teachers with supervisory activities should be assessed through brainstorming. The results of the supervision were analyzed, synthesized, proposed issues and obstacles to the implementation of information and benefits in the next supervision. An individualized, systematic report on the outcomes of supervisory supervision on proactive learning management should be summarized and collect information in the form of information that is convenient for use the supervisory results are continually summed up and reported to the supervisor, and should be a comparison of the results of the supervision that shows the development to achieve sustainability in practice in the organization further.

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์ และความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์พันธ์ ต้นวิมลรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระที่ให้ความช่วยเหลือ คำปรึกษา ผลักดันในการเสริมแรงและกำลังใจให้ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาการศึกษาวิจัย รวมทั้ง รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์ ประธานกรรมการการตรวจสอบการค้นคว้าอิสระ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สำเร็จ อ่อนสัมพันธ์ ผู้ทรงคุณวุฒิผู้ให้คำแนะนำ ข้อคิด แนวทาง และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย ส่งผลให้การศึกษาค้นคว้าอิสระเล่มนี้ถูกต้องตามหลักวิชาการและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ตลอดจนคณาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ แนวคิด ประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ต่อผู้วิจัยในปัจจุบัน และอนาคต

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑาภรณ์ มาสินเทียะ นางสาวอรพรรณ แก้วน้อย และนางสาวปารณีย์ ขวัญกิจวงศ์ธร ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือและประเมินค่าความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ ผู้บริหาร ครูผู้สอนโรงเรียนธงชัยวิทยา และโรงเรียนชัยเกษมวิทยาที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองเครื่องมือการวิจัยเพื่อหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการ ผู้บริหาร และครูผู้สอนโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคมทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ส่งผลให้การดำเนินการวิจัยบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

คุณค่าหรือประโยชน์อันเกิดจากการค้นคว้าอิสระเล่มนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาแต่พระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน ความรู้ที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าอิสระเล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบ เป็นวิทยาทานที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษาค้นคว้าในโอกาสต่อไป

นางสาว ณัฐา พุทธอรุณ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	4
ปัญหาการวิจัย.....	6
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
ข้อคำถามการวิจัย.....	8
สมมติฐานของการวิจัย.....	8
ขอบข่ายเชิงอ้างอิงของการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	13
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	14
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	15
การนิเทศการศึกษา.....	15
ความหมายของการนิเทศการศึกษา.....	16
ความจำเป็นและความสำคัญของการนิเทศการศึกษาและการนิเทศในโรงเรียน.....	19
จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน.....	24
หลักการนิเทศการศึกษา.....	28
กระบวนการนิเทศในโรงเรียน.....	31
บทบาทของผู้บริหารในการนิเทศการศึกษา.....	40

ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์.....	45
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	49
งานวิจัยในประเทศ.....	49
งานวิจัยต่างประเทศ.....	58
สรุป	63
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	64
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	64
ระเบียบวิธีวิจัย	65
แผนแบบการวิจัย	65
ประชากร	66
กลุ่มตัวอย่าง.....	68
ตัวแปรที่ศึกษา.....	68
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	70
การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	71
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	73
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	74
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์แบบสัมพัทธ์	75
สรุป	76
บทที่ 4	77
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	77
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	77
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม	79

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบึงฉลือ	79
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพาน น้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบึงฉลือ	89
บทที่ 5	91
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	91
สรุปผลการวิจัย	91
การอภิปรายผล	94
ข้อเสนอแนะของการวิจัย	107
ข้อเสนอแนะทั่วไป	107
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป	108
รายการอ้างอิง	109
ภาคผนวก	114
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือวิจัยและ รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	115
ภาคผนวก ข แบบรายงานผลการประเมินผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	120
ภาคผนวก ค หนังสือขอตกลงเครื่องมือ	128
ภาคผนวก ง การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	131
ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	133
ภาคผนวก ฉ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	135
ภาคผนวก ช หนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัยและรายชื่อผู้ให้ข้อมูล สัมภาษณ์	142
ภาคผนวก ฌ แบบสัมภาษณ์เพื่อประกอบการวิจัย	145
ประวัติผู้เขียน	148

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 ข้อมูลแสดงจำนวนห้องเรียนและนักเรียน ปีการศึกษา 2564	46
ตารางที่ 2 ข้อมูลแสดงบุคลากรโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม ปีการศึกษา 2564	46
ตารางที่ 3 แสดงจำนวนผู้บริหารและครู โรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์	67
ตารางที่ 4 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	78
ตารางที่ 5 แสดงมัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติกระบวนการนิเทศ การศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ โดยภาพรวม.....	80
ตารางที่ 6 แสดงมัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติกระบวนการนิเทศ การศึกษาในโรงเรียน ขั้นตอนที่ 1 ด้านการเตรียมการนิเทศ	81
ตารางที่ 7 แสดงมัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติกระบวนการนิเทศ การศึกษาในโรงเรียน ขั้นตอนที่ 2 ด้านการวางแผนการนิเทศ.....	82
ตารางที่ 8 แสดงมัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติกระบวนการนิเทศ การศึกษาในโรงเรียน ขั้นตอนที่ 3 ด้านการดำเนินการนิเทศ.....	84
ตารางที่ 9 แสดงมัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติกระบวนการนิเทศ การศึกษาในโรงเรียน ขั้นตอนที่ 4 ด้านการประเมินผลการนิเทศ	86
ตารางที่ 10 แสดงมัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติกระบวนการนิเทศ การศึกษาในโรงเรียน ขั้นตอนที่ 5 ด้านการสรุป รายงานผล ปรับปรุง และพัฒนา	88

สารบัญแผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิที่ 1 ขอบข่ายเชิงอ้างอิงของการวิจัย.....	12
แผนภูมิที่ 2 ขอบเขตของการวิจัย.....	13
แผนภูมิที่ 3 แสดงกระบวนการนิเทศการศึกษา.....	33
แผนภูมิที่ 4 แสดงความต่อเนื่องของกระบวนการนิเทศการศึกษาในเรื่องต่าง ๆ	35

บทที่ 1

บทนำ

สถานการณ์ของโลกในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงถึงกันมากขึ้นเป็นสภาวะไร้พรมแดน ประกอบกับมีการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจ และการพัฒนาของเทคโนโลยี อันส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่และการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมากมาย ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทั้งหลายเหล่านี้ ประเทศไทยมีข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาของประเทศในหลายด้าน ดังนั้นประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีการปรับตัวเพื่อเร่งพัฒนาปัจจัยพื้นฐานทางยุทธศาสตร์ ได้แก่ การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม การเพิ่มการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา หลักการสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) จึงจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมเพื่อวางรากฐานของประเทศในระยะยาว สอดคล้องเชื่อมโยงตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดการบูรณาการการพัฒนาในทุกมิติอย่างพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดี รวมถึงการบริหารจัดการความเสี่ยง ยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี พัฒนาให้เป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบ มีคุณธรรมจริยธรรม ยึดวิสัยทัศน์ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ อยู่ร่วมกันอย่างสันติ ยึดเป้าหมายอนาคตการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่องค์ระหว่างประเทศกำหนดขึ้น ยึดหลักการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำขยายฐานคนชั้นกลาง เพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจ สังคม และรายได้ของกลุ่มประชากรรายได้ต่ำสุด เพิ่มการผลิตบนฐานของการใช้ภูมิปัญญา และนวัตกรรม สร้างสังคมที่มีคุณภาพ มีธรรมาภิบาล และความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ยึดหลักการนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจังผ่านกลไกประชารัฐที่เป็นการรวมพลังขับเคลื่อนทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน โดยกำหนดประเด็นการพัฒนา เป้าหมายตัวชี้วัดในระดับแผนงานหรือ

โครงการที่จะตอบสนองต่อเป้าหมายอย่างแท้จริง มีการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ¹ อย่างไรก็ตามคุณภาพของประชากรเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่ความสำเร็จ และสามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ ซึ่งสอดคล้องเป้าประสงค์ที่สำคัญของ sustainable development goals: SDGs 2030 คือการสร้างหลักประกันทางการศึกษาที่มีคุณภาพ เสมอภาค และเท่าเทียม สำหรับเด็กทุกคนในทุกระดับตั้งแต่ปฐมวัยถึงอุดมศึกษา เพิ่มจำนวนครูที่มีคุณภาพ เพิ่มจำนวนเยาวชนและผู้ใหญ่ที่มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานและการเป็นผู้ประกอบการ รวมทั้งจัดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคระหว่างเพศ การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความสงบสุข และการเป็นพลเมืองของโลก² ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 47 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพ เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการปฏิบัติอย่างหลากหลายซึ่งประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญคือ กระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และกระบวนการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และการนิเทศภายในมีกำหนดไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พ.ศ.2542 ซึ่งกำหนดการกำกับ ติดตาม การจัดการศึกษาของผู้บริหารไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ เกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้กำหนดให้การนิเทศภายใน เป็นส่วนหนึ่งของเกณฑ์การประเมินเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญ และนำไปปฏิบัติในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและได้ผลอย่างเป็นรูปธรรม³

¹สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560 – 2564,” 29 ธันวาคม 2559.

²สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค, 2560), 5.

³สำนักนายกรัฐมนตรี, “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545” เข้าถึงเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2564, เข้าถึงได้จาก <https://www.bic.moe.go.th/images/stories/Porrbor2542.pdf>

แนวทางการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาได้มีการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยให้มีการปรับปรุงหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผลเพื่อการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นสมรรถนะ พัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะกระบวนการ และมีบทบาทในการเรียนรู้มากขึ้น เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยการนิเทศการศึกษาเป็นกิจกรรมสำคัญในการให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของครูให้เป็นโค้ช หรือผู้แนะนำการเรียนรู้ เปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพ

ในอดีตที่ผ่านมาการดำเนินการนิเทศการศึกษาเป็นหน้าที่ของบุคลากรภายนอกโรงเรียน ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ที่เข้ามาดำเนินการในโรงเรียนแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่ในปัจจุบันสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงจำนวนโรงเรียนมีมากขึ้น ครูและนักเรียนมีมากขึ้นทำให้ศึกษานิเทศก์ไม่เพียงพอในการปฏิบัติงานได้อย่างทั่วถึงและไม่สามารถให้บริการการนิเทศการศึกษาได้อย่างครอบคลุม ในภายหลังจึงต้องมีการนิเทศการศึกษาอีกรูปแบบเกิดขึ้นคือการนิเทศภายในโรงเรียน เพราะการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานร่วมกันระหว่างบุคลากรทุกคนในโรงเรียน เพื่อการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนางานในวิชาชีพครูให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งผลให้นักเรียนได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพตามเป้าหมายการศึกษาที่กำหนด และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น การนิเทศการศึกษามีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการเพิ่มประสิทธิภาพให้กับโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งครู ซึ่งเป็นผู้สอนหลักในระบบโรงเรียน สำหรับความหมายของการนิเทศการศึกษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้มีการเปลี่ยนแปลงหรือมีจุดเน้นที่แตกต่างกันออกไปแต่ละยุคสมัย อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงแต่ละยุคนั้นมีจุดมุ่งหมายตรงกันคือ ต้องการปรับปรุงการสอนของครูให้มีคุณภาพมากขึ้น⁴

⁴สุทธนู ศรีไสย์, **หลักการนิเทศการศึกษา**, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555), 1.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสถานการณ์ปัจจุบันการนิเทศการศึกษาและการบริหารการศึกษามีความสัมพันธ์กันอย่างมากกล่าวคือ ในการปฏิบัติงานการบริหารการศึกษามีขอบข่ายการบริหารกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษาหลัก 4 งาน คือการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมทุกด้านให้มีค่านิยมตรงกับความต้องการของสังคม โดยใช้หลากหลายกระบวนการ ส่วนการนิเทศการศึกษาจะมุ่งพัฒนาเฉพาะตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการให้ศึกษา และการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ภารกิจสำคัญทางการบริหารการศึกษและการนิเทศการศึกษาควรจัดให้มีขึ้นในสถานศึกษา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่ทำหน้าที่การนิเทศการศึกษามีภารกิจที่จะต้องร่วมกันบริหารงานในสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา⁵ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาในยุคปัจจุบันที่มุ่งเน้นให้ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” และแนวการจัดการศึกษา ในหมวด 4 ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เน้นการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด เป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา มุ่งหมายให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย จนถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงเป็นรากฐานสำคัญที่จะช่วยให้การพัฒนาประเทศพัฒนาได้ การให้ความสำคัญของการจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษาที่ต้องพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายของการศึกษาชาติ “เก่ง ดี และมีความสุข” บนพื้นฐานของความสอดคล้องกับบริบทชุมชน และเกิดความภูมิใจในความเป็นไทย⁶

⁵นุชนรา รัตนศิริระประภา และประเสริฐ อินทร์รักษ์, การนิเทศการศึกษา: มโนทัศน์และการปฏิบัติ Educational Supervision: Concept and Practice, (นครปฐม: ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2560), 164-168.

⁶จรรยา ทองหอม, การนิเทศการศึกษายุค 4.0 กับการนิเทศภายในโรงเรียน, เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2564, เข้าถึงได้จาก <https://tonghom2009.blogspot.com/2019/07/40.html>

การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการดำเนินงานในสถานศึกษาที่จะพัฒนาครูผู้สอนให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้จัดให้มีการพัฒนาบุคลากร ให้ครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การนิเทศการศึกษาต้องตั้งอยู่บนหลักการด้านวิชาการ เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม ทั้งด้านความคิดเห็นและการกระทำ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูมีประสบการณ์ ความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการสอนให้มีประสิทธิภาพและให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามความต้องการของหลักสูตร สิ่งสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริหารประสบความสำเร็จในการพัฒนาครู คือ การนิเทศในสถานศึกษา ซึ่งเป็นการดำเนินการโดยสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้บริหาร และคณะครูร่วมมือกันค้นหาหรือสืบค้นข้อมูลที่จะนำมาพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษาจะทำให้ครูรู้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของตนเอง และจัดให้มีบรรยากาศการนิเทศเป็นกันเอง รู้ปัญหาและแนวทางแก้ไขได้ตรงจุด และสามารถติดตามผลได้ตลอดเวลา การนิเทศในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่ผู้นิเทศในสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการ หรือครูที่ผู้บริหารมอบหมายดำเนินการ โดยใช้ภาวะผู้นำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ประสานงาน และใช้ศักยภาพการทำงานอย่างเต็มที่ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาโดยส่วนรวม กำหนดให้การนิเทศในสถานศึกษาจะต้องปฏิบัติอย่างจริงจังต่อเนื่อง ถูกต้อง และครบถ้วนกระบวนการ เพื่อปรับปรุงและพัฒนากิจการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้มีการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพต่อไป และถือเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารที่จะต้องหาทางแก้ไขและพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถและเกิดความร่วมมือร่วมใจและมีส่วนร่วมในการพัฒนาบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา⁷

---

⁷พิชญ์ชาญ สุตทุม และ สุวัฒน์ จุลสุวรรณ, “แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21” (ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 10, ฉบับพิเศษ กันยายน 2559), 1183-1184, อ้างจาก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547): 179-180.

ปัญหาการวิจัย

การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการปรับปรุง พัฒนาการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียน โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร การนิเทศเป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกันระหว่างผู้นิเทศโดยอาจเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และรวมถึงครูทุกคน สำหรับผู้รับการนิเทศคือครูผู้สอน ทั้งนี้ผู้นิเทศจะช่วยตรวจสอบว่าผู้รับการนิเทศได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นพัฒนากระบวนการของผู้เรียน เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม ฝึกทักษะ ฝึกปฏิบัติทั้งในสถานการณ์จำลองและสถานการณ์จริง สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองสามารถเชื่อมโยงความรู้ประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ ซึ่งเป็นลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)^๘

จากการสัมภาษณ์หัวหน้างานนิเทศของโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม ถึงสภาพปัจจุบัน และปัญหาที่เกี่ยวกับกระบวนการนิเทศตามแนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) พบว่า สภาพปัจจุบันของการนิเทศในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม 1) การเตรียมการนิเทศ ยังขาดการสำรวจข้อมูลสารสนเทศเพื่อการนิเทศ ในเรื่องของสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น ความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุก ของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ การวิเคราะห์มาตรฐาน และตัวชี้วัดในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่สอดคล้อง โดยผู้นิเทศต้องรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แยกแยะปัญหา พร้อมทั้งจัดลำดับความสำคัญและแนวทางการแก้ไขเพื่อนำมาใช้ในการนิเทศรวมถึงยังขาดการตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ในประเด็นต่าง ๆ และการปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ 2) การวางแผนการนิเทศ สภาพปัจจุบันมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศที่ชัดเจน กำหนดวิธีการนิเทศโดยการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง Coaching & Mentoring โรงเรียนมีการกำหนดปฏิทินการนิเทศ มีแบบบันทึกการนิเทศที่สอดคล้องตามจุดประสงค์ มีการประสานงานระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เพื่อให้เตรียมความพร้อมรับการนิเทศตามกำหนด 3) การดำเนินการนิเทศ มีการสังเกตการสอนของครูในชั้นเรียนแต่ยังขาดการ

^๘ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, หน่วยศึกษานิเทศก์, “แนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning),” (เอกสารลำดับที่ 4/2564), 34.

สะท้อนผลการนิเทศในชั้นเรียนหรือการแลกเปลี่ยนมุมมองระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเนื่องด้วยเวลาจำกัด ครูมีงานสอนมาก 4) การประเมินผลการนิเทศ ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากผลการตรวจสอบการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และพิจารณาจากแผนการจัดการเรียนรู้ โดยยังขาดความร่วมมือและการวิเคราะห์ผลร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ 5) การสรุป รายงานผล ปรับปรุงและพัฒนา สภาพปัจจุบันโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคมมีการนำข้อมูลผลการนิเทศมาวิเคราะห์สังเคราะห์ สรุปและรายงานผลการนิเทศแต่ยังขาดการจัดทำเป็นสารสนเทศและเสนอประเด็นปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน นอกจากนี้ผู้ช่วยงานนิเทศ ได้กล่าวถึงการสะท้อนผลการนิเทศในชั้นเรียนซึ่งผู้นิเทศต้องมีประสบการณ์ มีทักษะในการสื่อสารและการตั้งคำถามเพื่อให้ผู้รับการนิเทศได้ทบทวนพิจารณาไตร่ตรองการจัดการเรียนรู้ของตนเอง คำถามจะดึงความเห็นของผู้รับการนิเทศออกมาเป็นการแลกเปลี่ยนมุมมองระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ และสามารถร่วมกันวิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อหาจุดเด่นในการส่งเสริมให้กำลังใจผู้รับการนิเทศ หาจุดพัฒนาเพื่อวางแผนปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป⁹ นอกจากนี้ข้อมูลจากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report: SAR) ประจำปีการศึกษา 2563 ในส่วนที่ 3 สรุปผล และแนวทางการพัฒนามาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนางานนิเทศการศึกษา ควรมีการจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนา ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าการดำเนินงานนิเทศของโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคมยังมีปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศ เมื่อเกิดปัญหาเหล่านี้ทำให้ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนของครู และคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม ดังนั้นผู้วิจัยจึงตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญของการใช้กระบวนการนิเทศในสถานศึกษา ซึ่งการบริหารจะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องใช้กระบวนการนิเทศทั้ง 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย การเตรียมการนิเทศ การวางแผนการนิเทศ การดำเนินการนิเทศ การประเมินผลการนิเทศ และการสรุปรายงานผล ปรับปรุงและพัฒนา ในการจัดกระบวนการนิเทศในโรงเรียนว่าอยู่ใน

⁹ สัมภาษณ์ หัวหน้างานนิเทศและผู้ช่วยงานนิเทศ โรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์, 21 กุมภาพันธ์ 2565.

ระดับใด เป็นประโยชน์ที่สำคัญยิ่งต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่จะนำผลการวิจัยไปปรับปรุง พัฒนาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล อันจะส่งผลดีต่อคุณภาพการบริหารจัดการ คุณภาพผู้เรียน และปรับปรุงการนิเทศในโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาของการวิจัยผู้วิจัยจึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อทราบกระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อทราบแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

ข้อคำถามการวิจัย

1. กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับใด
2. แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เป็นอย่างไร

สมมติฐานของการวิจัย

1. กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับปานกลาง
2. แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เป็นพหุแนวทาง

ขอบข่ายเชิงอ้างอิงของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำแนวคิดระบบเปิด (open system) ตามแนวคิดของ ลูเนนเบิร์กและออร์นสไตน์ (Lunenburg and Ornstein) มาเป็นกรอบของการวิจัย ที่กล่าวไว้ว่า สถานศึกษาทุกแห่งเป็นองค์การที่มีลักษณะเป็นระบบเปิด และยังมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอก ประกอบไปด้วย 1) ปัจจัยนำเข้า หรือตัวป้อน (Inputs) จากสิ่งแวดล้อม 2) กระบวนการเปลี่ยนแปลง (Transformation Process) ซึ่งเป็นผลจากการบริหารที่รวบรวม ประสานงาน

ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อเปลี่ยนแปลงตัวป้อนให้กลายเป็น 3) ปัจจัยนำออก หรือผลผลิต (Outputs) ในการบรรลุเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ คือความสำเร็จของระบบ นักเรียนที่สำเร็จการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ผลงานของครู ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 4) การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เกี่ยวกับความสำเร็จของการดำเนินงานของโรงเรียน เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาองค์การทั้งสามส่วน ซึ่งมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และ 5) สภาพแวดล้อม (Environment) ทั้งภายในและภายนอกขององค์การ รวมไปถึงพลังของสังคม การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และ ภูมิศาสตร์ ที่ส่งผลกระทบต่อองค์การ¹⁰ โดยในการศึกษาคครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ มีการบริหารงานประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (Inputs) คือองค์ประกอบที่เกี่ยวกับทรัพยากรทางการศึกษาที่นำเข้าสู่ระบบ ได้แก่ บุคลากร หรือทรัพยากรบุคคล งบประมาณที่ใช้ในสถานศึกษา วัสดุ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หลักสูตร และนโยบายการจัดการศึกษา ปัจจัยเหล่านี้จะถูกแปรเปลี่ยนโดยดำเนินการผ่านกระบวนการ (Process) ที่หลากหลายตามภารกิจหลักของโรงเรียน ได้แก่ กระบวนการบริหาร กระบวนการจัดการเรียนการสอน กระบวนการนิเทศการศึกษา การปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครู ฯลฯ เพื่อให้เกิดปัจจัยนำออก หรือผลผลิต (Outputs) แก่โรงเรียน อันได้แก่ ความสามารถในการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ คุณภาพนักเรียน จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ ดี เก่ง และมีสุข ซึ่งเป็นกระบวนการที่นำตัวป้อนต่าง ๆ ข้างต้นมารวมกันอย่างเป็นระบบมีกระบวนการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียน

ในด้านกระบวนการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารมีผู้เสนอแนวความคิดไว้หลายแนวทาง ได้แก่ แนวคิดของแฮร์ริส (Harris) พัฒนาจากกระบวนการบริหารงานของอัลเลน (Allen) ซึ่งได้สังเคราะห์ออกมาเป็นกระบวนการนิเทศการศึกษา ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) การประเมินสภาพงาน (Assessing) 2) การจัดลำดับความสำคัญของงาน (Prioritizing) 3) การออกแบบวิธีการทำงาน (Designing) 4) การจัดสรรทรัพยากร (Allocating Resources) 5) การประสานงาน

---

¹⁰Fred C. Lunenburg and Allan C. Ornstein, **Educational Administration: Concepts and Practices**, 6th ed. (Belmont, CA: Wadsworth, 2012), 20-22.

(Coordinating) และ 6) การอำนวยการ (Directing)¹¹ กระบวนการบริหารซึ่งหมายรวมถึง กระบวนการนิเทศการศึกษาตามแนวคิดของคเรทเนอร์ (Kreitner) ได้ระบุไว้ประกอบด้วย 8 กระบวนการ คือ 1) การวางแผน (Planning) 2) การตัดสินใจสั่งการ (Decision Making) 3) การจัดองค์การ (Organizing) 4) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) 5) การสื่อสาร (Communicating) 6) การจูงใจ (Motivating) 7) การนำ (Leading) 8) การควบคุม (Controlling)¹²

นอกจากนี้ยังมีแนวคิดของสังัด อุทรานันท์ ได้สังเคราะห์และระบุกระบวนการนิเทศ การศึกษาที่มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมไทย ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นการวางแผนการ นิเทศ 2) ขั้นให้ความรู้ในสิ่งที่จะทำ 3) ขั้นการปฏิบัติงาน 4) การสร้างขวัญและกำลังใจ และ 5) ขั้น ประเมินผลผลิตกระบวนการดำเนินงาน¹³ นุชนรา รัตนศิริประภา และประเสริฐ อินทร์รักษ์ ได้สรุป เกี่ยวกับกระบวนการนิเทศการศึกษาว่าเป็นขั้นตอนสำคัญของการปฏิบัติงานการศึกษานับเป็นส่วน สำคัญที่ช่วยให้การนิเทศการศึกษามีบรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย ประกอบด้วย การวางแผน (planning) การปฏิบัติตามแผน (doing according to the planning) และ การประเมินผล (evaluation)¹⁴ นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นำวงจรคุณภาพมาปรับประยุกต์ใช้เป็น กระบวนการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งสามารถดำเนินการได้ตามกระบวนการนิเทศการศึกษา 5 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมการนิเทศ 2) การวางแผนการนิเทศ 3) การดำเนินการนิเทศ 4) การ ประเมินผลการนิเทศ และ 5) การสรุป รายงานผล ปรับปรุงและพัฒนา เพื่อส่งเสริมให้ผู้สอนได้มีการ

¹¹Ben M. Harris, *Supervisory Behavior in Education*, 3rd ed (Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice – hall Inc., 1985), 13-15.

¹² Robert Kreitner, *Management*, 7th ed. (Houghton: Mifflin Company, 1998), 14-15.

¹³สังัด อุทรานันท์, *การนิเทศการศึกษา: หลักการ ทฤษฎี และปฏิบัติ*. (กรุงเทพฯ : มิตร สยาม, 2530), 35.

¹⁴ นุชนรา รัตนศิริประภา และประเสริฐ อินทร์รักษ์, *การนิเทศการศึกษา: มโนทัศน์และ การปฏิบัติ Educational Supervision: Concept and Practice*, (นครปฐม: ภาควิชาการ บริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2560), 94.

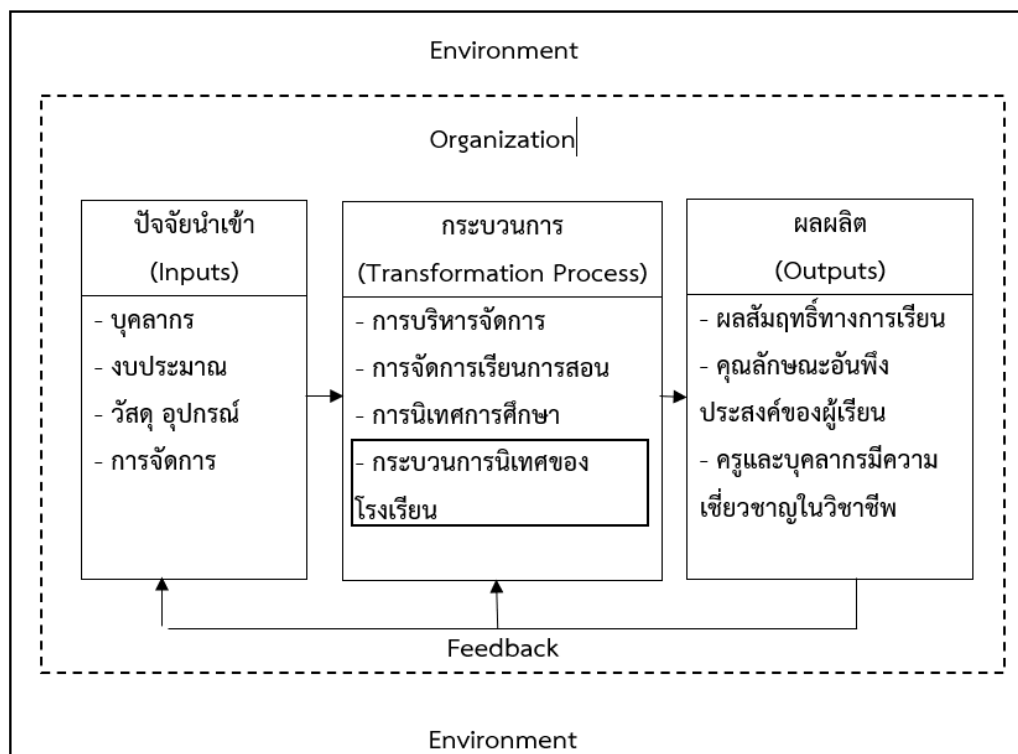
จัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เป็นการนิเทศที่ส่งเสริมให้ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้และคอยแนะนำการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน¹⁵

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน เป็นกระบวนการ (process) ที่มีแบบแผนภายใต้ปัจจัยนำเข้า หรือตัวป้อนจากสิ่งแวดล้อม (inputs) ผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลง (Transformation Process) ซึ่งเป็นผลจากการบริหารโดยการดำเนินการนิเทศในโรงเรียน ต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการนิเทศ มีการรวบรวม ประสานงานทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อเปลี่ยนแปลงตัวป้อนให้กลายเป็นปัจจัยนำออก หรือผลผลิต (Outputs) ในการบรรลุเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ สามารถนำเสนอขอขยายเชิงอ้างอิงของการวิจัย ดังแสดงในผังแผนภูมิที่ 1

---

¹⁵สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, หน่วยศึกษานิเทศก์, “แนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning),” (เอกสารลำดับที่ 4/2564), 37.

แผนภูมิที่ 1 ขอบข่ายเชิงอ้างอิงของการวิจัย

ที่มา: Fred C. Lunenburg and Allan C. Ornstein, **Educational Administration: Concepts and Practice**, 6th ed. (CA: Wadsworth Cengage Learning, 2012), 20-21.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, หน่วยงานนิเทศก์, “แนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning),” (เอกสารลำดับที่ 4/2564), 37.

ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยโดยมุ่งศึกษากระบวนการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ โดยนำหลักการเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามหลักการของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งกล่าวไว้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการนิเทศ 2) การวางแผนการนิเทศ 3) การดำเนินการนิเทศ 4) การประเมินผลการนิเทศ และ 5) การสรุป รายงานผล ปรับปรุงและพัฒนา ดังปรากฏในแผนภูมิที่ 2

<p style="text-align: center;">กระบวนการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. การเตรียมการนิเทศ 2. การวางแผนการนิเทศ 3. การดำเนินการนิเทศ 4. การประเมินผลการนิเทศ 5. การสรุป รายงานผล ปรับปรุงและพัฒนา

แผนภูมิที่ 2 ขอบเขตของการวิจัย

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, หน่วยศึกษานิเทศก์, “แนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning),” (เอกสารลำดับที่ 4/2564), 37.

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เข้าใจความหมายเฉพาะของคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นที่เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดนิยามคำศัพท์เฉพาะไว้ ดังนี้

กระบวนการนิเทศการศึกษา หมายถึง ขั้นตอนการทำงานของผู้บริหาร หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายในการสอนงานและพัฒนาคุณภาพการทำงานของครูและบุคลากรในโรงเรียน โดยกระทำต่อเนื่องอย่างเป็นระบบระเบียบ และชัดเจน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดแก่นักเรียนโดยมีขั้นตอนตามหลักการของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งกล่าวไว้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการนิเทศ 2) การวางแผนการนิเทศ 3) การดำเนินการนิเทศ 4) การประเมินผลการนิเทศ และ 5) การสรุป รายงานผลปรับปรุงและพัฒนา

โรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตั้งอยู่ เลขที่ 150 หมู่ 4 ตำบลปากแพรง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ฝ่ายบริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยผู้อำนวยการ หัวหน้าฝ่ายบริหาร หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้

ฝ่ายปฏิบัติ หมายถึง ครูผู้สอน

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นหลักการ ทฤษฎี แนวคิด และการศึกษาเอกสาร ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการศึกษาวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ ประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษา
  - 1.1 ความหมายของการนิเทศการศึกษา
  - 1.2 ความจำเป็นและความสำคัญของการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน
  - 1.3 จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาและการนิเทศในโรงเรียน
  - 1.4 หลักการนิเทศการศึกษา
  - 1.5 กระบวนการนิเทศในโรงเรียน
  - 1.6 บทบาทของผู้บริหารในการนิเทศการศึกษา
2. ข้อมูลพื้นฐานการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 3.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษา มีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูซึ่งเป็นผู้สอนหลักในระบบโรงเรียน สำหรับจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา จะคำนึงถึงทุกองค์ประกอบทางการศึกษาที่จะทำให้การสอนของครูมีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงขึ้น องค์ประกอบเหล่านี้ ได้แก่ การช่วยเหลือครูผู้สอนโดยตรงให้มีการปรับปรุงการสอนด้วยตัวครูเองอย่างสม่ำเสมอ การพัฒนาหลักสูตร การให้บริการเสริมวิชาการ การพัฒนากลุ่มและค้นหาหรือสืบสวนข้อมูลเพื่อนำผลมาปรับปรุงการสอน

ความหมายของการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษา (Educational Supervision) คือความพยายามอย่างหนึ่งในหลาย ๆ อย่างที่จะช่วยส่งเสริมให้การศึกษามีคุณภาพ เป็นกระบวนการทำงานและความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ เพื่อประสิทธิภาพอันสูงสุดในการเรียนของนักเรียน การนิเทศเป็นการกระตุ้นให้การทำงานประสบผลสำเร็จ ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาอย่างหลากหลาย ดังนี้

บริกส์ และ จัสต์แมน (Briggs and Justman) ให้คำจำกัดความของการนิเทศการศึกษาว่า การร่วมมือ การกระตุ้น และการให้คำแนะนำครูเพื่อให้ครูมีความเจริญงอกงามเพียงพอต่อการสร้างความเจริญงอกงามให้แก่เด็กทุกคนเพื่อว่าเด็กสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมและโลกนี้ได้อย่างฉลาดที่สุด¹⁶

เดไซ (Desai) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ว่า การนิเทศการศึกษาเป็นการศึกษาปัญหาของแต่ละโรงเรียน ให้มีความเข้าใจในกระบวนการศึกษาทุกรูปแบบ โดยผู้ศึกษาที่เรียกว่า “ผู้นิเทศ” พร้อมทั้งให้คำแนะนำช่วยเหลือครู อาจารย์ใหญ่ และผู้บริหารการศึกษาตามความเหมาะสม¹⁷

ไวลส์ (Wiles) ได้ให้ความหมายไว้ว่าการนิเทศการศึกษาเป็นการแนะนำ วางแผน ปรึกษาหารือร่วมกัน ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนเพื่อหาแนวทางปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น และยังเป็น การสนับสนุน ช่วยเหลือและร่วมมือกันมากกว่าการใช้อำนาจสั่งการ¹⁸

ดัลล์ (Dull) มองว่าการนิเทศการศึกษาเป็นการกระทำหลากหลายวิธีการของนักการศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดการปรับปรุงการสอนของครู¹⁹

¹⁶Thomas. H. Briggs and Joseph Justman, **Improving Instruction Through Supervision.** (New York: McMillan, 1952), 1-4.

¹⁷D.M. Desai, **Some concepts and Term in Educational Administration.** (Baroda: M.S.U. Press, 1963), 58.

¹⁸Kimball Wiles, **Supervision for Better Schools.** 3rd ed. (New Jersey: Prentice-Hall, Inc., 1967), 5.

แฮร์ริส (Harris) สรุปความหมายไว้ว่า การนิเทศการศึกษาในโรงเรียน คือการกระทำใด ๆ ที่บุคลากรในโรงเรียนกระทำต่อนักเรียนและสิ่งต่าง ๆ ในโรงเรียน เพื่อรักษามาตรฐานหรือเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนภายใต้ระเบียบแบบแผน อำนวยความสะดวกแก่การเรียนการสอนให้พัฒนาดีขึ้น และมุ่งให้เกิดประสิทธิผลในดำเนินงานสอนเป็นสำคัญ²⁰

กลิคแมน (Glickman) ได้ให้ความหมายของการนิเทศไว้ว่า การนิเทศการศึกษาหมายถึงหน้าที่ของทางโรงเรียนที่จะต้องปรับปรุงการสอน รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือโดยตรงกับครู (direct assistance to teacher) การพัฒนาหลักสูตร (curriculum development) การให้บริการเสริมวิชาการ (in-service training) การพัฒนากลุ่ม (group development) และการสนับสนุนให้ครูทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ (action research) เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น²¹

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ ได้ให้ความหมายว่า การนิเทศการศึกษา คือกระบวนการจัดการบริหารการศึกษาเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครูและเพิ่มคุณภาพของบทเรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา²²

จอมพงศ์ มงคลวนิช ให้ความหมายของการนิเทศว่า หมายถึงกระบวนการทำงานร่วมกันของผู้บริหารกับบุคลากรภายในสถานศึกษา ซึ่งจะต้องร่วมมือกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อปรับปรุง

¹⁹Lloyd W. Dull, **Supervision: School Leadership Handbook**. (Ohio: Charles E. Merrill Publishing Co., 1981), 5.

²⁰ Ben M. Harris, **Supervision Behavior in Education**. (Englewood Cliffs: N.J.: Prentice-Hall, Inc., 1985), 10 – 11.

²¹Carl D. Glickman, Stephen P. Gordon and Jovita M. Ross-Gordon, **Supervision and Instructional Leadership: A Developmental Approach**. 5th ed. (Newton, Massachusetts: Allyn and Bacon, 2001), 28.

²²ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, **การบริหารงานวิชาการ** (กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, 2553), 223.

พัฒนาคุณภาพของการปฏิบัติงานครู เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนให้สูงขึ้นตามจุดมุ่งหมายที่ทางสถานศึกษาคาดหวังไว้²³

ซุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ ให้ความหมายของการนิเทศ หมายถึงกระบวนการในการจัดกิจกรรมอันนำไปสู่จุดหมายปลายทางที่พึงประสงค์ และเป็นการแสดงถึงกิจกรรมการนิเทศที่เป็นไปในทางการให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ ปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อให้ได้มาตรฐานที่กำหนดในการประกันคุณภาพ²⁴

นุชนรา รัตนศิริระประภา และประเสริฐ อินทร์รักษ์ ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาโดยสรุปว่า เป็นกระบวนการชี้แจง แนะนำ ให้ความร่วมมือในกิจกรรม การบริการ และกลวิธีต่าง ๆ ที่มีการจัดการอย่างเป็นระบบของผู้เกี่ยวข้องทุกส่วน เพื่อพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน²⁵

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาว่าเป็นกระบวนการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งด้านการบริหารจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น โดยใช้ทักษะ เทคนิคและวิธีการแนะนำ ช่วยเหลือของผู้นิเทศผ่านการมีส่วนร่วม การเคารพซึ่งกันและกันของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน²⁶

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึงกระบวนการทำงานร่วมกันของผู้บริหาร หรือผู้นิเทศ ผู้รับการนิเทศและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการดำเนินกิจกรรม

²³จอมพงศ์ มงคลวนิช, การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา (กรุงเทพฯ: วี.พรินท์ (1991) จำกัด, 2555), 131.

²⁴ซุมศักดิ์ อินทร์รักษ์, การบริหารงานวิชาการ และการนิเทศภายในสถานศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ 2, (นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2559), 207.

²⁵นุชนรา รัตนศิริระประภา และประเสริฐ อินทร์รักษ์, การนิเทศการศึกษา: มโนทัศน์และการปฏิบัติ Educational Supervision: Concept and Practice, (นครปฐม: ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2560), 19.

²⁶ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, หน่วยศึกษานิเทศก์, “แนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning),” (เอกสารลำดับที่ 4/2564), 5.

ของครู การให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษา ช่วยเหลือ เพื่อปรับปรุงพัฒนาคุณภาพของการปฏิบัติงานครู ในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

ความจำเป็นและความสำคัญของการนิเทศการศึกษาและการนิเทศในโรงเรียน

การนิเทศการศึกษาในโรงเรียนเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้บุคลากรภายในโรงเรียนมีโอกาส แลกเปลี่ยนความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาการเรียนการสอนให้เหมาะสมก้าวทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในสังคม และโลกยุคปัจจุบัน ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นวิธีการที่จะช่วยลดปัญหาจากการนิเทศจากบุคคลภายนอก ช่วยแก้ไขปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้น ก่อให้เกิดผลดีต่อการปฏิบัติงานของครูให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ ได้มีนักการศึกษา กล่าวถึงความจำเป็นและความสำคัญของการนิเทศไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

บริกส์ และ จัสต์แมน (Briggs and Justman) ได้กล่าวถึงความจำเป็น และความสำคัญของการนิเทศการศึกษาไว้ ดังนี้

1. สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทุกขณะ การศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมด้วย ศึกษานิเทศก์ หรือผู้ทำหน้าที่นิเทศจึงต้องเป็นตัวแทนทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นในองค์การที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

2. ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ เพิ่มขึ้นโดยไม่หยุดยั้ง แม้แนวคิดในเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้ก็เกิดขึ้นใหม่ตลอดเวลา จำเป็นยิ่งที่จะต้องมีครูที่จะต้องติดตาม ศึกษาให้มีความรู้ใหม่อยู่เสมอ แต่เนื่องจากภาระหน้าที่ในงานสอนมีอยู่มาก ศึกษานิเทศก์หรือผู้ทำหน้าที่นิเทศจึงต้องรับผิดชอบในเรื่องนี้

3. การศึกษาคือความเจริญงอกงาม ถ้าหยุดนิ่งหมายถึงความล้าหลัง การนิเทศการศึกษาจะเป็นกระบวนการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พัฒนาให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ เพราะกระบวนการนิเทศเป็นกระบวนการกลางที่ประสานประโยชน์ นโยบายสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม หรือการกระทำได้ดีที่สุด และเป็นเครื่องมือสำคัญของผู้บริหารที่ชาญฉลาด จะนำไปใช้ประโยชน์ในการคิดริเริ่มงาน พัฒนางาน ติดตามงาน และสร้างขวัญกำลังใจ

4. ความจำเป็นในการรักษามาตรฐานทางการศึกษาของชาติ ศึกษานิเทศก์ หรือผู้ทำหน้าที่นิเทศเป็นผู้ดูแลด้านนโยบาย และมาตรฐานการศึกษา ให้ดำเนินไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่หน่วยเหนือกำหนด

5. การพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บุคคลที่ประกอบอาชีพครูได้รับการศึกษาต่อ ระหว่างการประกอบอาชีพการศึกษาดังกล่าวส่งผ่านทางการศึกษานิเทศก์ หรือผู้ทำหน้าที่นิเทศ ซึ่งจะ เป็นผู้ประสานให้ครูได้รับการฝึกฝนทางทักษะและประสบการณ์ในการประกอบอาชีพของตนอยู่ ตลอดเวลา

6. การนิเทศการศึกษาเป็นงานที่มีความจำเป็นในการให้บริการแก่ครูจำนวนมากที่มีความสามารถต่างกัน อีกประการหนึ่ง การศึกษาได้ขยายตัวไปอย่างมากเมื่อไม่นานมานี้ สิ่งเหล่านี้ต่าง ก็ต้องอาศัยความช่วยเหลือทั้งนั้น

7. การนิเทศศึกษาล้วนมีความจำเป็นต่อความเจริญของงวมของครู และนักเรียน แม้ว่า ครูจะได้รับการฝึกฝนมาอย่างดีแล้วก็ตาม แต่ครูก็ต้องปรับปรุงฝึกฝนตนเองอยู่เสมอในขณะที่ ทำงานในสถานการณ์จริง

8. การนิเทศการศึกษา มีความจำเป็นต่อการช่วยเหลือครูในการเตรียมการสอน เนื่องจากครู ต้องปฏิบัติงานในกิจกรรมต่าง ๆ กัน และจะต้องเผชิญกับภาวะที่ค่อนข้างหนัก ครูจึงไม่อาจสละเวลา ได้มากเพียงพอต่อการตระเตรียมการสอน การนิเทศการศึกษาจึงสามารถลดภาระของครูได้ในกรณี ดังกล่าว

9. การนิเทศศึกษามีความจำเป็นต่อการทำให้ครูเป็นบุคคลที่ทันสมัยอยู่เสมอ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีอยู่เสมอ ทำให้เกิดพัฒนาการทางการศึกษาทั้งทางทฤษฎีและทาง ปฏิบัติ ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิเคราะห์ และการอภิปราย จากการค้นพบของการวิจัยมีความจำเป็น ต่อการเจริญเติบโต ดังกล่าว

10. การนิเทศศึกษามีความจำเป็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาชีพ แบบประชาธิปไตย และสามารถให้ประโยชน์ในทางสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังสามารถรวบรวมพลังของทุกคนที่อยู่ใน กระบวนการศึกษา

11. การนิเทศเป็นการสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกระดับให้ดำเนินงาน ไปในทิศทางที่ถูกต้อง

12. การนิเทศการศึกษาลดการกระทำผิด กล่าวคือ ผู้นำองค์กรจะได้ ช่วยเหลือ แก้ไข ปัญหา และปรับปรุงการปฏิบัติงานก่อนที่จะอยู่ในสภาพ “สายเกินแก้”²⁷

มนูญ อรุณไพโรจน์ และคณะ ให้ความสำคัญของการนิเทศการศึกษาไว้ ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษามีบทบาทสำคัญทางการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง การเคลื่อนไหวทางสังคม ตลอดจนการศึกษาเพื่อหาความรู้ใหม่ อันเกิดตามความเปลี่ยนแปลงของ สังคม และแนวคิดทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป

2. การนิเทศการศึกษาเป็นสะพานเชื่อมระหว่างความเปลี่ยนแปลงสู่การปฏิบัติ ซึ่งเป็น กระบวนการที่เป็นไปอย่างรวดเร็วมากกว่าที่ผ่านมา ซึ่งเป็นกระบวนการไปทางสังการ²⁸

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้หลักการว่าครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนมีความ แตกต่างกันทั้งด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน เจตคติต่อวิชาชีพ บุคลิกภาพ และความ ต้องการ ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องรวมพลังของครูที่มีความแตกต่างกันเหล่านี้ให้สามารถปฏิบัติภารกิจ คือการสอน ให้ประสบความสำเร็จตามความต้องการของหน่วยงาน ในขณะเดียวกันยังมีความ จำเป็นต้องเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในการทำงานให้แก่ครูทุกคนในโรงเรียน เพื่อเสริมสร้าง ขวัญและกำลังใจในการทำงาน ทำให้ครูสามารถปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเอง ให้ดียิ่งขึ้น การนิเทศภายในโรงเรียนจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการที่ผู้อำนวยการโรงเรียนจะช่วยให้ ประสบผลสำเร็จ ในการรวมพลังและพัฒนาครู²⁹

กาญจน์ เรืองมนตรี และ ธรินธร นามวรรณ กล่าวถึงความจำเป็นในการนิเทศการศึกษา ดังนี้

1. การนิเทศเป็นกิจกรรมที่ซับซ้อนและยุ่งยาก จำเป็นที่จะต้องมีการนิเทศเพื่อเป็นการ ให้บริการแก่ครูจำนวนมากที่มีความสามารถต่างกัน

²⁷ Thomas H. Briggs and Joseph Justman, **Improving Instruction through Supervision** (New York: McMillan, 1952), 5 – 19.

²⁸ มนูญ อรุณไพโรจน์ และคณะ, **การนิเทศการศึกษาในระดับประถมศึกษา** (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2553), 16 – 17.

2. การนิเทศการศึกษาเป็นงานที่มีความจำเป็นต่อความเจริญงอกงามของครู แม้ว่าครูจะได้รับ การฝึกฝนมาอย่างดีแล้วก็ตาม แต่ครูจะต้องปรับปรุงฝึกฝนตนเองอยู่เสมอ ในขณะที่ทำงานใน สถานการณ์จริง

3. การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นต่อการช่วยเหลือครูในการเตรียมการสอน

4. การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นต่อการทำให้ครูเป็นบุคคลที่ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีอยู่เสมอ³⁰

อัญชลี ธรรมะวิสิกุล ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการนิเทศการศึกษาไว้ ดังนี้

1. การปฏิรูปการศึกษา การปรับนโยบายของรัฐบาล มีการปฏิรูปการศึกษาให้ได้มาตรฐาน การทำงานของครูในสภาพแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านการศึกษาและเทคโนโลยีดิจิทัล

2. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การศึกษาต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ทางสังคม การนิเทศการศึกษาจะช่วยให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นภายในองค์กรนั้นคือโรงเรียน

3. การเจริญก้าวหน้าของศาสตร์ความรู้ ซึ่งมีการพัฒนาเพิ่มขึ้น แนวคิดเรื่องของ กระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นใหม่อยู่ตลอดเวลา การนิเทศการศึกษาจะช่วยให้ครูมีความรู้และทักษะที่ ทันสมัยอยู่เสมอ

4. การนิเทศการศึกษาเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับว่าสามารถพัฒนางานได้ การแก้ปัญหาและ อุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาขึ้น จำเป็นต้องได้รับการชี้แนะหรือการนิเทศ การศึกษา จากผู้ชำนาญการโดยเฉพาะ จึงทำให้การแก้ไขปัญหาได้สำเร็จลุล่วง

5. การจัดการศึกษาของประเทศให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ จะต้องมีการ ควบคุม ดูแลด้วยระบบการนิเทศการศึกษา ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา

6. การนิเทศการศึกษาเป็นกิจกรรมที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาการทำงานของครู เพื่อ ปรับปรุงฝึกฝนตนเองอยู่เสมอในขณะที่ทำงานในสถานการณ์จริง

³⁰กาญจน์ เรืองมนตรี และ ธรินธร นามวรรณ, **การบริหารวิชาการ และนวัตกรรม การจัดการเรียนรู้** (มหาสารคาม: ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทาลัยมหาสารคาม, 2554), 56.

7. มีความจำเป็นต่อการช่วยเหลือครูในการเตรียมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เนื่องจากครูต้องได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรมใหม่ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

8. การพัฒนาครูให้ทันสมัย ซึ่งมีความจำเป็นต่อการส่งเสริมให้ครูเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ที่ทันสมัยอยู่เสมอ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วิทยาการ และเทคโนโลยี³¹

สำหรับการนิเทศการจัดการเรียนการสอน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล ทำให้ทราบว่าผู้เรียนได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ต้องมีการดำเนินการอย่างไร การนิเทศจึงมีความจำเป็นตามที่ สันติ บุญภิรมย์ ได้ให้เหตุผลไว้ดังนี้

1. มีความจำเป็นที่จะให้บริการทางวิชาการแก่ครู เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนเป็นกิจกรรมที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนซึ่งมีความยุ่งยากและซับซ้อน จำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญในด้านการสอนมาช่วยครูในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งเกิดจากความร่วมมือช่วยเหลือกัน มีเป้าหมายร่วมกันคือการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

2. มีความจำเป็นต่อความเจริญงอกงามของครูผู้สอน เนื่องจากการนิเทศเป็นการช่วยเหลือครูผู้สอนให้ได้รับการฝึกฝนพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เมื่อครูได้ไปปฏิบัติการสอนในสถานการณ์จริงและเมื่อเวลาผ่านไป ความก้าวหน้าทางวิทยาการและแนวคิดใหม่ ๆ โดยเฉพาะด้านการเรียนการสอนมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก หากผู้สอนได้รับการนิเทศ ช่วยเหลือในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ จะสามารถพัฒนางานอาชีพของตนได้เป็นอย่างดี เกิดความเจริญงอกงามในอาชีพครูได้

3. มีความจำเป็นต่อการช่วยเหลือผู้สอนในการลดภาระการเตรียมการสอนได้ ซึ่งการนิเทศเป็นการชี้แนะ ช่วยเหลือ แนะนำแนวทางการพัฒนาการสอนของครูให้ตรงกับประเด็นปัญหาของผู้เรียน ช่วยลดเวลาและภาระงานสอนได้ เพราะมีวิธีการที่หลากหลาย สามารถเลือกได้ตามสถานการณ์นั้น ๆ

4. มีความจำเป็นต่อการทำให้ครูผู้สอนเป็นบุคคลที่ทันสมัยอยู่เสมอ ความเจริญก้าวหน้าของสังคมโลก วิทยาการและงานด้านการศึกษาเจริญรุดหน้าตลอดเวลา ซึ่งเกิดจากงานวิจัยและข้อค้นพบในการตั้งสมมติฐานต่าง ๆ พร้อมทั้งข้อสรุป ข้อเสนอแนะจากการประชุมสัมมนาต่าง ๆ เป็น

³¹ อัญชลี ธรรมะวิสิกุล, อ่างถึงใน วนิดา ฉัตรวิราคม, การนิเทศและการแก้ปัญหาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2554), 11-12.

จำนวนมาก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีผู้ให้ความช่วยเหลือครูให้มีความรู้ความเข้าใจในเชิงวิชาการที่ก้าวหน้าไปพร้อมกัน

5. มีความจำเป็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาชีพในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของวิธีการทำงาน โดยใช้สติปัญญา ผู้นำในการนิเทศการศึกษาต้องใช้สติปัญญาวิธีการทำงานที่เปิดกว้าง ยอมรับฟังในการนำพาผู้สอนให้พัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น สร้างความเจริญงอกงามในวิชาชีพในภาพรวม ซึ่งต้องอาศัยการรวมพลังอย่างสร้างสรรค์คือต้องอาศัยการนิเทศการศึกษา³²

กล่าวโดยสรุป ความจำเป็นและความสำคัญของการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยความร่วมมือของครูทุกคน เป็นเครื่องมือสำคัญของผู้อำนวยการโรงเรียนที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จในการรวมพลังครู และพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถ ความชำนาญ เพิ่มพูนศักยภาพในการปฏิบัติงานในด้านการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบททางการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลง การดำเนินการดังกล่าวจะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน

การนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการที่มีความละเอียดอ่อนและซับซ้อน ซึ่งขึ้นอยู่กับคุณภาพของบุคลากรในองค์กร จะต้องพัฒนาบุคลากรภายในองค์กร โดยส่วนมากจะเกี่ยวข้องกับทัศนคติ ความเชื่อ ความรับผิดชอบ การเข้าหรือกระตุ้นให้ครูปรับปรุงตนเอง มีจุดมุ่งหมายหลักคือการช่วยเหลือ มุ่งที่จะพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพ เพื่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ซึ่งเป็นกระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรหลายฝ่าย และจำเป็นต้องมีจุดหมายที่ชัดเจนเพื่อให้ผู้ปฏิบัติยึดเป็นแนวทางการดำเนินงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย การจะดำเนินการให้ได้ผลดีต้องมีจุดมุ่งหมายที่เกิดจากความเข้าใจร่วมกัน ดังที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศไว้ ดังนี้

³² สันติ บุญภิรมย์, **ความจำเป็นของการนิเทศ**, อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, หน่วยศึกษานิเทศก์, “แนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning),” (เอกสารลำดับที่ 4/2564), 8-9.

มาร์ค และคณะ (Mark and others) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายการนิเทศในโรงเรียน ไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ครูมองเห็นเป้าหมายของการศึกษาชัดเจนยิ่งขึ้น และผู้ทำงานเกี่ยวกับการนิเทศ การในระดับการศึกษาแต่ละคนเห็นบทบาทของผู้นิเทศที่จะทำงานให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมาย เหล่านั้นได้
2. ช่วยให้ครูมองเห็นปัญหาและความต้องการของเด็กและเยาวชนได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น
3. ใช้ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยส่งเสริมให้เกิดการปรับปรุงโรงเรียนและกิจกรรมต่าง ๆ ของภาวะผู้นำดังกล่าว ทำให้เกิดความสัมพันธ์ ร่วมมือกันอย่างราบรื่น กระตุ้นให้เกิดการทำงานเป็น ทีม เพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย
4. สร้างขวัญและกำลังใจของกลุ่มและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของครู ให้มีผลต่อการทำงานเป็นหมู่คณะเพื่อให้ประสบผลตามเป้าหมาย
5. กำหนดงานให้ครูแต่ละคนอย่างเหมาะสม งานที่มอบหมายนั้นสนับสนุนให้ครูได้พัฒนา ตามความสามารถของตน
6. ช่วยครูในการพัฒนาความสามารถในการสอนให้สูงขึ้น
7. ช่วยครูใหม่ให้เข้ากับระบบโรงเรียนได้
8. ประเมินผลการทำงานของครูโดยดูความเจริญงอกงามของเด็กกับเป้าหมายที่ได้ กำหนดไว้
9. ช่วยเหลือครูหาสาเหตุและแก้ไขปัญหา อุปสรรคในการเรียนของนักเรียน
10. ให้ชุมชนได้เข้าใจถึงแผนการเรียนการสอนของโรงเรียน
11. ปกป้องครูให้พ้นจากข้อร้องเรียนที่ไม่มีเหตุผล ยุติธรรม และการวิพากษ์วิจารณ์ที่ไม่ เป็นธรรม³³

บีช และ ไรน์ฮาร์ทซ (Beach and Reinhartz) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา ว่าเป็นการดำเนินการเพื่อเป็นการสนับสนุน ส่งเสริมครูให้มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนา และความงอก งามในวิชาชีพระยะยาว ซึ่งจะส่งผลสูงสุดต่อคุณภาพการเรียนการสอน ความงอกงามและการพัฒนา

³³James R. Marks, Emery Stoops and Joyce King-Stoops, **Handbook of Educational Supervision: A Guide for the Practitioner.** (Boston: Allyn and Bacon, Inc., 1973), 93.

ดังกล่าวขึ้นอยู่กับระบบที่มีพื้นฐานจากความไว้วางใจ และการให้การสนับสนุนความพยายามของครู ในการพัฒนาประสิทธิภาพการสอนในชั้นเรียน³⁴

เซอร์จิโอแวนนี และ สตาร์แรทท์ (Sergiovanni and Starratt) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการ นิเทศการศึกษาว่า เป็นการช่วยเหลือสถานศึกษาโดยเพิ่มโอกาสและความสามารถของสถานศึกษา เพื่อให้มีการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ในการส่งเสริมความสำเร็จทางวิชาการของนักเรียน³⁵

สังต์ อุทรานันท์ ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศ มี 4 จุดมุ่งหมาย ได้แก่ 1) เพื่อพัฒนา คน 2) เพื่อพัฒนางาน 3) เพื่อสร้างการประชาสัมพันธ์ และ 4) เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ การที่กล่าว ว่าการนิเทศการศึกษาได้มุ่ง “พัฒนาคน” ก็คือ การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานร่วมกับครู และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้ครูและบุคลากรเหล่านั้นได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น ประการที่ 2 เนื่องจากการนิเทศการศึกษาได้มีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่นักเรียนซึ่งเป็นผลผลิตจากการสอน ของครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้วยเหตุนี้การนิเทศที่จัดขึ้นจึงมีจุดมุ่งหมายที่จะ “พัฒนางาน” ซึ่ง ได้แก่งานสอนให้ดีขึ้นนั่นเอง สำหรับการ “สร้างการประชาสัมพันธ์” นั้นจะเป็นผลผลิตที่เกิดขึ้นจาก การทำงานร่วมกัน รับผิดชอบร่วมกัน ผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำและผู้ตาม ซึ่งไม่ใช่เป็นการทำงาน ภายใต้อาณัติบังคับและคอยตรวจตราหรือคอยจับผิด และประการสุดท้ายคือ การ “สร้างขวัญและ กำลังใจ” นั้น ถือเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการนิเทศ ทั้งนี้เพราะว่าขวัญและ กำลังใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้บุคคลมีความตั้งใจทำงาน หากการนิเทศไม่ได้ทำการสร้างขวัญและ กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานแล้ว การนิเทศศึกษาก็ย่อมจะประสบผลสำเร็จได้ยาก³⁶

³⁴Don M. Beach and Judy Reinhartz, **Supervision Leadership: Focus on Instruction** (Boston: Allyn and Bacon, 2000), 4 – 5.

³⁵Thomas J. Sergiovanni and Robert J. Starratt, **Supervision: A Redefinition**, 8th ed. (New York: McGraw Hill, 2007), 3.

³⁶สังต์ อุทรานันท์, **การนิเทศการศึกษา: หลักการ ทฤษฎี และปฏิบัติ**, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพฯ: มิตรสยาม, 2530), 6-7.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ว่า

1. เป็นการช่วยให้ครูผู้สอนสามารถปรับปรุงตนเอง และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
2. เพื่อพัฒนาพฤติกรรม บุคลิกภาพการสอนของครูให้ดียิ่งขึ้น
3. เป็นการสนับสนุนความรู้ ความสามารถของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
4. เป็นการกำกับ ควบคุม ติดตามผลการปฏิบัติงานของครูให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างต่อเนื่อง
5. เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และการทำงานร่วมกันเป็นทีม³⁷

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนา ส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา
2. เพื่อให้การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. เพื่อสำรวจ วิเคราะห์ วิจัย และประเมินผล เพื่อการปรับปรุง พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา
4. เพื่อเป็นการพัฒนาหลักการ สื่อการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐาน พัฒนาเอกสารทางวิชาการให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการ และความจำเป็นของสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา
5. เพื่อเป็นการพัฒนาบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูให้มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์อันจำเป็นในการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการจัดการศึกษารวมทั้งแก้ปัญหาได้³⁸

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการนิเทศในโรงเรียน คือ มุ่งพัฒนาคน พัฒนางาน มีการประสานสัมพันธ์ การทำงานร่วมกัน มีการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเพื่อให้ได้ผลงานที่ดี มีคุณภาพ³⁹

³⁷สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, การนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา (กรุงเทพฯ: ครูสภา, 2551), 55.

³⁸ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, การบริหารทางวิชาการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, พิมพ์ครั้งที่ 5. (สงขลา: นำศิลป์, 2554), 144 – 145.

³⁹สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, หน่วยศึกษานิเทศก์, “แนวทางการนิเทศภายในโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน,” (เอกสารลำดับที่ 9/2562), 12.

จากหลักการและแนวคิดดังกล่าวสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษาในโรงเรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา เป็นการประสานงานเกี่ยวกับงานบริหารวิชาการ ให้ครู และบุคลากรในโรงเรียนได้ปรับปรุงตนเอง ทั้งด้านทักษะ ความรู้ และประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน บุคลิกภาพ การสร้างขวัญและกำลังใจ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน รวมไปถึงการรักษาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ตลอดจนการพัฒนาวิชาชีพครูให้มีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น

หลักการนิเทศการศึกษา

ผู้มีหน้าที่นิเทศการศึกษาจำเป็นต้องมีหลักการเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน โดยนักวิชาการ และนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงหลักการนิเทศไว้ ดังนี้

เบอร์ตัน และ บรูคเนอร์ (Burton and Brueckner) ได้กำหนดหลักการนิเทศการศึกษาไว้ 4 ประการ ได้แก่

1. การนิเทศการศึกษาควรมีความถูกต้องตามหลักวิชา คือ ควรจะเป็นไปตามค่านิยม วัตถุประสงค์ และนโยบาย ซึ่งเกี่ยวข้องอยู่กับการนั้นโดยเฉพาะ เป็นไปตามความเป็นจริงและตามกฎหมายของเรื่องนั้น ๆ ควรจะวิวัฒนาการด้านเครื่องมือ และกลวิธีโดยมีจุดมุ่งหมายและนโยบายที่แน่นอน

2. การนิเทศการศึกษาคงจะเป็นวิทยาศาสตร์ ควรจะเป็นไปตามลำดับ และมีวิธีการในการศึกษาปรับปรุงและประเมินผลต่าง ๆ ภายในขอบเขตของงานนั้น ทั้งนี้ย่อมหมายรวมทั้งด้านกระบวนการนิเทศการศึกษา และสิ่งที่ใช้ในการนิเทศ การได้มาจากการรวบรวมและสรุปผลจากข้อมูลอย่างเป็นปรนัย มีความถูกต้องแน่นอนเป็นที่เชื่อถือได้เป็นอย่างดี มีระเบียบมากกว่าการสรุปเอามาจากความคิดเห็น

3. การนิเทศการศึกษาคงจะเป็นประชาธิปไตย จะต้องเคารพในตัวบุคคล และความแตกต่างของแต่ละบุคคล เปิดโอกาสให้มีการร่วมมือและใช้ประโยชน์จากหมู่คณะ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานของหมู่คณะไปสู่เป้าหมาย

4. การนิเทศการศึกษาควรจะเป็นการสร้างสรรค์ แสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคล แล้วเปิดโอกาสให้แสดงออกเพื่อพัฒนาความสามารถนั้นเต็มที่และควรมีส่วนร่วมในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการทำงานให้มากที่สุด⁴⁰

บีช และ ไรน์ฮาร์ทซ (Beach and Reinhartz) ได้กล่าวถึงสมมติฐานสำคัญที่ใช้เป็นหลักการในการดำเนินการนิเทศเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งสมมติฐานเหล่านี้ต้องมาจากพื้นฐานที่กำหนดคุณลักษณะของผู้นิเทศว่าต้องเป็นบุคคลที่มีความใจกว้าง ไม่มีท่าทีคุกคามผู้อื่น มีความน่าไว้วางใจ และสามารถมีสัมพันธภาพแบบเสริมพลังใจซึ่งกันและกัน ระหว่างครูและผู้นิเทศซึ่งทำให้เกิดความงอกงามด้วยกันทั้ง 2 ฝ่าย การนิเทศจึงเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต สมมติฐานที่บีชและไรน์ฮาร์ทซนำเสนอไว้ ประกอบด้วย

1. ครูสามารถแก้ปัญหาการเรียนการสอนโดยการปรับพฤติกรรมของตนเอง
2. การตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับพฤติกรรมของตนเองต้องมาจากภายในตัวครูเองมากกว่า การถูกบังคับจากผู้อื่น
3. พฤติกรรมการสอนของครูจะได้รับการศึกษาวิเคราะห์และระบุได้อย่างชัดเจนโดยผ่านการอภิปรายและเปลี่ยนการเรียนรู้กันอย่างไม่เป็นทางการ การเยี่ยมชมชั้นเรียน และการสังเกตอย่างเป็นระบบ
4. ผู้นิเทศสามารถให้มุมมองที่เป็นประโยชน์แก่ครูได้โดยใช้การเสนอแนะ การอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเอื้ออำนวย และการสังเกตห้องเรียน
5. เมื่อได้สารสนเทศที่ชัดเจนเป็นที่ยอมรับ ครูจะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ในการกำหนดสิ่งที่ต้องการการเปลี่ยนแปลง

คุณภาพการปฏิบัติงานของครูและผู้นิเทศจะสูงขึ้น เมื่อสัมพันธภาพของครูและผู้นิเทศมีลักษณะของความเป็นเพื่อนและอยู่บนฐานของความไว้วางใจ ความร่วมมือ การเคารพและความมั่นใจซึ่งกันและกัน⁴¹

⁴⁰William H. Burton and Leo J. Brueckner, **Supervision: A Social Process**, 3rd ed. (New York: MacMillan Co., 1974), 71 – 72.

⁴¹Don M. Beach and Judy Reinhartz, **Supervision Leadership: Focus on Instruction** (Boston: Allyn and Bacon, 2000), 9.

ซุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ กล่าวว่า การนิเทศในสถานศึกษาในปัจจุบันยึดหลักการมนุษยสัมพันธ์ (Human Relations) โดยเน้นการปรับปรุงกลุ่มมากกว่าการปรับปรุงเฉพาะบุคคล อาศัยความร่วมมือ ความเข้าใจกัน คอยช่วยเหลือให้คำปรึกษาหารือ มีความเห็นใจกันระหว่างผู้อำนวยการโรงเรียนกับผู้สอนในสถานศึกษา มีความเคารพในหน้าที่และความรับผิดชอบ มีลักษณะเป็นการบริหารและการนิเทศแบบประชาธิปไตย⁴²

นุชนรา รัตนศิริประภา และ ประเสริฐ อินทร์รักษ์ ได้สรุปเกี่ยวกับหลักการนิเทศการศึกษาว่าหมายถึงข้อเท็จจริงพื้นฐานที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป กฎเกณฑ์พื้นฐาน คำสั่ง นโยบาย เป็นแนวทางของพฤติกรรมและการกระทำในอนาคตของบุคลากรในองค์การการศึกษา ช่วยให้เกิดการค้นหาเทคนิคในการแก้ปัญหา วิธีการใหม่ ๆ และประเมินผลเทคนิคหรือวิธีการเก่า ๆ โดยหลักการนิเทศการศึกษาประกอบด้วย 6 หลักการสำคัญ คือ หลักประชาธิปไตย (democracy) หลักวิทยาศาสตร์ (scientific) หลักการสร้างสรรค์ (creativity) หลักภาวะผู้นำ (leadership) และหลักการติดต่อสื่อสาร (communication)⁴³

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ว่าหลักการของการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ตามความต้องการและความจำเป็นในการพัฒนาโดยมีเป้าหมายเดียวกัน⁴⁴

จากหลักการของหน่วยงาน แนวคิดของนักวิชาการ และนักการศึกษาจะเห็นว่าหลักการนิเทศการศึกษาเป็นแนวทางของพฤติกรรม ในการทำงานร่วมกัน โดยยึดหลักมนุษยสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้สำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด ตลอดจนผลที่เกิดกับตัวผู้รับการนิเทศต้องมีความมั่นใจ มีอิสระใน

⁴²ซุมศักดิ์ อินทร์รักษ์, การบริหารงานวิชาการ และการนิเทศภายในสถานศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ 2, (นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2559), 218.

⁴³นุชนรา รัตนศิริประภา และประเสริฐ อินทร์รักษ์, การนิเทศการศึกษา: มโนทัศน์และการปฏิบัติ Educational Supervision: Concept and Practice, (นครปฐม: ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2560), 69-70.

⁴⁴สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, หน่วยศึกษานิเทศก์, “แนวทางการนิเทศภายในโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน,” (เอกสารลำดับที่ 9/2562), 13.

การแสดงความคิดเห็น และสามารถปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง ยึดหลักประชาธิปไตย เน้นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเกิดความรู้สึกร่วมกัน ส่งผลให้คุณภาพทางการศึกษาของผู้เรียนมีประสิทธิภาพ

กระบวนการนิเทศในโรงเรียน

กระบวนการนิเทศ มีความเชื่อมโยงและเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกันกับกระบวนการนิเทศการศึกษา ซึ่งการดำเนินการในการนิเทศให้ได้รับความสำเร็จ สิ่งสำคัญในการจัดการนิเทศการศึกษาคือจะดำเนินการอย่างไรจึงจะทำให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ไดวางไว้ ขั้นตอนในการปฏิบัติงานทางการนิเทศการศึกษาเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า “กระบวนการนิเทศ” เนื่องจากกระบวนการเป็นเทคนิควิธีในการทำงาน ดังนั้นกระบวนการทำงานของแต่ละบุคคลย่อมจะมีความแตกต่างกันไปบ้าง

นักการศึกษาได้กำหนดกระบวนการนิเทศการศึกษาไวหลายรูปแบบให้ยึดเป็นหลักในการปฏิบัติ เช่น

แฮริส (Harris) ได้พัฒนากระบวนการให้มีความสมบูรณ์เหมาะสมกับการนิเทศ โดยเน้นการวางแผนปฏิบัติงานมากกว่าการควบคุมงานเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

1) **ประเมินสภาพการทำงาน (Assessing)** เป็นกระบวนการศึกษาถึงสถานภาพต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลที่เป็นเพื่อนำมาเป็นตัวกำหนดถึงความต้องการจำเป็นเพื่อก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงซึ่งประกอบด้วยงานต่อไปนี้ คือ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการศึกษาหรือพิจารณาธรรมชาติและความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ มีการสังเกตสิ่งต่าง ๆ ด้วยความรอบคอบถี่ถ้วน ทบทวนและตรวจสอบสิ่งต่าง ๆ ด้วยความระมัดระวัง สามารถวัดพฤติกรรมการทำงาน และเปรียบเทียบพฤติกรรมการทำงานได้

2) **จัดลำดับความสำคัญของงาน (Prioritizing)** เป็นกระบวนการกำหนดเป้าหมายจุดประสงค์ และกิจกรรมต่าง ๆ ตามลำดับความสำคัญจะประกอบด้วยงานต่อไปนี้ คือการกำหนดเป้าหมาย ระบุจุดประสงค์ในการทำงาน กำหนดทางเลือก และจัดลำดับความสำคัญของงาน

3) **ออกแบบวิธีการทำงาน (Designing)** เป็นกระบวนการวางแผนหรือกำหนดโครงการต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยประกอบด้วยงานต่อไปนี้ คือ จัดสายงานให้ส่วนประกอบ

ต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กัน ทาวิธีการนำเอาทฤษฎีหรือแนวคิดไปสู่การปฏิบัติ เตรียมการต่าง ๆ ให้พร้อมที่จะทำงาน มีการจัดระบบการทำงาน และกำหนดแผนในการทำงาน

4) จัดสรรทรัพยากร (Allocating Resources) เป็นกระบวนการกำหนดทรัพยากรต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการทำงาน ซึ่งประกอบด้วยงานต่อไปนี้ คือ กำหนดทรัพยากรที่ต้องใช้ตามความต้องการของหน่วยงานต่าง ๆ จัดสรรทรัพยากรไปให้หน่วยงานต่าง ๆ มีการกำหนดทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้สำหรับจุดมุ่งหมายบางประการ และมอบหมายบุคลากรให้ทำงานในแต่ละโครงการหรือแต่ละเป้าหมาย

5) ประสานงาน (Coordinating) เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับคน เวลา วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกทุก ๆ อย่างเพื่อจะให้การเปลี่ยนแปลงบรรลุผลสำเร็จ งานในกระบวนการประสานงาน ได้แก่ ประสานการปฏิบัติงานในฝ่ายต่าง ๆ ให้ดำเนินงานไปด้วยกัน ด้วยความราบรื่น สร้างความกลมกลืนและความพร้อมเพียงกัน ปรับการทำงานในส่วนต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพให้มากที่สุดกำหนดเวลาในการทำงานในแต่ละช่วง และสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้น

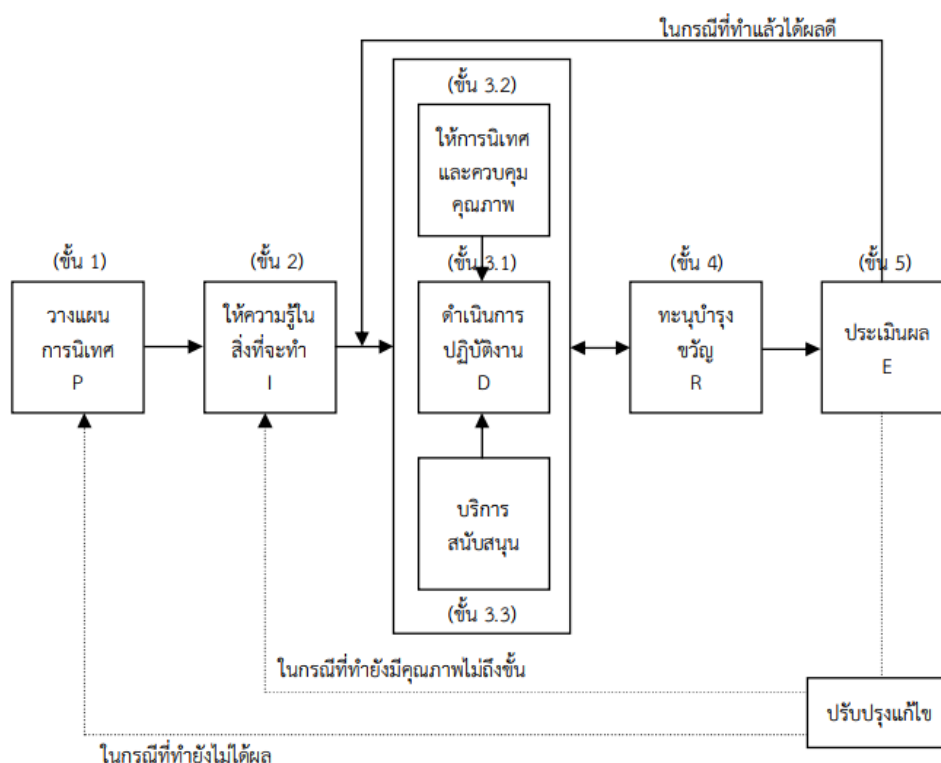
6) อำนาจการทำงาน (Directing) เป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดสภาพที่เหมาะสมอันจะสามารถบรรลุผลแห่งการเปลี่ยนแปลงให้มากที่สุด ซึ่งได้แก่ การแต่งตั้งบุคลากร การกำหนดแนวทางหรือกฎเกณฑ์ในการทำงาน กำหนดระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับเวลา ปริมาณหรืออัตราเร็วในการทำงาน แนะนำและปฏิบัติงาน มีการชี้แจงกระบวนการทำงาน และตัดสินใจเกี่ยวกับทางเลือกในการปฏิบัติงาน⁴⁵

ครีทเนอร์ (Kreitner) จำแนกกระบวนการบริหาร ซึ่งหมายรวมถึงกระบวนการนิเทศการศึกษาเป็น 8 กระบวนการ คือ 1. การวางแผน (Planning) 2. การตัดสินใจสั่งการ (Decision Making) 3. การจัดองค์การ (Organizing) 4. การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) 5. การสื่อสาร (Communicating) 6. การจูงใจ (Motivating) 7. การนำ (Leading) 8. การควบคุม (Controlling)⁴⁶

⁴⁵Ben M. Harris, *Supervisory Behavior in Education*, 3rd ed. (New Jersey: Prentice- Hall, Inc., 1985), 13-15.

⁴⁶Robert Kreitner, *Management*, 7th ed. (Houghton: Mifflin Company, 1998), 14-15.

สังกัด อุทรานันท์ ได้สังเคราะห์ ระบุการนิเทศการศึกษา และเรียกกระบวนการนิเทศ การศึกษาว่า “PIDRE” ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 วางแผนการนิเทศ (Planning-P) ขั้นที่ 2 ให้ความรู้ ความเข้าใจในการทำงาน (Informing-I) ขั้นที่ 3 ลงมือปฏิบัติงาน (Doing-D) ขั้นที่ 4 สร้าง เสริมกำลังใจ (Reinforcing-R) และขั้นที่ 5 ประเมินการนิเทศ (Evaluating-E) ดังสรุปในแผนภูมิที่ 3

แผนภูมิที่ 3 แสดงกระบวนการนิเทศการศึกษา

จากแผนภาพแสดงกระบวนการนิเทศ มีรายละเอียดในการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนและต่อเนื่องกัน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวางแผนการนิเทศ (Planning-P) เป็นขั้นที่ผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศจะทำการประชุมปรึกษาหารือ เพื่อให้ได้มาซึ่งปัญหาและความต้องการจำเป็นที่จะต้องมีการนิเทศ รวมทั้งวางแผนถึงขั้นตอนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนิเทศที่จะจัดขึ้นอีกด้วย

ขั้นที่ 2 ให้ความรู้ในสิ่งที่จะทำ (Informing-I) เป็นขั้นตอนของการให้ความรู้ความเข้าใจถึงสิ่งที่ต้องดำเนินงานว่าจะต้องอาศัยความรู้ความสามารถอย่างไรบ้าง จะมีขั้นตอนในการดำเนินการอย่างไรและจะอย่างไรจะทำให้ได้ผลงานออกมามีคุณภาพ ขั้นนี้จำเป็นทุกครั้งสำหรับการเริ่ม

การนิเทศที่จัดขึ้นใหม่ไม่ว่าจะเป็นเรื่องใดก็ตาม และก็มีผลจำเป็นสำหรับงานนิเทศที่ยังไม่ไดผล หรือได้ผลไม่ถึงขั้นที่พอใจ ซึ่งจำเป็นจะต้องทำการทบทวนให้ความรู้ในการปฏิบัติงานที่ถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติงาน (Doing -D) ประกอบด้วยงานใน 3 ลักษณะ คือ

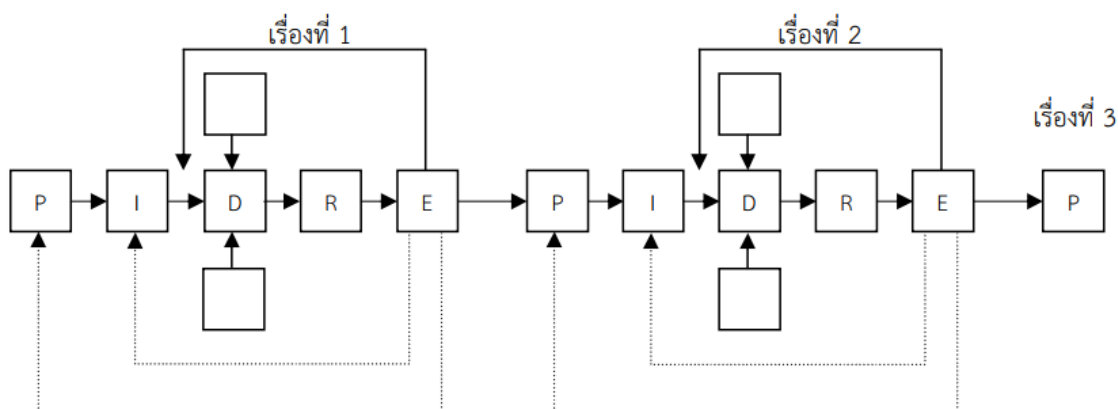
- 1) การปฏิบัติงานของผู้รับนิเทศเป็นขั้นที่ผู้รับการนิเทศลงมือปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถที่ได้รับมาจากดำเนินการในขั้นที่ 2
- 2) การปฏิบัติงานของผู้ให้การนิเทศ ขั้นนี้ผู้ให้การนิเทศจะทำการนิเทศและควบคุมคุณภาพให้งานสำเร็จออกมาทันตามกำหนดเวลาและมีคุณภาพสูง
- 3) การปฏิบัติงานของผู้สนับสนุนการนิเทศ ผู้บริหารก็จะให้การสนับสนุนในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างได้ผล

ขั้นที่ 4 การสร้างขวัญและกำลังใจ (Reinforcing-R) ขั้นนี้เป็นขั้นของการเสริมแรงของผู้บริหารเพื่อให้ผู้รับการนิเทศมีความมั่นใจและบังเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ขั้นนี้อาจจะดำเนินการไปพร้อมกันกับผู้รับการนิเทศกำลังปฏิบัติงานหรือการปฏิบัติงานได้เสร็จสิ้นลงไปแล้วก็ได้

ขั้นที่ 5 ประเมินผลผลิตของการดำเนินงาน (Evaluating-E) เป็นขั้นที่ผู้นิเทศทำการประเมินผลการดำเนินงานซึ่งผ่านไปแล้วว่าเป็นอย่างไร หลังจากการประเมินผลการนิเทศ หากพบว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่ทำให้การดำเนินงานไม่ไดผลก็สมควรจะต้องทำการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งการปรับปรุงแก้ไขอาจจะทำได้โดยการให้ความรู้ในสิ่งที่ทำใหม่อีกครั้งหนึ่ง สำหรับกรณีที่ผลงานออกมายังไม่ถึงขั้นที่พอใจ หรือการดำเนินงานไม่ไดผล และถ้าหากการประเมินผล พบว่าประสบผลสำเร็จตามที่ไดตั้งไว้หากจะได้ดำเนินการนิเทศต่อไปก็สามารถทำไปได้เลย โดยไม่ต้องให้ความรู้ในเรื่องนั้นอีก

การดำเนินการนิเทศตามวัฏจักรนี้จะเป็นไปอย่างต่อเนื่องและไม่หยุดนิ่งจนกว่าจะบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ หรือพัฒนาผู้รับการนิเทศให้เป็นไปตามต้องการหากบรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายแล้ว ต้องการจะหยุดกระบวนการทำงานก็ถือว่าการนิเทศได้สิ้นสุดลง หากต้องการเริ่มนิเทศในสิ่งใหม่ หรือตั้งเป้าหมายใหม่ ก็จะต้องดำเนินการตั้งแต่เริ่มแรกอีก⁴⁷ ดังแสดงให้เห็นความต่อเนื่องของกระบวนการนิเทศการศึกษาในแผนภูมิที่ 4

⁴⁷สังัด อุทรานันท์, การนิเทศการศึกษา: หลักการ ทฤษฎี และปฏิบัติ. (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2530), 35.

แผนภูมิที่ 4 แสดงความต่อเนื่องของกระบวนการนิเทศการศึกษาในเรื่องต่าง ๆ

วัชรา เล่าเรียนดี ได้เสนอกระบวนการนิเทศในโรงเรียนที่เป็นการปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนโดยตรง ดังนี้

1. วางแผนร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ (ครูหรือคณะครู)
2. เลือกประเด็นหรือเรื่องที่น่าสนใจจะปรับปรุงพัฒนา
3. นำเสนอโครงการพัฒนาและขั้นตอนการปฏิบัติให้ผู้อำนวยการโรงเรียนได้รับทราบ และขออนุมัติการดำเนินการ
4. ให้ความรู้หรือแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ และการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับเทคนิคการสังเกตการณ์สอนในชั้นเรียน และความรู้เกี่ยวกับวิธีสอนและนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่น่าสนใจ
5. จัดทำแผนการนิเทศ กำหนดวัน เวลา ที่จะสังเกตการสอน ประชุมปรึกษาหารือเพื่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์
6. ดำเนินการตามแผนโดยครูและผู้นิเทศ (แผนการจัดการเรียนรูและแผนการนิเทศ)
7. สรุปและประเมินผลการปรับปรุงและพัฒนา รายงานผลสำเร็จ⁴⁸

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดกระบวนการการนิเทศบูรณาการโดยใช้พื้นที่เป็นฐานในการนิเทศการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีของการนิเทศเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

⁴⁸วัชรา เล่าเรียนดี, การนิเทศการสอน: Supervision of Instruction, พิมพ์ครั้งที่ 7 (นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2553), 226.

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ เป็นการกำหนดปัญหาและความต้องการในแก้ปัญหาหรือพัฒนา ดังนี้

- 1.1 การจัดทำข้อมูลสารสนเทศพื้นฐาน เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาวางแผน การดำเนินงาน
- 1.2 การแลกเปลี่ยนระดมความคิด วิเคราะห์เพื่อหาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นและความต้องการ ในการพัฒนาตามบริบทของหน่วยงาน
- 1.3 การจัดลำดับปัญหาและเลือกปัญหาที่เป็นความจำเป็นหรือต้องการในลำดับเร่งด่วนหรือลำดับที่เห็นว่าสำคัญที่สุด
- 1.4 การสร้างการรับรู้ระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การประชุม การสัมมนา ฯลฯ เพื่อสร้างวิสัยทัศน์หรือสร้างเป้าหมายร่วมกันในการดำเนินงาน

ขั้นที่ 2 การวางแผนการนิเทศ เป็นการนำปัญหาและความต้องการ กำหนดรายละเอียดของกิจกรรมในการจัดทำแผนนิเทศ ดังนี้

2.1 กำหนดแนวทาง/วิธีการการพัฒนาที่หลากหลายตามปัญหาที่เกิดขึ้น ตามความต้องการและจำเป็น มีการใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้วิชาทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) และการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพครูและการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

2.2 เลือกแนวทาง/วิธีการในการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2.3 วางแผนการดำเนินงานพัฒนา

- 1) การประชุมเตรียมการนิเทศ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกัน
- 2) สร้างคณะนิเทศ เป็นทีมงานในการนิเทศร่วมกัน
- 3) กำหนดประเด็นการนิเทศ เป็นการกำหนดเนื้อหาที่จะนิเทศ
- 4) กำหนดระยะเวลาในการนิเทศ โดยกำหนดระยะเวลาในการนิเทศที่เหมาะสมกับการแก้ปัญหาและการพัฒนา

5) กำหนดวิธีการนิเทศและกิจกรรมการนิเทศที่เหมาะสมตามสภาพปัญหาและความต้องการ เช่น การประชุมสัมมนา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสังเกตชั้นเรียน การสาธิต การบันทึกวิดีโอ และการถ่ายภาพ การสัมภาษณ์ การ Coaching & Mentoring ฯลฯ โดยเน้นการใช้ ICT ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การใช้ Line Application การใช้ Clip Video การConference การใช้ Video Line, YouTube, Facebook Live เป็นต้น

2.4 จัดทำแผนนิเทศ ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมาย แผนการดำเนินการ กิจกรรมสำคัญ ปฏิทินการปฏิบัติงาน ทรัพยากรที่ต้องการ เครื่องมือนิเทศ ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ขั้นที่ 3 การสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ สื่อและเครื่องมือนิเทศเป็นสิ่งที่ช่วยให้การนิเทศมีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ และเป็นสิ่งที่ช่วยเก็บรายละเอียดที่ผู้รับการนิเทศไม่สามารถแสดงออกมาได้ และสามารถเก็บข้อมูลนำมาเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา และสิ่งที่ทำให้มีความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

3.1 สร้างสื่อการนิเทศที่ทำให้การนิเทศบรรลุวัตถุประสงค์ เช่น วิธีการนิเทศ ทักษะการนิเทศ เทคนิคการนิเทศ โดยเป็นสื่อที่สอดคล้องคล่องในยุคศตวรรษที่ 21 เน้นการใช้ ICT ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การใช้ Line Application การใช้ Clip Video การ Conference การใช้ Video Line YouTube Facebook Live เป็นต้น

3.2 สร้างเครื่องมือการนิเทศเพื่อเก็บข้อมูลเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนา ตรวจสอบติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงาน และการประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งเป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพ ใช้ง่าย สามารถเก็บข้อมูลที่ตอบประเด็นปัญหาความต้องการ และเป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหา ปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ขั้นที่ 4 การปฏิบัติการนิเทศ ดำเนินการนิเทศตามวิธีการการนิเทศและกิจกรรมการนิเทศที่กำหนด

1.1 ประชุมเตรียมการก่อนการนิเทศ เพื่อสร้างความเข้าใจของผู้นิเทศ ให้การนิเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 นิเทศตามขั้นตอน ระยะเวลา และใช้เครื่องมือตามที่กำหนด

1.3 การสะท้อนผลการนิเทศ

1.4 ปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงาน

ขั้นที่ 5 การประเมินผลและรายงานผล

5.1 ประเมินความก้าวหน้าของการดำเนินงาน เช่น การดำเนินงานของผู้รับการนิเทศ เพื่อนำผลไปปรับปรุงแนวทางการดำเนินงาน

5.2 ประเมินผลการนิเทศเมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติการนิเทศตามระยะเวลาที่ต้องการในการนำผลไปใช้ในการพัฒนา หรือในแต่ละปีการศึกษา

5.3 รายงานผลการนิเทศต่อผู้เกี่ยวข้อง

5.4 นำผลการนิเทศที่เป็นปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะไปพัฒนาการนิเทศในครั้งต่อไปหรือในปีการศึกษาต่อไป⁴⁹

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นำเสนอวงจรคุณภาพ PDCA หรือเรียกว่าวงจรเดมมิง (Deming Cycle) มาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดกระบวนการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกซึ่งสามารถดำเนินการได้ตามกระบวนการนิเทศ 5 ขั้นตอน เพื่อส่งเสริมให้ผู้สอนได้มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่เน้นผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การเตรียมการนิเทศ ประกอบด้วย

1.1 ทบทวนความรู้ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

1.2 สืบหาข้อมูลสารสนเทศเพื่อการนิเทศ ได้แก่ สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการนิเทศ อาจเป็นปัญหาและความต้องการเฉพาะของสถานศึกษา

1.3 สร้างความเข้าใจ ให้ผู้รับการนิเทศมีความเข้าใจ เห็นความสำคัญ และตระหนักถึงการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถรักษาผลการเรียนรู้ให้อยู่คงทนและยาวนานกว่าการเรียนรู้เชิงรับ (Passive Learning)

1.4 ตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้รับการนิเทศ โดยวิเคราะห์ร่วมกันในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ องค์กรประกอบสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ ความเชื่อมโยงระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรม และการวัดผลประเมินผล กิจกรรมการเรียนรู้นำไปสู่การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ มีการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดกระบวนการคิด วิเคราะห์ ร่วมกันอภิปราย และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม เป็นต้น

1.5 ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ ตามผลที่ผ่านการวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ พร้อมนัดหมายการนิเทศ (การสังเกตการสอนในชั้นเรียน)

2. การวางแผนการนิเทศ ประกอบด้วย

2.1 การกำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศ

⁴⁹สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, หน่วยศึกษานิเทศก์, “แนวทางการนิเทศบูรณาการ โดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน 2562 ปีทองแห่งการนิเทศภายในห้องเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน,” (เอกสารลำดับที่ 2/2562), 9-11.

2.2 กำหนดทางเลือก และออกแบบการนิเทศ

2.3 จัดทำสื่อและเครื่องมือนิเทศ

2.4 กำหนดปฏิทินการนิเทศ และกำหนดระยะเวลา

2.5 ประสานการนิเทศ

3. การดำเนินการนิเทศ ประกอบด้วย

3.1 ชี้แจงขั้นตอนการนิเทศ

3.2 การสังเกตชั้นเรียน

3.3 การสะท้อนผลการนิเทศชั้นเรียน

4. การประเมินผลการนิเทศ เป็นขั้นตอนที่ผู้นิเทศประเมินการนิเทศว่ามีปัญหา หรืออุปสรรคที่ทำให้การดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จหรือไม่ ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร ทั้งนี้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศควรร่วมกันวิเคราะห์ผลการประเมินที่ได้ หากจุดเด่นเพื่อส่งเสริมให้กำลังใจ และจุดที่ควรพัฒนาเพื่อวางแผนในการปรับปรุงในครั้งต่อไป

5. การสรุป รายงานผล ปรับปรุง และพัฒนา เป็นการนำข้อมูลที่เป็นผลจากการนิเทศมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปและรายงานผลการนิเทศเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ ในรูปแบบสารสนเทศต่อไป⁵⁰

จากการศึกษาและประมวลเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศการศึกษาสรุปได้ว่า กระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้การนิเทศการศึกษามุ่งบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีขั้นตอนหลัก ประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติตามแผน และการประเมินผล ทั้งนี้หากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำการนิเทศ หรือครูผู้ได้รับการนิเทศปฏิบัติตามกระบวนการ จะสามารถทำให้การนิเทศการศึกษามีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด ทั้งนี้กระบวนการนิเทศอาจมีขั้นตอนรายละเอียดแตกต่างกันไป ผู้นิเทศการศึกษาควรจัดทำคู่มือกระบวนการนิเทศและเลือกรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

⁵⁰สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, หน่วยศึกษานิเทศก์, “แนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning),” (เอกสารลำดับที่ 4/2564), 37.

บทบาทของผู้บริหารในการนิเทศการศึกษา

ผู้บริหารมีความสำคัญต่อการนิเทศการศึกษาเนื่องจากเป็นงานของผู้บริหาร ในการบริหาร นั้นผู้บริหารจะต้องพัฒนาบุคลากรภายในโรงเรียนควบคู่ไปเพื่อให้บุคลากรเหล่านั้นสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการที่ผู้บริหารทำหน้าที่นิเทศควบคู่ไปด้วยแล้วจะกล่าวได้ว่า ผู้บริหารคนนั้นทำงานของตนได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารในการนิเทศ ดังนี้

ไวลส์ (Wiles) กล่าวถึง บทบาทของผู้อำนวยการโรงเรียนในฐานะผู้นำนิเทศ ดังนี้

1. บทบาทด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนมีหน้าที่ทำให้เกิดความเข้าใจอันดีภายในกลุ่มและพยายามขจัดข้อขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดภายในกลุ่ม
2. บทบาทในฐานะผู้นำ ผู้อำนวยการโรงเรียนทำหน้าที่ ดังต่อไปนี้ คือ พัฒนาความเป็นผู้นำให้เกิดขึ้นแก่ตัวผู้อื่น ช่วยให้ผู้อื่นมีความรับผิดชอบมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการใช้อำนาจ และมีส่วนร่วมรับผิดชอบ
3. บทบาทในด้านการจัดการ และดำเนินงานในหน่วยงาน ผู้อำนวยการโรงเรียนมีหน้าที่ดังนี้ คือ พัฒนาการจัดองค์การของหน่วยงานในโรงเรียน ช่วยให้การดำเนินงานของคณะกรรมการต่าง ๆ ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพในการตัดสินใจเรื่องใดก็ตามต้องดำเนินต่อไปตามขั้นตอนและกระบวนการตัดสินใจเมื่อกลุ่มตัดสินใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งไปแล้ว จะต้องไม่คัดค้าน พยายามทำให้ทุกคนในกลุ่มมีเป้าหมายเดียวกันเพื่อให้เกิดมีวินัยในกลุ่มและส่งเสริมให้ทุกคนมีวินัยในตัวเอง
4. บทบาทในการคัดเลือกและใช้ประโยชน์จากบุคลากรผู้อำนวยการโรงเรียนมีหน้าที่ดังนี้ คือ พิจารณาคัดเลือกบุคลากรใหม่ให้ตรงกับความต้องการโดยให้ครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกด้วย ช่วยให้บุคลากรที่เข้ามาทำงานใหม่รู้สึกว่าเป็นที่ที่ต้องการของโรงเรียน มีความอบอุ่นใจและมีความเชื่อมั่น ในตนเอง
5. บทบาทในการสร้างขวัญของครู ผู้อำนวยการโรงเรียนมีหน้าที่คือช่วยให้ครูพอใจในงานที่ทำ มีความสะดวกสบายและปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ให้ครูมีส่วนร่วมในการวางโครงการและนโยบายต่าง ๆ ของโรงเรียนช่วยให้ครูเชื่อมั่นในความสามารถของตนให้ครูรู้สึกว่าคุณเองมีความสำคัญและเป็นที่ต้องการของบุคคลอื่น จัดให้มีการบริการต่าง ๆ เช่น คู่มือครู การศึกษาต่อ การอบรมตามที่ครูต้องการ

6. บทบาทในการพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารมีหน้าที่ คือจัดให้มีการอบรมในหน่วยงาน จัดให้ตรงตามความต้องการของครู การประชุมครูที่จัดขึ้น ช่วยให้ครูมีความก้าวหน้า ใช้วิธีสังเกตการสอนแต่ต้องมีความเข้าใจกันทั้งสองฝ่าย ใช้วิธีวัดผลเพื่อพัฒนาบุคลากรให้เกิดประสิทธิภาพด้านการเรียนการสอน หน้าที่ของบุคลากรในการนิเทศการศึกษามีความสำคัญที่ผู้นิเทศจะต้องพัฒนาให้เด่นชัด เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะประกอบด้วยภาระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศการมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงาน การประสานประโยชน์ให้การปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน⁵¹

กอร์ดัน (Gorton) กำหนดบทบาทของผู้อำนวยการโรงเรียนไว้ 6 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ผู้อำนวยการโรงเรียนต้องเป็นผู้จัดการ ได้แก่ การคาดหวังว่าผู้อำนวยการโรงเรียนต้องเป็นผู้จัดหา จัดทำโครงการบริหาร โดยกำหนดหน้าที่ตำแหน่งงาน ประสานทรัพยากรมนุษย์ และมีใช้ทรัพยากรมนุษย์เข้าด้วยกัน เพื่อให้หน่วยงานบรรลุผลตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ผู้อำนวยการโรงเรียนต้องเป็นผู้นำทางการศึกษา
3. ผู้อำนวยการโรงเรียนต้องเป็นผู้มีวินัยและรักษาวินัย ซึ่งบทบาทของผู้อำนวยการโรงเรียนเรื่องระเบียบวินัยนับว่าเป็นบทบาทสำคัญของผู้บริหารในสายตาของผู้ปกครองและนักเรียน
4. ผู้อำนวยการโรงเรียนต้องเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถสร้างสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนได้ 2 ประการ คือ สร้างขวัญให้แก่บุคลากรในโรงเรียน และสภาพภายในโรงเรียนต้องเต็มไปด้วยการอยู่ร่วมกันอย่างมนุษย์
5. ผู้อำนวยการโรงเรียนต้องเป็นผู้ริเริ่มให้มีการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสมัยใหม่ต้องมีลักษณะความเป็นผู้นำให้มีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เพื่อความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลงแผนงานหรือการกำหนดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนเพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนให้มากที่สุด
6. ผู้อำนวยการโรงเรียนต้องเป็นคนกลางในการขจัดหรือประสานงานในเรื่องความขัดแย้งต่าง ๆ ผู้บริหารต้องกล้าเผชิญปัญหาขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ผู้บริหารต้องยึดมั่นในความเป็นกลาง รักความเที่ยงตรง การแสดงบทบาทและหน้าที่ในการเป็นผู้นำย่อมแสดง

⁵¹Kimball Wiles, *Supervision for Better School*, 3rd ed. (New Jersey: Prentice – Hall, 1974), 56.

ให้เห็นถึงพฤติกรรมของผู้นำ อันเป็นที่คาดหวังของผู้ตามและเป็นที่ต้องการของกลุ่ม โดยขึ้นอยู่กับเป้าหมาย และวัฒนธรรมที่ปฏิบัติของสังคมนั้น ๆ⁵²

แฮริส (Harris) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้อำนวยการโรงเรียนไว้ดังนี้

1. หน้าที่ทางการนิเทศการศึกษาเป็นงานด้านการพัฒนา คือ การพัฒนาครูด้านการสอนที่เกี่ยวข้องกับการสอนหรือการปฏิบัติงานของครูโดยตรง
2. หน้าที่ทางด้านการสอนเป็นที่มีผลโดยตรงต่อนักเรียน
3. หน้าที่ด้านการบริหารงานทั่วไป เช่น การแนะแนว กิจกรรมหลักสูตร และ การบริการด้านอนามัย ซึ่งมีผลโดยตรงต่อนักเรียนเช่นเดียวกัน
4. หน้าที่ด้านธุรการ หรือการจัดการ ได้แก่ งานธุรการ การเงิน อาคารสถานที่ ซึ่งงานเหล่านี้ มีผลต่อการทำงานของครูทางอ้อม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการสอนนักเรียนไม่มากนัก หน้าที่บริหารงานทั่วไปเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องประสานสัมพันธ์เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ผู้บริหารจึงเป็นศูนย์กลางของการดำเนินงานภายในโรงเรียน⁵³

บีช และ โรฮาร์ทซ (Beach and Reinhartz) ได้กล่าวถึงบทบาทการนิเทศของผู้บริหารหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- บทบาทด้านผู้นำ (leader) พุดโน้มน้าวให้ครูได้ทำการเรียนรู้ร่วมกันอันจะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และช่วยให้ครูปรับแผนการจัดการเรียนการสอนให้ตอบสนอง ความต้องการของผู้เรียนอย่างเสมอภาค รวมทั้งจูงใจให้ครูยอมรับหลักสูตร และรูปแบบการจัดการเรียนการสอนใหม่
- บทบาทของผู้นำนี้เป็นการใช้ความพยายามเพื่อรวบรวมการปฏิบัติการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนา
- นักวางแผน/นักจัดการ (planner/organizer) วางแผน คาดการณ์สิ่งที่ควรปฏิบัติ และแนะแนวทางที่จะปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จโดยการวางแผนพัฒนาครูทั้งหมดในสถานศึกษา และวางแผนระบบย่อย คือการพัฒนาครูในเรื่องเฉพาะเจาะจง การวางแผนทางระยะสั้น และระยะยาวเป็น

⁵²R. A. Gorton, *School Administration and Supervision: Leadership Challenges and Opportunities* (Wisconsin: WM. C. Brow, 1985), 71.

⁵³Ben M. Harris, *Supervisory Behavior in Education*, 3rd ed. (Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall Inc., 1985), 7-11.

สิ่งจำเป็นที่ผู้นิเทศต้องดำเนินการเพราะแผนเป็นตัวกำหนดเป้าหมายและการจัดทำความสำคัญของการปฏิบัติงาน ช่วยในการจัดตารางการเรียน จัดเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร จัดผู้สอน และทรัพยากรที่ใช้ตามเวลาที่กำหนด

- ผู้เอื้ออำนวย (facilitator) เอื้ออำนวยและสนับสนุนให้ครู ซึ่งมีความต้องการและความสามารถแตกต่างกันให้ปฏิบัติการสอนอย่างมีประสิทธิภาพโดยการสนับสนุนช่วยเหลือครูทั้งในทางตรงด้วยการสอนแนะครู และโดยทางอ้อมด้วยการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน จัดหาทุน การสนับสนุนให้มีที่นิเทศ การสังเกตและรับฟังการสะท้อนด้านการสอนของครูเพื่อช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานของครู
- ผู้ประเมิน (appraiser/assessor) เป็นประเมินการสอนโดยปฏิบัติไปพร้อมกับการสอนและการช่วยเหลือสนับสนุนครู ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนการสอน
- ผู้เสริมกำลังใจ (motivator/encourager) พุดจูงใจให้ครู เป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา เสริมกำลังใจด้วยการเสริมสร้างความภาคภูมิใจ ความเชื่อมั่นในตนเองและการเห็นคุณค่าในตนเอง จะช่วยในการสร้างแรงบันดาลใจต่อการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอน และช่วยให้ครูมีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาตนเอง
- นักสื่อสาร (communication) ฟังและโต้ตอบ รวมทั้งสื่อสารความคิด ข้อมูลสารสนเทศกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย รวมถึงชุมชนได้อย่างมีคุณภาพ
- ผู้ตัดสินใจ (decision maker) ตัดสินใจในเรื่องที่ส่งผลต่อผู้เรียน ครู บุคลากรอื่น ๆ และองค์การเรื่องที่ต้องตัดสินใจ ได้แก่ การปรับปรุงการเรียนการสอนหลักสูตร และการพัฒนาบุคลากร โดยการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง นักเรียน อย่างไรก็ตามการตัดสินใจที่จะส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอนขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพการตัดสินใจของผู้นิเทศภายใต้ข้อมูลที่ชัดเจนของสถานศึกษา
- ผู้นำการเปลี่ยนแปลง (change agent) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะในเรื่องการเรียนการสอน แต่การเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นได้ สมาชิกต้องมีความเต็มใจและมีความรู้ความสามารถในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงนั้น เป็นผู้ปรับเปลี่ยนแผนและกระบวนการทำงานของครูที่จะส่งผลในทางบวกกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน

- ผู้สอนแนะ/พี่เลี้ยงช่วยเหลือ (coach/mentor) ช่วยเหลือส่งเสริมเกี่ยวกับการรับรู้การตัดสินใจและการใช้ทักษะทางสติปัญญาช่วยในการจัดหาทรัพยากรและให้ข้อมูลย้อนกลับ แก่ครูเพื่อการปรับปรุงการเรียนการสอนซึ่งผู้บริหารหรือผู้นิเทศควรวีตถือปฏิบัติ⁵⁴

กรรทอง จิรเดชากุล ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารที่ไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. กำหนดนโยบายของการนิเทศในโรงเรียน เช่น ส่งเสริมให้ใช้กระบวนการกลุ่มในการทำงาน เพื่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ เป็นต้น
2. ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรและเรื่องอื่น ๆ ที่ครูส่วนใหญ่มีความต้องการในการพัฒนาซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการปฏิบัติงานในหน้าที่ครูตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อการนิเทศในโรงเรียน
3. ปฏิบัติการนิเทศในโรงเรียนตามแผนการนิเทศของสถานศึกษา
4. เปิดโอกาสให้คณะครูมีส่วนร่วมในการดำเนินการนิเทศในโรงเรียนและมีการประเมินตนเอง
5. สรุปและเผยแพร่งานที่ประสบความสำเร็จ⁵⁵

รัชณี พรรณพานิช กล่าวโดยสรุปว่า การพัฒนาบุคลากรและสร้างเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานส่งเสริมให้มีการนิเทศทั้ง 3 ลักษณะ คือ การนิเทศทั่วไป การนิเทศเฉพาะเรื่อง และการนิเทศรายบุคคล ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานมักดำเนินการเกี่ยวกับการนิเทศทั่วไป โดยทำการนิเทศไปตามสายงานของการบังคับบัญชาเพื่อพัฒนาในภาพรวมของหน่วยงาน ส่วนการนิเทศเฉพาะเรื่องนั้น ผู้บริหารในระดับรอง ๆ ลงมาเป็นผู้ดำเนินการ เพราะการเจาะลึกเฉพาะเรื่องหรือเฉพาะงานทำได้เร็วกว่า เนื่องจากมีการกระจายงานตามฝ่ายงาน และการนิเทศรายบุคคลจำเป็นที่ผู้บริหารต้องส่งเสริมให้มีขึ้น โดยผู้บริหารเป็นผู้ดำเนินการเอง หรือมอบหมายให้ผู้ที่เห็นว่ามีความรู้ความสามารถดำเนินการแทนได้ เพราะการนิเทศรายบุคคล ต้องใช้เวลาและความเสียสละค่อนข้างมากแต่ผลที่ได้คือศักยภาพของคนซึ่งมีผลต่อประสิทธิภาพของหน่วยงานในระยะยาว⁵⁶

⁵⁴Don M. Beach and Judy Reinhartz, **Supervision Leadership: Focus on Instruction** (Boston: Allyn and Bacon, 2000), 16 – 18.

⁵⁵กรรทอง จิรเดชากุล, **คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน**. (กรุงเทพฯ: ชารอักษร, 2550), 6.

⁵⁶รัชณี พรรณพานิช, **ผู้บริหารและการนิเทศภายใน**. (กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นท์ดิ้งกรุ๊ป, 2552), 13 – 14.

จากการศึกษาและแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้นิเทศการศึกษาข้างต้น สรุปได้ว่าผู้บริหารหรือผู้นิเทศ มีบทบาทสำคัญ เป็นผู้นำทางวิชาการ คอยให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน เอื้ออำนวยในการนิเทศ การศึกษา เพื่อให้ครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะ และเจตคติที่ดีในการทำงาน และการนำ หลักสูตรไปใช้ มีการวางแผน ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือผู้รับการนิเทศ จัดหาทรัพยากร สร้างขวัญ กำลังใจ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็น มีการติดตามประเมินผล เป็นนัก ติดต่อสื่อสาร รวมทั้งเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ มากขึ้น

ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์

โรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม เริ่มเปิดทำการเรียนการสอนครั้งแรกในปี พ.ศ. 2519 โดย ได้รับจัดสรรงบประมาณจากกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีนายวิฑูรย์ ศรีวิฑูรย์ ผู้ช่วย อาจารย์ใหญ่โรงเรียนเมืองปราณบุรี รักษาการในตำแหน่งครูใหญ่ มีเนื้อที่ 41 ไร่ 2 งาน 26 ตารางวา เขตพื้นที่บริการของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนทุกตำบลในเขตอำเภอบางสะพานน้อย ประกอบด้วย ตำบลปากแพรง ตำบลบางสะพาน ตำบลทรายทอง ตำบลช้างแร้ง และตำบลไชยราช

ปัจจุบัน โรงเรียนเปิดสอนระดับระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ที่ตั้งโรงเรียนเลขที่ 150 หมู่ 4 ตำบลปากแพรง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รหัสไปรษณีย์ 77170 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ โดยมีนายวสันต์ บรรลือทรัพย์ ดำรง ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน

ทิศทางของโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม

วิสัยทัศน์ (Vision) โรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามศาสตร์ พระราชา สู่คุณภาพมาตรฐานสากล

พันธกิจ (Mission)

- 1) ส่งเสริม และพัฒนาการจัดการศึกษาเน้นผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานสากล โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- 2) พัฒนาคุณภาพครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล
- 3) สนับสนุนสถานศึกษาให้มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายใน และศึกษาแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษาอย่างคุ้มค่า
- 4) ส่งเสริม และพัฒนาการมีส่วนร่วมของเครือข่ายทุกฝ่ายในการจัดการศึกษา

เป้าหมาย (Goal)

- 1) ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานสากล
- 2) ผู้เรียนมีทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ
- 3) ผู้เรียนเห็นคุณค่าของอาชีพสุจริต และมีการกำหนดเป้าหมายในการประกอบอาชีพ
- 4) ครูจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานสากล
- 5) ครูและบุคลากรทางการศึกษามีสมรรถนะ ทักษะ ประสพการณ์สู่ความเป็นครูมืออาชีพ
- 6) สถานศึกษามีหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานสากล
- 7) สถานศึกษาจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 8) สถานศึกษามีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง
- 9) สถานศึกษามีการบริหารที่เน้นคุณภาพของความเป็นเลิศ
- 10) สถานศึกษามีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เป็นที่ยอมรับของชุมชน
- 11) เครือข่ายทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

อัตลักษณ์ (Identity) สะอาด มารยาทดี ก้าวทันเทคโนโลยี

ข้อมูลแสดงจำนวนนักเรียน ครูและบุคลากรโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม ปีการศึกษา 2564

ตารางที่ 1 ข้อมูลแสดงจำนวนห้องเรียนและนักเรียน ปีการศึกษา 2564

ระดับชั้น	จำนวนห้องเรียน	เพศ		รวม	เฉลี่ยต่อห้อง
		ชาย	หญิง		
ม.1	4	45	67	112	28
ม.2	4	56	60	116	29
ม.3	4	47	55	102	26
รวม ม.ต้น	12	148	182	330	28

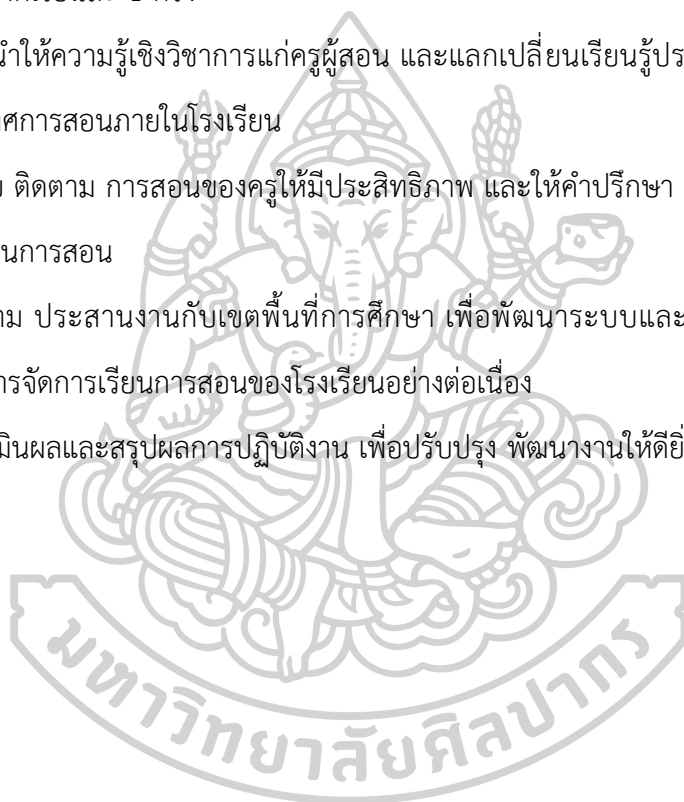
ระดับชั้น	จำนวนห้องเรียน	เพศ		รวม	เฉลี่ยต่อห้อง
		ชาย	หญิง		
ม.4	3	32	47	79	27
ม.5	3	18	43	61	21
ม.6	2	15	38	53	27
รวม ม.ปลาย	8	65	128	193	25
รวมทั้งหมด	20	213	310	523	27

ตารางที่ 2 ข้อมูลแสดงบุคลากรโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม ปีการศึกษา 2564

ฝ่ายบริหาร	จำนวน (คน)
1. ผู้อำนวยการโรงเรียน	1
2. ผู้ช่วยผู้อำนวยการ	1
3. หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ	1
4. หัวหน้าฝ่ายบริหารงานบุคคล	1
5. หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป	1
6. หัวหน้าฝ่ายบริหารงบประมาณ	1
7. หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	8
ฝ่ายปฏิบัติ	
ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย	2
ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์	2
ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	5
ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	2
ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ	2
ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา	1
ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ	1
ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	1
รวม	30

นโยบายเกี่ยวกับการจัดการนิเทศในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม

1. จัดระบบนิเทศการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนให้ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
2. จัดทำตารางนิเทศและปฏิทินการนิเทศให้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตลอดปีการศึกษา
3. ดำเนินงานนิเทศการสอนของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อนิเทศการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง
4. แนะนำให้ความรู้เชิงวิชาการแก่ครูผู้สอน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การจัดการระบบนิเทศ การนิเทศการสอนภายในโรงเรียน
5. กำกับ ติดตาม การสอนของครูให้มีประสิทธิภาพ และให้คำปรึกษา แนะนำเมื่อมีปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน
6. ติดตาม ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการนิเทศทางวิชาการและการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง
7. ประเมินผลและสรุปผลการปฏิบัติงาน เพื่อปรับปรุง พัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนองานวิจัยที่เกี่ยวกับกระบวนการนิเทศในโรงเรียน และการปฏิบัติงานของครู และนำมาเปรียบเทียบกับตอนอภิปรายผลทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ดังนี้

งานวิจัยในประเทศ

นภัสนันท์ อุปรี ได้ศึกษาวิจัย เรื่องรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ผลการวิเคราะห์ระดับสภาพการนิเทศภายใน ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการสำรวจความต้องการและความจำเป็น รองลงมาคือ ด้านการขยายผลยกย่องเชิดชูเกียรติและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน และรายด้านพบว่า ด้านการสำรวจความต้องการและความจำเป็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก คือมีการประชุมชี้แจงคณะครูเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจในการนิเทศ มีการสำรวจความต้องการจำเป็นอย่างแท้จริง แต่ยังขาดการสำรวจข้อมูลการปฏิบัติงานของกลุ่มสาระต่าง ๆ เพื่อนำมากำหนดความต้องการในการนิเทศภายใน ด้านการวางแผนการนิเทศโดยรวมอยู่ในระดับมาก คือมีการนำข้อมูลจากการสำรวจการปฏิบัติงานตามความคิดเห็นของบุคลากรมาจัดทำโครงการนิเทศภายใน สอดคล้องกับสภาพปัญหาปัจจุบันแต่ควรมีการกำหนดโครงการนิเทศไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน ด้านการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีการสร้างขวัญกำลังใจ แก่บุคลากร ดูแลให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ควรมีการจัดประชุมศึกษาหารือหลังการจัดการนิเทศภายในเพื่อแก้ปัญหาการนิเทศ ด้านการประเมินและรายงานผลการนิเทศโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากคือมีการประเมินผลรวมของการปฏิบัติงานตามโครงการเปรียบเทียบกับเป้าหมาย ส่งเสริมให้ครูดำเนินการประเมินผลการนิเทศโดยวิธีที่หลากหลาย เน้นการประเมินตามสภาพจริง แต่ควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและอิงความเป็นจริงเพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนา ด้านการขยายผลยกย่องเชิดชูเกียรติโดยรวมอยู่ในระดับมาก คือนำผลการประเมินมาใช้

ประโยชน์ในการพัฒนางานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูผู้สอน และนำวิธีการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพของครูไปเผยแพร่⁵⁷

ณัฐพร วัตถุ ได้ศึกษาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ในด้านการนำหลักสูตรไปใช้โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก คือผู้บริหารจัดให้มีการประชุม สัมมนา อบรม เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรก่อนเปิดภาคเรียน จัดให้มีการนิเทศภายในโรงเรียน ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร ส่งเสริมให้ครูและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารให้การสนับสนุนการประชุมครูเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการ และแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอน ด้านการผลิตและการใช้สื่อโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารส่งเสริมให้มีการจัดแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ส่งเสริมการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ปิดโอกาสให้ครูศึกษาดูงานการผลิตและการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผลโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก คือผู้บริหารมีการหารือจัดทำคู่มือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลเพื่อเป็นแนวทางให้กับครู จัดให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลด้านการวัดผลและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ⁵⁸

ธนาภรณ์ ศรีวาปี ได้ศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนของโรงเรียนบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่าครูมีความพึงพอใจโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านที่ 1 การวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน พบว่าครูพึงพอใจต่อการแจ้งนโยบายของการนิเทศให้ครูทราบ ด้านที่ 2 การปฏิบัติตามแผนการนิเทศภายในโรงเรียน พบว่าครูมีความพึงพอใจต่อการตรวจสอบแฟ้มสะสมผลงาน ด้านที่ 3 การตรวจสอบและประเมินผล

⁵⁷ นภัสนันท์ อูปรี, “รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23,” วารสารวิชาการสถาบันวิทยการจัดการแห่งแปซิฟิก 3, 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2560): 107-108.

⁵⁸ ณัฐพร วัตถุ, “การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี” (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2560), 71-73.

การนิเทศภายในของโรงเรียนโดยครูมีความพึงพอใจอยู่ในอันดับสูงสุด เนื่องจากผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการใช้กระบวนการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน มีการปฏิบัติอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง มีแผนงานและกระบวนการในการดำเนินงานที่ชัดเจน ยึดหลักประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็น ครูตระหนักถึงภาระหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบในการจัดการสอนเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร ครูมีความพึงพอใจต่อการเสนอแนะข้อที่ควรปรับปรุงโดยผู้นิเทศเพื่อการปรับปรุงพัฒนาต่อไป ด้านที่ 4 การปรับปรุงการนิเทศภายในโรงเรียนให้เหมาะสม พบว่าครูมีความพึงพอใจในการแจ้งผลการนิเทศให้ผู้รับการนิเทศทราบข้อบกพร่องของตนเอง เพื่อนำไปปรับปรุงการสอนในครั้งต่อไป⁵⁹

ภรณ์ทิพย์ คำเพ็ชร ได้ศึกษาวิจัย เรื่องความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อการนิเทศการศึกษาภายในของโรงเรียนบางมดวิทยา “สี่สุทนต์จวนอุปลัณท์” พบว่าผู้สอนมีความพึงพอใจโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย 4 ด้าน คือด้านการวางแผนการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานด้านการนิเทศการศึกษาภายในให้ครูรับผิดชอบตามความถนัด ทั้งนี้ควรมีการจัดทำคู่มือการนิเทศสำหรับครูผู้สอน ด้านการปฏิบัติตามแผนการนิเทศในโรงเรียน เนื่องด้วยมีการศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ แต่ควรมีการสาธิตการสอนให้กับเพื่อครูเพื่อเป็นตัวอย่างและแนวทางการจัดการเรียนการสอน ด้านการตรวจสอบประเมินผลการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน พบว่ามีการให้คำแนะนำข้อที่ควรปรับปรุงต่อครูผู้สอนโดยผู้นิเทศ แต่ควรเพิ่มเติมการประเมินผลโดยรวมเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายโดยคณะกรรมการดำเนินงาน และด้านการปรับปรุงการนิเทศภายใน โรงเรียนส่งเสริมให้ครูผู้สอนทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาผู้เรียน ทั้งนี้ควรมีการแจ้งผลการนิเทศภายในให้ครูผู้สอนรับทราบเพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในการนิเทศครั้งต่อไป⁶⁰

⁵⁹ ธนาภรณ์ ศรีวาปี, การศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนของโรงเรียนบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี, เข้าถึงเมื่อ 21 พฤษภาคม 2565, เข้าถึงได้จาก <http://www.edu-journal.ru.ac.th/index.php/abstractData/viewIndex/788.ru>

⁶⁰ ภรณ์ทิพย์ คำเพ็ชร, ความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อการนิเทศการศึกษาภายในของโรงเรียนบางมดวิทยา “สี่สุทนต์จวนอุปลัณท์”, เข้าถึงเมื่อ 21 พฤษภาคม 2565, เข้าถึงได้จาก <http://www.edu-journal.ru.ac.th/index.php/abstractData/viewIndex/618.ru>

อนงค์ จันทร์หอม ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง กระบวนการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มตำบล ยางหักอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี สามารถสรุปผลการวิจัยได้ว่า กระบวนการนิเทศการศึกษาของ โรงเรียนในกลุ่มตำบลยางหักอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับดับมัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ การจัดสรรทรัพยากร การประสานงาน การ อำนวยความสะดวก การจัดลำดับความสำคัญของงาน การออกแบบวิธีการทำงาน และการประเมินสภาพงาน

แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มตำบลยางหัก อำเภอปาก ท่อ จังหวัดราชบุรี จากการสนทนากลุ่ม โดยผู้อำนวยการโรงเรียน ครูวิชาการ และครูวิทยฐานะ ชำนาญการพิเศษ ได้เสนอแนวทางว่าควรมีการประเมินผลงานจากผู้ที่ได้รับมอบหมายและการจัด กระบวนการเรียนการสอน รวมทั้งทำกรนิเทศการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สืบหาความต้องการของครูใน การเลือกวิธีการปฏิบัติเพื่อให้ตรงกับความต้องการและตรงเป้าหมายของการทำงานที่กำหนดไว้ใน โครงการ จัดการข้อกำหนดของระบบงานที่มีความสำคัญอย่างเหมาะสม สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และให้มีจัดการประชุมคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อสำรวจความต้องการและความจำเป็น การใช้ทรัพยากรในแต่ละโครงการและสรุปเป็นมติของโรงเรียน ให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานแต่ละ โครงการ และควรมีการจัดสรรทรัพยากรให้แก่บุคลากรหรือโครงการตามความต้องการที่กำหนดไว้ อย่างเหมาะสม มีการประสานงานระหว่างผู้รับผิดชอบและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ให้เกิดความเข้าใจใน การร่วมมือกันปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับเวลา และกิจกรรมที่ต้องการให้บรรลุวัตถุประสงค์ และควรมี การปรึกษาหารือในการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างแนวทางปฏิบัติตามทางเลือกที่หลากหลาย หาแนวทาง การแก้ปัญหา และพัฒนาการปฏิบัติงานร่วมกัน⁶¹

สุคนธา บุญลือ อัจฉรา นิยามภา และกานดา สกุณณะศักดิ์ มัวร์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการนิเทศการสอนของโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ด้านกระบวนการวางแผนในภาพรวมพบว่าอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การประชุมปรึกษาหารือให้ได้มาซึ่งสภาพปัญหาและความ ต้องการมีการนิเทศการสอนอยู่ในระดับมากเป็นอันดับสูงสุด การกำหนดเป้าหมายให้สอดคล้องกับ

⁶¹อนงค์ จันทร์หอม, “กระบวนการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มตำบลยางหักอำเภอ ปากท่อ จังหวัดราชบุรี” (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2560), 106.

นโยบายของโรงเรียนอยู่ในระดับมากเป็นอันดับต่ำสุด ด้านกระบวนการจัดสายงาน ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการนิเทศการสอนตามความต้องการอยู่ในระดับมากเป็นอันดับสูงสุด การจัดทำเอกสารคู่มือการปฏิบัติการนิเทศการสอนที่ชัดเจนอยู่ในระดับมากเป็นอันดับต่ำสุด ด้านกระบวนการนำ ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การส่งเสริมให้มีทัศนคติที่ดีต่อการนิเทศการสอนอยู่ในระดับมากเป็นอันดับสูงสุด แต่การให้ขวัญ และกำลังใจกับผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นอันดับต่ำสุด ด้านกระบวนการควบคุม ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การให้คำแนะนำการจัดการเรียนการสอนให้เกิดการพัฒนาอยู่ในระดับมากเป็นอันดับสูงสุด การให้ข้อเสนอแนะการออกแบบวิธีการนิเทศการสอนนำไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากเป็นอันดับต่ำสุด ด้านกระบวนการประเมินสภาพการทำงาน ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศการนิเทศการสอนตรงกับสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมากเป็นอันดับสูงสุด การจัดทำรายงานผลหลังจากการดำเนินการนิเทศการสอนอยู่ในระดับมากเป็นอันดับต่ำสุด

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปสู่การปฏิบัติ ด้านกระบวนการวางแผน ควรมีการร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง วัดผลได้ วางแผนร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้องและฝ่ายบริหารเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ด้านกระบวนการจัดสายงาน ควรมีการจัดทำคู่มือเอกสารที่เข้าใจง่ายเหมาะสมกับผู้ใช้งานเอกสาร และครูผู้สอนสามารถค้นคว้าเพื่อนำไปพัฒนาให้เกิดประโยชน์ได้ ด้านกระบวนการนำ ควรให้ความสนใจในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล ความสามารถ คุณลักษณะเฉพาะในด้านต่าง ๆ ควรมีการสร้างแรงจูงใจ สร้างขวัญและกำลังใจเพื่อสนับสนุนให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ด้านกระบวนการควบคุม ควรมีการส่งเสริมภาวะผู้นำให้แก่ผู้นิเทศ สร้างสื่อนวัตกรรมและออกแบบวิธีการสอน แนะนำวิธีใหม่ ๆ โดยทุกคนมีส่วนร่วม⁶²

⁶²สุคนธา บุญลือ, อัจฉรา นิยามาภา และกานดา สกุลธนะศักดิ์ มัวร์, “กระบวนการนิเทศการสอนของโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3,” *การบริหารและนวัตกรรมการศึกษา* 1, 3 (กันยายน – ธันวาคม 2561): 49-50.

วิชชุดา เขียวชะอุ่ม ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินงานนิเทศในโรงเรียน สังกัดสหวิทยาเขต ทัพหลวงแจงงาม ผลปรากฏว่าการดำเนินงานนิเทศในโรงเรียน สังกัดสหวิทยาเขตทัพหลวงแจงงาม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับมีขมิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้าน การพัฒนาการทำงานกลุ่ม ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการช่วยเหลือครูโดยตรง ด้านการพัฒนาทาง วิชาชีพ และด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานนิเทศในโรงเรียนสังกัดสหวิทยาเขตทัพหลวงแจงงาม ในด้านที่มีมีขมิมเลขคณิตน้อยที่สุด คือ ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน มีข้อเสนอแนะว่าควรมี การกำหนดนโยบายและแนวการปฏิบัติที่ชัดเจน มีการส่งเสริมให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการ ส่งเสริม การมีส่วนร่วมในการทำงาน และการนำวิจัยในชั้นเรียนมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน⁶³

จุฬารักษ์ ไครตจักร์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนภัทรญาณ วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ มีข้อ ค้นพบสรุปว่ากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนภัทรญาณวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงลำดับมีขมิมเลขคณิตจาก มากไปน้อย ดังนี้ ขั้นตอนการวางแผนและการกำหนดทางเลือก ขั้นตอนด้านการปฏิบัติการนิเทศ การศึกษา ขั้นตอนการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนา ขั้นตอนด้านการสร้างสื่อ เครื่องมือ และพัฒนาวิธีการ ขั้นตอนด้านการประเมินผลและรายงานผล

แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนภัทรญาณวิทยา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 คือ สมควรมีการประชุมผู้บริหาร และครูทุกคนเพื่อศึกษา สภาพปัญหาการนิเทศของโรงเรียน และความต้องการจากเสียงของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และ ครู เพื่อวางแผนการดำเนินงานโดยแต่งตั้งครูนิเทศและกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน มีการแต่งตั้ง คณะทำงานที่มีความรู้ความสามารถด้านการนิเทศและมีภาระงานไม่มาก และจัดการประชุมชี้แจง รายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานให้ทุกคนทราบ และถือปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน สร้าง สื่อการนิเทศที่หลากหลายและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ปฏิบัติงานให้ครบทุกขั้นตอน และใช้

⁶³วิชชุดา เขียวชะอุ่ม, “การดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสหวิทยาเขตทัพหลวงแจง งาม” (การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2561), 74.

เทคนิคการจับคู่นิเทศ เพื่อให้ครูมีมุมมองที่หลากหลายและให้ครูมีส่วนร่วมในการนิเทศ โดยมีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการนิเทศอย่างต่อเนื่อง และนำผลที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนา⁶⁴

วรดนุ หนูทอง ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายบางแพ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายบางแพ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงมีขั้วมีเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการประสานงาน ด้านการอำนวยความสะดวก ความสำคัญของงาน ด้านการออกแบบวิธีการทำงาน ด้านการจัดสรรทรัพยากร และด้านการประเมินสภาพงาน

แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายบางแพ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ได้แก่ การกำหนดเกณฑ์การปฏิบัติงานและนำผลการประเมินเปรียบเทียบกับเกณฑ์ มีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ควรนำทฤษฎีความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศศึกษามาประยุกต์ใช้ มีการสำรวจความต้องการของครูเพื่อวางแผนการดำเนินงาน และควรเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการหาแนวทางการแก้ปัญหา⁶⁵

ชลสิทธิ์วัฒน์ กัญยาน ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดคู่อำเภอ จังหวัดเชียงใหม่ มีวิธีดำเนินการวิจัย 6 ขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาสภาพปัจจุบันของแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียน (R1) หาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียน (D1) ศึกษาผลการดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายใน และพัฒนาแนวทางการพัฒนาการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายใน

⁶⁴จุฬารักษ์ โครตจักร์, “กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนภัทรญาณวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 9” (การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2562), 106-107.

⁶⁵วรดนุ หนูทอง, “กระบวนการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายบางแพ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2” (การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2563), ง.

โรงเรียน (R2) ประเมินผลและพัฒนาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายใน ของโรงเรียน (D2) นำแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในที่พัฒนาแล้วมาทำการศึกษาค้นคว้า (R3) ประเมินผลแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนที่พัฒนาแล้ว และประเมินความพึงพอใจ (D3)

ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบันของการปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายใน และความ ต้องการของครูเกี่ยวกับการนิเทศภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดกุฎีคำ จังหวัดเชียงใหม่ (R1) พบว่า คุณภาพผู้เรียนยังไม่อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม สภาพการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการ จัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนด้วย การนิเทศภายใน

แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียน (D1) ประกอบด้วย 9 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อม การกำหนดผู้รับผิดชอบและภารกิจการนิเทศ และการจัดระบบข้อมูล 2) การกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ 3) การวางแผน การนิเทศภายในอย่างมีส่วนร่วม 4) การปฏิบัติการนิเทศ และดำเนินการตามแผน 5) การนิเทศ กำกับ ติดตาม 6) การตรวจสอบการนิเทศโดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย 7) การประเมินผลการนิเทศและการ ปรับปรุงแก้ไข 8) การสรุปผลการนิเทศ ข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ไข และ 9) การเขียนรายงาน การนิเทศ

ผลการนำแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายใน มาใช้เพื่อ ศึกษาการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน (R2) พบว่า 1) ทำให้ครูมีความรู้ ความสามารถในการ พัฒนาตนเองให้เป็นครูที่มีคุณลักษณะที่ดี เป็นผู้มีความรู้ มีทักษะในการปฏิบัติงาน จัดการเรียน การสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 2) มีความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อรูปแบบกิจกรรมการนิเทศภายใน ของโรงเรียนเทศบาลวัดกุฎีคำ ปีการศึกษา 2562 โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการประเมินผลและพัฒนาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศ ภายในของโรงเรียน (D2) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้ง 6 ระดับชั้นโดยภาพรวม เพิ่มขึ้น 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนเมื่อพิจารณาตาม เกณฑ์โดยรวมเพิ่มขึ้น และ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อการนิเทศภายในของโรงเรียน เทศบาลวัดกุฎีคำ จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ผลการนำแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในที่พัฒนาแล้ว มาทำการศึกษาค่า (R3) พบว่าทำให้ครูมีความรู้ ความสามารถ ในการพัฒนาตนเอง ให้เป็นครูที่มี คุณลักษณะที่ดี เป็นผู้มีความรู้ มีทักษะในการปฏิบัติงาน จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพิ่มขึ้น และมีความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการประเมินผลแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในของ โรงเรียนที่พัฒนาแล้ว และประเมินความพึงพอใจ (D3) ความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อ การนิเทศภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดคู่อำ จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามรายด้านโดยภาพรวมมี ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด⁶⁶

กิตติศักดิ์ แป้นงาม ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาการสอนของ ครูให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาการสอนของ ครูให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 วางแผนการนิเทศ ประกอบด้วย 1) กำหนดวิธีการนิเทศ 2) กำหนดวิธีประเมินผลการนิเทศ 3) เลือกเครื่องมือในการ นิเทศและ 4) กำหนดปฏิทินการนิเทศ ขั้นตอนที่ 2 ปฏิบัติการนิเทศ ประกอบด้วย 1) สร้างขวัญ กำลังใจ/แรงบันดาลใจ 2) ให้ความรู้ในเรื่องที่จะนิเทศ 3) ปฏิบัติการนิเทศตามแนวทางหรือแผนนิเทศ ที่วางไว้ และ 4) สังเกตสภาพการสอนและบันทึกสิ่งที่ได้จากการนิเทศ ขั้นตอนที่ 3 สะท้อนคิดการนิเทศ ประกอบด้วย 1) วิเคราะห์ผลการนิเทศ และ 2) ร่วมแสดงความคิดเห็นวิจารณ์สิ่งที่ได้จากการนิเทศ ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลการนิเทศ ประกอบด้วย 1) ประเมินความรู้ความเข้าใจในการสอนของผู้รับ การนิเทศ 2) ประเมินประสิทธิภาพในการสอน และ 3) รายงานผลการนิเทศย้อนกลับให้ผู้รับการ นิเทศ ขั้นตอนที่ 5 แบ่งปันการนิเทศ ประกอบด้วย การเผยแพร่สิ่งที่ได้จากการนิเทศการสอน

ผลการศึกษาความรู้ด้านการสอนของครูให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองก่อนและหลัง การนิเทศการสอน พบว่า คะแนนหลังการนิเทศสูงกว่าก่อนการนิเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .001 ผลการศึกษาความสามารถในการสอนของครูให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองพบว่า ในภาพรวมความสามารถในการสอนของครูให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมีความสามารถอยู่ใน

⁶⁶ชสิทธิ์วิวัฒน์ กัญยาน, “แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศ ภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดคู่อำ จังหวัดเชียงใหม่,” *พุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์* 6, 1 (มกราคม – มีนาคม 2564): 56-58.

ระดับมากมีค่าเฉลี่ย 4.06 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ระดับความสามารถในการสอนของครูให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่ในระดับมากขึ้นไปหรือมีค่าเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไปถือว่าครูมีความสามารถในการสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลการศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อกระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาการสอนของครูให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง พบว่าครูมีความพึงพอใจต่อกระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาการสอนของครูให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 4.33 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ความพึงพอใจในระดับมากขึ้นไปหรือมีค่าเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป

แนวทางการพัฒนา สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการนำกระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาการสอนของครูให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองไปทดลองใช้กับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีความขาดแคลนครู และควรมีการวิจัยเชิงเปรียบเทียบกระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาการสอนของครูให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันและต่างสังกัดต่อไป⁶⁷

งานวิจัยต่างประเทศ

อาเยนี (Ayeni) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินบทบาทในการนิเทศของผู้อำนวยการโรงเรียน สำหรับการประกันคุณภาพของโรงเรียนมัธยมในรัฐออนโต ประเทศไนจีเรีย ผลการวิจัยพบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนให้ความสนใจและติดตามการเข้าชั้นเรียนของครูผู้สอน การเตรียมการสอนและบันทึกผลการปฏิบัติงาน ในขณะทำงาน เช่น การจัดหาสื่อการเรียนการสอน หนังสืออ้างอิง ข้อเสนอแนะและการทบทวนกิจกรรมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีการดำเนินการน้อยที่สุดโดยผู้บริหารระดับสูงหลายคนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผลการศึกษาสรุปได้ว่าความท้าทายที่ผู้บริหารต้องเผชิญในงานของการกำกับดูแลสถานศึกษา คือปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ทรัพยากร การจัดการหลักสูตร และการเรียนรู้ของนักเรียนจำเป็นต้องมีการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและความสัมพันธ์แบบประสานการทำงานร่วมกัน มีการนิเทศการ

⁶⁷กิตติศักดิ์ แป้นงาม, “การพัฒนากระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาการสอนของครูให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง,” *เทคโนโลยีภาคใต้* 14, 1 (มกราคม - มิถุนายน 2564): 141-143.

สอนที่มีความเกี่ยวข้องสำหรับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา⁶⁸

อาร์ชิบอง (Archibong) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การนิเทศการเรียนการสอนในการบริหาร การศึกษาระดับมัธยมศึกษา: ยาคอบจักรวาลเพื่อการประกันคุณภาพ ผลการศึกษาวินิจฉัยพบว่าการ นิเทศการสอนในการบริหารการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นยาคอบจักรวาลสำหรับการประกัน คุณภาพที่เน้นแนวคิดของการนิเทศการสอน โดยมีความแตกต่างระหว่างการนิเทศและการตรวจสอบ การประกันคุณภาพ/การจัดการคุณภาพโดยรวม ตลอดจนคุณภาพในการจัดการเรียนการสอน

นอกจากนี้การนิเทศการเรียนการสอนเป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับผลิตที่มีคุณภาพในระดับ มัธยมศึกษา และเทคนิคการนิเทศการสอนที่ปฏิบัติ เช่น การสังเกตชั้นเรียน การเยี่ยมเยียนครู การ สาธิตการสอน การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสอนแบบกลุ่มย่อย การฟังการบันทึกการสอน การแนะ แนวการฝึกปฏิบัติ และการวิจัย เนื่องจากการไม่มีศึกษานิเทศก์อาจขัดต่อมาตรฐานการศึกษา ดังนั้น จึงแนะนำว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นตัวเร่งสำคัญ เพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมชุด การเรียนการสอนต่าง ๆ ที่จะปรับปรุงสถานการณ์การเรียนการสอนในกรอบของ ปัจจัยนำเข้าหรือ ตัวป้อน กระบวนการ และปัจจัยนำออกหรือผลผลิต นี่คือการมุ่งสู่ระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เป็นไปได้ และมีคุณภาพ⁶⁹

โอคอยย์ ออนยาลี และ อีเซอร์กบอร์ (Okoye, Onyali and Ezeugbor) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การนิเทศการศึกษา และการควบคุมคุณภาพพระระดับมัธยมศึกษาในรัฐอานัมบรา ประเทศไนจีเรีย ผลการวิจัยพบว่า การนิเทศที่มีประสิทธิภาพและการควบคุมคุณภาพของครูระดับมัธยมศึกษาช่วย

⁶⁸Adeolu Joshua Ayeni, “ Assessment of Principals’ Supervisory Roles for Quality Assurance In Secondary Schools in Ondo State, Nigeria,” **World Journal of Education** 2, 1 (February 2012): 66-67.

⁶⁹Florence Imaobong Archibong, “ INSTRUCTIONAL SUPERVISION IN THE ADMINISTRATION OF SECONDARY EDUCATION: A PANACEA FOR QUALITY ASSURANCE,” **European Scientific** 8, 13 (June edition 2012): 61.

เพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ทั้งนี้ เพศ และฝ่ายบริหารสำหรับการนิเทศการศึกษาและการควบคุมคุณภาพของครูมัธยมศึกษาไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ข้อค้นพบจากงานวิจัยกล่าวว่า การนิเทศและการควบคุมคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจิเรียมมีความสำคัญ จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมการศึกษาเชิงคุณภาพผ่านความสามารถทางวิชาชีพของครูในระบบโรงเรียน ได้แก่

1. จำเป็นต้องมีการทำงานร่วมกันระหว่างข้อกำหนดที่เหมาะสมจากฝ่ายบริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษา และผลิตภาพของครูสิ่งนี้จะทำให้ครูมีประสิทธิภาพตามต้องการ ผ่านการนิเทศและการควบคุมคุณภาพการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
2. ควรมีการพัฒนา เครื่องมือมาตรฐานสำหรับการนิเทศที่มุ่งสู่การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โรงเรียนทุกแห่งต้องใช้มาตรฐานการนิเทศที่เป็นบรรทัดฐานเดียวกัน
3. รัฐบาลควรจัดให้มีศึกษานิเทศก์เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการตรวจเยี่ยมโรงเรียนในชนบท
4. รัฐบาลควรลดการปฏิรูปบ่อยครั้งและนโยบายที่ไม่รู้จักพอในระบบการศึกษา ซึ่งโดยส่วนใหญ่เนื้อหาที่คลุมเครือของนโยบายใหม่อาจก่อให้เกิดความยุ่งยากในการตีความและการนำไปปฏิบัติ
5. รัฐบาล ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชนต้องมั่นใจว่าได้ประสานความร่วมมือในประเด็นการนิเทศการศึกษา และการควบคุมคุณภาพเพื่อให้บรรลุผลอย่างมีคุณภาพ⁷⁰

โอเมมุ (Omemu) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมในรัฐบาเยลซา ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรของประชากร สถานะ/บุคลิกภาพ และการรับรู้ ไม่ใช่ปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อการนิเทศการเรียนการสอนในโรงเรียน แต่คุณภาพและจำนวนครู สิ่งจูงใจ และแรงจูงใจ คุณภาพและจำนวนผู้บริหาร และที่ตั้งโรงเรียนเป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กันที่มีอิทธิพลต่อการนิเทศการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยสรุป ผู้วิจัยแนะนำว่าการนิเทศเป็นสิ่งสำคัญ

⁷⁰Faith Ogechukwu Okoye, Loyce Chiedozi Onyali and Carol Ezeugbor, “ Educational Supervision and Quality Control of Secondary Education in Anambra State, Nigeria,” *Journal of Educational Policy and Entrepreneurial Research* 3, 6 (2016): 44-45.

มากเพื่อให้เกิดประสิทธิผลสำหรับการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา รัฐบาลควรจัดหาสิ่งจูงใจครูให้ส่งเสริมระเบียบการนิเทศการเรียนการสอน โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

- 1) การให้สวัสดิการด้านสุขภาพ ค่าที่พัก ช่วยให้เกิดความสะดวกสบาย ส่งผลให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการนิเทศการเรียนการสอนของโรงเรียนมากขึ้น รวมถึงการคัดเลือกและการสรรหาผู้บังคับบัญชา/ผู้บริหารที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในการปรับปรุงการนิเทศการเรียนการสอนในโรงเรียน
- 2) หัวหน้างานควรมีประสบการณ์การสอนอย่างน้อย 5 ปี ส่งเสริมให้มีการฝึกการนิเทศในโรงเรียน สร้างนวัตกรรมการเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการ
- 3) กระทรวงศึกษาธิการควรมีการปรับปรุงพัฒนาบุคลากร/ศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับเครื่องมือและข้อมูลที่ทันสมัย
- 4) มีการฝึกอบรมในวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอสำหรับผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ภายหลังการเข้ารับการบรรจุ บุคลากรทางการศึกษาและครูควรได้รับอนุญาตและสนับสนุนให้เข้าร่วมในการประชุมระดับรัฐและระดับชาติ การสัมมนา กิจกรรมพัฒนาบุคลากรอื่น ๆ ที่จะช่วยให้บุคลากรเติบโตในหน้าที่การงานและตามทันแห่งยุคสมัยและนวัตกรรม เข้าใจบทบาทหน้าที่ นอกจากนี้การฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติงานยังเป็นแรงจูงใจในการรักษาบุคลากรอีกด้วย
- 5) อัตราส่วนครูและบุคลากรควรเพิ่มให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ควรมีผู้บังคับบัญชา/ผู้บริหารด้านการศึกษามากขึ้น และครูทุกคนควรมีโอกาสพบกับหัวหน้างาน
- 6) รัฐบาลควรจัดหายานพาหนะและเรือเพื่อการนิเทศโดยเฉพาะ ควรปรับภูมิทัศน์ ถนนทางเข้าโรงเรียนและจัดการพื้นที่ทางน้ำ เช่น กำจัดผักตบชวาและเรือที่ผูกทิ้งร้าง จะช่วยปรับปรุงทัศนคติอันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานให้ดีขึ้น⁷¹

อีเบล และ โอลอฟุ (Ebele and Olofu) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การยกระดับมาตรฐานการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ผ่านการนิเทศในโรงเรียนเชิงคุณภาพ ของโรงเรียนมัธยมในเขตเทศบาลอาบูจา ผลการศึกษาพบว่า การนิเทศการศึกษาในโรงเรียนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ และค้นพบเพิ่มเติมว่าโรงเรียนที่ได้รับการนิเทศช่วยส่งเสริมผลการเรียนของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ แนวทางการพัฒนาจาก

⁷¹Felix Omemu, "Correlates of Effective Instructional Supervision in Bayelsa State Secondary Schools," *World Journal of Education* 7, 4 (August 2017): 47-48.

ผลการวิจัย เนื่องจากการนิเทศช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของทั้งครูและนักเรียน ดังนั้นควรเพิ่มคุณภาพการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาตามลำดับเพื่อส่งเสริมคุณภาพ และยกระดับมาตรฐานการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา⁷²

นากวานยา (Ngwenya) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การนิเทศการศึกษาช่วยส่งเสริมพัฒนาวิชาชีพครู ผลการศึกษาพบว่า คณะศึกษานิเทศก์ซิมบับเว สนับสนุนการนิเทศแบบคลินิก และการพัฒนากระบวนการการนิเทศ กระบวนการนิเทศที่เหมาะสมควรมีการปฏิบัติทั้งผู้บริหาร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศ ร่วมกันระบุจุดอ่อน จุดแข็งเพื่อการพัฒนาตนเองรายบุคคล ผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถ สนับสนุนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนจะลดบทบาทของทีมนิเทศภายนอก หากนำการนิเทศมาใช้ในโรงเรียนในซิมบับเว เมื่อผู้อำนวยการโรงเรียนมีกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างคงที่และต่อเนื่อง จะเกิดเป็นศูนย์รวมของกระบวนการบริหารคุณภาพโดยรวม (TQM) อย่างที่โรงเรียนต้องการ ทั้งนี้ผู้บริหารต่างมีเอกลักษณ์เฉพาะและรูปแบบการนิเทศมีหลากหลาย จึงจำเป็นต้องนำแนวทางแบบผสมผสานมาใช้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ อย่างไรก็ตามคณะศึกษานิเทศก์จากภายนอกสามารถกำกับดูแล ภายใต้ข้อจำกัดทางการเงิน และเหมาะสมกับสถานะเศรษฐกิจของซิมบับเว เป็นไปตามปณิธานทางอุดมการณ์ของชาติตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรระดับชาติ เหนือสิ่งอื่นใดผู้บริหารการศึกษาของซิมบับเว ก็มุ่งเน้นด้านการผลิต แม้จะสนับสนุนรูปแบบการนิเทศที่เหมาะสมตามสถานการณ์⁷³

⁷²Uju F. Ebele and Paul A. Olofu, “Enhancing the standard of teaching and learning in the 21st century via qualitative school-based supervision in secondary schools in Abuja municipal area council,” *International Journal of Educational Administration and Policy Studies* 9, 6 (June 2017): 79-83.

⁷³Victor Chaboneka Ngwenya, “School-based supervision enhances the professional development of teachers” *South African Journal of Education* 40, 3 (August 2020): 3.

สรุป

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนิเทศดังกล่าวข้างต้น ซึ่งแต่ละแนวคิดล้วนมีความแตกต่างกันในรายละเอียด ผู้วิจัยจึงได้สรุปกระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนมาเป็นกรอบสำหรับการศึกษาตามกระบวนการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งกล่าวไว้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการนิเทศ 2) การวางแผนการนิเทศ 3) การดำเนินการนิเทศ 4) การประเมินผลการนิเทศ และ 5) การสรุป รายงานผล ปรับปรุงและพัฒนา เป็นกระบวนการในการสนับสนุนและเกื้อกูลให้กิจกรรมต่าง ๆ ทางการนิเทศการศึกษา เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสบผลสำเร็จ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อทราบ 1) กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ 2) แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน บางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ โดยใช้ ผู้บริหารและครูโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประจำบุรีรัมย์ เป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of analysis) กลุ่มตัวอย่างจำนวน 28 คน ประกอบด้วย ฝ่ายบริหารจำนวน 13 คน ครูจำนวน 15 คน และผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้เป็น แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ ตามแนวทางของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อให้การ ดำเนินการวิจัยเป็นไปอย่างมีระบบและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ กำหนดรายละเอียดของขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและระเบียบวิธีวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ อย่างมี ประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงกำหนดรายละเอียด และขั้นตอนการดำเนินการวิจัยไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมโครงการวิจัย

การจัดเตรียมโครงการวิจัยอย่างเป็นระบบ โดยการศึกษาสภาพปัญหา รวมถึงอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนิเทศของโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ รวบรวมข้อมูลสารสนเทศ รายงาน บทความ การสัมภาษณ์ พร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากการศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำโครง ร้างการวิจัย ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

เพื่อรับข้อเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง เสนอโครงการวิจัยต่อภาควิชาการบริหาร การศึกษา เพื่อขออนุมัติโครงการงานวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย

เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือและพัฒนาเครื่องมือแบบสอบถาม เพื่อให้เหมาะสมกับ งานวิจัยในครั้งนี้ นำมาขอคำปรึกษา คำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา และตรวจสอบคุณภาพของ เครื่องมือวิจัย นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย

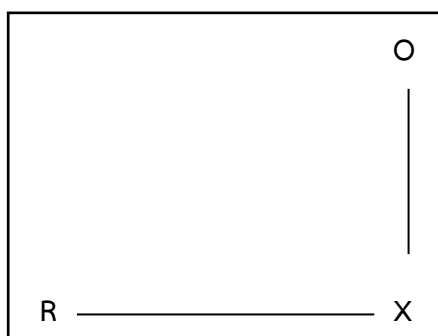
เป็นขั้นตอนการนำเสนอผลการวิจัยเสนอต่อคณะกรรมการผู้ควบคุมการค้นคว้าอิสระเพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องตามหลักวิชาการ แล้วปรับปรุงข้อบกพร่องตามคำแนะนำที่คณะกรรมการ ควบคุมการค้นคว้าอิสระได้ให้ข้อเสนอแนะ จัดทำรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เสนอต่อบัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อขออนุมัติจบการศึกษาตามหลักสูตร

ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ กำหนดระเบียบวิธีวิจัยซึ่งประกอบด้วย แบบแผนการวิจัย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา เครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ที่มีแผนแบบการวิจัยใน ลักษณะกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว ศึกษาสภาวะการณ์โดย ไม่มีการทดลอง (the one-shot, non – experimental case study) ซึ่งเขียนเป็นแผนผัง (diagram) ได้ดังนี้

เมื่อ R หมายถึง ตัวอย่างที่ได้จากการสุ่ม

X หมายถึง ตัวแปรที่ศึกษา

O หมายถึง ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

ประชากร

ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ฝ่ายบริหารจำนวน 14 คน ประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน ครูปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยผู้อำนวยการ 1 คน หัวหน้าฝ่ายบริหาร 4 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 คน และฝ่ายปฏิบัติประกอบด้วยครูกลุ่มสาระการเรียนรู้จำนวน 16 คน รวมทั้งหมด 30 คน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนผู้บริหารและครูในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาประจำบศรีขันธุ์

บุคลากรในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบศรีขันธุ์	จำนวน (คน)
ฝ่ายบริหาร	
1. ผู้อำนวยการโรงเรียน	1
2. ผู้ช่วยผู้อำนวยการ	1
3. หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ	1
4. หัวหน้าฝ่ายบริหารงานบุคคล	1
5. หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป	1
6. หัวหน้าฝ่ายบริหารงบประมาณ	1
7. หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	8
ฝ่ายปฏิบัติ	
ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย	2
ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์	2
ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	5
ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	2
ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ	2
ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา	1
ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ	1
ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	1
รวม	30

หมายเหตุ ข้อมูล ณ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2564 (ไม่รวมผู้วิจัย)

กลุ่มตัวอย่าง

เพื่อให้ได้มาซึ่งตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดีและมีความเชื่อถือได้ ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย และแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ เครจซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan)⁷⁴ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 28 คน ได้แก่ ฝ่ายบริหารจำนวน 13 คน ประกอบด้วย ครูปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยผู้อำนวยการ 1 คน หัวหน้าฝ่ายบริหาร 4 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 คน และฝ่ายปฏิบัติประกอบด้วยครูกลุ่มสาระการเรียนรู้จำนวน 15 คน รวมทั้งหมด 28 คน ซึ่งผู้วิจัยเลือกครูยกเว้นผู้วิจัย และเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. ผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย ฝ่ายบริหารจำนวน 5 คน ประกอบด้วย หัวหน้างานนิเทศ 1 คน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 4 คน โดยผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากผู้ที่ได้มอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศการสอนในโรงเรียนและเป็นผู้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยตัวแปรพื้นฐานและตัวแปรที่ศึกษาซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ตัวแปรพื้นฐาน เป็นตัวแปรเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิทางการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม

2. ตัวแปรที่ศึกษา เป็นตัวแปรเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ ตามหลักการของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งกล่าวไว้ดังนี้

⁷⁴ Robert V. Krejcie and Daryle W. Morgan, “Determining Sample Size for Research Activities,” *Journal for Education and Psychological Management* No.3, (November 1970): 608.

การเตรียมการนิเทศ ประกอบด้วย การทบทวนความรู้ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การสำรวจข้อมูลสารสนเทศเพื่อการนิเทศ เช่น ข้อมูลบริบทโรงเรียน บริบทของผู้เรียน ความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การซ่อมเสริม วิธีและการใช้เครื่องมือประเมินผลการนิเทศ การสร้างความเข้าใจ ให้ผู้รับการนิเทศมีความเข้าใจ เห็นความสำคัญ และตระหนักถึงการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) การตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้รับการนิเทศ โดยร่วมกันวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ก่อนดำเนินการนิเทศ ในประเด็นต่าง ๆ เช่น องค์ประกอบสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้ ความเชื่อมโยงสอดคล้องกันระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล กิจกรรมการเรียนรู้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ สนับสนุนผู้เรียนให้ผู้เรียนตั้งคำถาม อภิปรายร่วมกัน มีเครื่องมือและวิธีการวัดผลประเมินผลสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้และวิธีการของผู้สอน ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้

การวางแผนการนิเทศ ประกอบด้วย การกำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศซึ่งเป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ โดยพิจารณาจากความพร้อม กิจกรรม และวิธีการนิเทศ ทรัพยากรที่ใช้ในการนิเทศสอดคล้องกับปัญหา เนื้อเรื่องหรือประเด็นในการนิเทศ การกำหนดทางเลือก และออกแบบการนิเทศโดยมีการกำหนดรูปแบบการนิเทศที่เหมาะสมอาจใช้วิธีการนิเทศวิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธี ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ความถนัดของผู้นิเทศ และความพร้อมของผู้รับการนิเทศ มีการกำหนดขั้นตอนแผนปฏิบัติการนิเทศ กำหนดวัน เวลา หัวข้อ ประเด็นที่จะนิเทศ กิจกรรม วิธีการ เทคนิค กระบวนการนิเทศที่ใช้ สื่อและเครื่องมือนิเทศ ฯลฯ การจัดทำสื่อและเครื่องมือนิเทศที่จะช่วยส่งเสริมในการถ่ายทอดสาระของการนิเทศให้เข้าใจตรงกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ตลอดจนการให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการนิเทศในแต่ละครั้ง กำหนดปฏิทินการนิเทศ และกำหนดระยะเวลาให้ชัดเจนและให้ผู้นิเทศมีโอกาสในการปรับปรุงพัฒนาตามข้อเสนอแนะที่เกิดขึ้นจากการนิเทศครั้งก่อน การประสานการนิเทศเพื่อให้เตรียมความพร้อมรับการนิเทศตามกำหนดการนิเทศในแต่ละครั้ง

การดำเนินการนิเทศ ประกอบด้วย การชี้แจงขั้นตอนการนิเทศ ทำความเข้าใจถึงสิ่งที่จะนิเทศว่ามีขั้นตอนการดำเนินงานอย่างไร และจะมีวิธีการอย่างไรให้การนิเทศครั้งนี้มีคุณภาพสูงสุด การสังเกตชั้นเรียน โดยผู้นิเทศใช้ทักษะการสังเกต การฟัง จับประเด็น พิจารณาความสอดคล้องของกิจกรรม การใช้สื่อ การใช้คำถาม ตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูกับผู้เรียน โดยการสังเกตชั้นเรียนผู้นิเทศต้องใช้เทคนิคที่หลากหลาย ควรมีการบันทึกข้อค้นพบอย่างละเอียด เพื่อประกอบการสะท้อนผลการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในภายหลัง การสะท้อนผลการนิเทศชั้นเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้นิเทศต้องใช้ทักษะการพูดคุย ตั้งคำถามให้ผู้รับการนิเทศทบทวน พิจารณา ไตร่ตรองการ

จัดการเรียนรู้ของตน เป็นการแลกเปลี่ยนมุมมองโดยผู้นิเทศให้ข้อเสนอแนะ การปรับปรุงและพัฒนา กิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้รับการนิเทศนำไปปรับปรุงและพัฒนา

การประเมินผลการนิเทศ เป็นขั้นตอนที่ผู้นิเทศประเมินการนิเทศว่ามีปัญหา หรืออุปสรรค ที่ทำให้การดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จหรือไม่ ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร ทั้งนี้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศควรร่วมกันวิเคราะห์ผลการประเมินที่ได้ หากจุดเด่นเพื่อส่งเสริมให้กำลังใจ และจุดที่ควรพัฒนา เพื่อวางแผนในการปรับปรุงในครั้งต่อไป

การสรุป รายงานผล ปรับปรุง และพัฒนา เป็นการนำข้อมูลที่เป็นผลจากการนิเทศมา วิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปและรายงานผลการนิเทศเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ ในรูปแบบสารสนเทศต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 ประเภท

ประเภทที่ 1 แบบสอบถาม เป็นแบบสำหรับเก็บข้อมูลจำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 2 ตอนโดย มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้ (forced choice) ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert's five rating scale)⁷⁵ มีความหมายและค่าน้ำหนัก ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ให้มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 5 คะแนน

ระดับ 4 หมายถึง กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ให้มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 4 คะแนน

⁷⁵ Rensis Likert, *The Human Organization*. (New York: Mc-Hill, 1967), 114.

ระดับ 3 หมายถึง ภาระงานกรณีศึกษาในโรงเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ให้มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 3 คะแนน

ระดับ 2 หมายถึง ภาระงานกรณีศึกษาในโรงเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ให้มี
ค่าน้ำหนักเท่ากับ 2 คะแนน

ระดับ 1 หมายถึง ภาระงานกรณีศึกษาในโรงเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด
ให้มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 1 คะแนน

ประเภทที่ 2 แบบสัมภาษณ์ ใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ โดยพิจารณาผล
การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม แล้วนำมาสร้างข้อคำถามเพื่อศึกษาข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ
เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาภาระงานกรณีศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้เกิดความเที่ยงและความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ
สร้างเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1. การสร้างและพัฒนาแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาระงานกรณีศึกษา
การศึกษาในโรงเรียน และแบบสอบถามที่เกี่ยวข้อง นำผลการศึกษามาสร้างเครื่องมือ พัฒนาและ
ปรับปรุงเครื่องมือวิจัยภายใต้คำปรึกษาของอาจารย์ผู้ควบคุมงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 นำแบบประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมนิเทศ ติดตาม การจัดการเรียนรู้ ตาม
โครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ ประจำปีงบประมาณ 2564 ของโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ มาพัฒนาและปรับปรุงให้สอดคล้องตาม
แนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กับบริบทของหน่วยวิเคราะห์และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
โดยเมื่อพัฒนาและสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และตรวจสอบ
ความตรงของเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้าง ให้
ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน พิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ด้วยการ
หาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยใช้เทคนิค IOC (Index of item Objective Congruence) ตรวจสอบ

หาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และภาษาที่ใช้ เพื่อปรับแก้ไขข้อบกพร่องให้เกิดความสมบูรณ์และถูกต้อง ซึ่งค่า IOC ของแบบสอบถามทุกข้อคำถาม มีค่าตั้งแต่ 0.67 – 1.00

ขั้นตอนที่ 3 นำเครื่องมือที่พัฒนาปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับโรงเรียนธงชัยวิทยา และโรงเรียนชัยเกษมวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวนโรงเรียนละ 15 คน ผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และครู รวมทั้งสิ้น 30 คน

ขั้นตอนที่ 4 นำคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามมาหาค่าความเที่ยง (reliability) ของแบบสอบถามด้วยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha Cronbach's Coefficient Method)⁷⁶ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ามีค่า 0.967

ขั้นตอนที่ 5 นำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

2. การสร้างและพัฒนาแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และข้อมูล ตัวแปรจากแบบสอบถาม มาพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอ แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

ขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างโดยพิจารณาผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม แล้วนำข้อมูลมาสร้างข้อคำถามเพื่อศึกษาข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนากระบวนการนิเทศในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์และถูกต้อง

ขั้นตอนที่ 4 นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยการสัมภาษณ์

⁷⁶Lee J. Cronbach, *Essential of Psychological Testing*. 3rd ed (New York: Harper & Row Publishers, 1947), 161.

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลแบบสอบถาม

1.1 ผู้วิจัยทำหนังสือเรียนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม ภายใต้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ประจำปีการศึกษา 2564 เพื่อแจ้งขอความร่วมมือครูปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยผู้อำนวยการ 1 คน หัวหน้าฝ่ายบริหาร 4 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 คน และครูโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม จำนวน 15 คน รวม 28 คน ช่วยอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้

1.2 ผู้วิจัยนำหนังสือที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากรออกให้ นำไปสถานศึกษาเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการโดย ติดตามเก็บแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ ด้วยตนเอง

2. การเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์

2.1 ผู้วิจัยทำหนังสือเรียนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม เพื่อแจ้งขอความร่วมมือ หัวหน้างานนิเทศ 1 คน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 4 คน โดยคุณสมบัติของผู้ให้สัมภาษณ์ คือดำรงตำแหน่งหัวหน้างานนิเทศ หรือปฏิบัติงานนิเทศ หรือดำรงตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ของโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม ภายใต้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ประจำปีการศึกษา 2564 รวม 5 คน ช่วยอนุเคราะห์ตอบแบบสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้

2.2 ผู้วิจัยนำหนังสือที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากรออกให้ นำไปสถานศึกษาเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยติดตามสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ใช้หน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) คือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบึงฉลือ ประกอบด้วยผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 28 คน ได้แก่ ฝ่ายบริหารจำนวน 13 คน และฝ่ายปฏิบัติ ประกอบด้วยครู จำนวน 15 คน เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนแล้วผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
2. ป้อนข้อมูลพื้นฐานลงในระบบโปรแกรมสำเร็จรูป
3. นำข้อมูลจากแบบสอบถาม มาสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และสัมภาษณ์ ฝ่ายบริหาร จำนวน 5 คน นำผลมาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และสรุปผล

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ศึกษา และข้อคำถามที่ต้องการทราบในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์แบบสอบถาม

1. การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ความถี่ (frequency) และ ร้อยละ (percentage)
2. การวิเคราะห์กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบึงฉลือ ใช้มัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยนำมัชฌิมเลขคณิตไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มัชฌิมเลขคณิตตามแนวคิดของเบสต์ (Best)⁷⁷ รายละเอียดดังนี้

ค่ามัชฌิมเลขคณิต 4.50 ถึง 5.00 แสดงว่ากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่ามัชฌิมเลขคณิต 3.50 ถึง 4.49 แสดงว่ากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

---

⁷⁷John W. Best, **Research in Education**. 3rd ed. (New Jersey: Prentice-Hall, 1977), 174.

ค่ามัชฌิมเลขคณิต 2.50 ถึง 3.49 แสดงว่ากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนมีการปฏิบัติ
อยู่ในระดับปานกลาง

ค่ามัชฌิมเลขคณิต 1.50 ถึง 2.49 แสดงว่ากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนมีการปฏิบัติ
อยู่ในระดับน้อย

ค่ามัชฌิมเลขคณิต 1.00 ถึง 1.49 แสดงว่ากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนมีการปฏิบัติ
อยู่ในระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อย
วิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมี
โครงสร้างซึ่งได้จากประเด็นคำถามตามตัวแปรในแต่ละด้าน มาพัฒนาเป็นแบบใช้สัมภาษณ์ บุคลากร
ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หัวหน้างานนิเทศ 1 คน และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 4 คน รวม 5 คน นำ
ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

สรุป

การวิจัยเรื่อง กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1. กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ 2. แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ โดยใช้ผู้บริหารและครูโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ เป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 28 คน ได้แก่ ฝ่ายบริหาร จำนวน 13 คน ประกอบด้วย ครูปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยผู้อำนวยการ 1 คน หัวหน้าฝ่ายบริหาร 4 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 คน และฝ่ายปฏิบัติ ประกอบด้วยครูโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม จำนวน 15 คน ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วยครูผู้มีความรับผิดชอบตามที่กำหนด คือ ดำรงตำแหน่งหัวหน้างานนิเทศ หรือปฏิบัติงานนิเทศ หรือดำรงตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติ กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ ตามแนวคิดของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งกล่าวไว้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการนิเทศ 2) การวางแผนการนิเทศ 3) การดำเนินการนิเทศ 4) การประเมินผลการนิเทศ และ 5) การสรุป รายงานผล ปรับปรุงและพัฒนา ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท และใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยใช้ในการสัมภาษณ์ เพื่อทราบแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ ผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย ฝ่ายบริหารจำนวน 5 คน ประกอบด้วย หัวหน้างานนิเทศ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ในวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) มัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย เรื่องกระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัย คือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม จำนวน 28 คน ประกอบด้วย ฝ่ายบริหาร จำนวน 13 คน และครูจำนวน 15 คน ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาครบทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 เมื่อได้ข้อมูลจากแบบสอบถาม นำผลที่ได้มาหาแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม ผู้ให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย หัวหน้างานนิเทศ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 5 คน นำผลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ตารางประกอบการบรรยาย จำแนกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ คือ ฝ่ายบริหาร จำนวน 13 คน และครูจำนวน 15 คน รวมทั้งสิ้น 28 คน การวิเคราะห์พิจารณาตาม เพศ ช่วงอายุ วุฒิทางการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม โดยใช้ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n = 28)

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	10	35.71
หญิง	18	64.29
รวม	28	100.00
2. ช่วงอายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	9	32.14
30 – 39 ปี	14	50.00
40 – 49 ปี	2	7.14
50 ปี ขึ้นไป	3	10.72
รวม	28	100.00
3. วุฒิทางการศึกษาสูงสุด		
ปริญญาตรี	27	96.43
ปริญญาโท	1	3.57
ปริญญาเอก	0	0.00
รวม	28	100.00
4. ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน		
ฝ่ายบริหาร	13	46.43
ฝ่ายปฏิบัติ	15	53.57
รวม	28	100.00
5. ประสบการณ์ การปฏิบัติงานในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม		
ไม่เกิน 5 ปี	17	60.72
6 – 10 ปี	7	25.00
11 – 15 ปี	1	3.57
16 ปี ขึ้นไป	3	10.71
รวม	28	100.00

จากตารางที่ 4 พบว่าสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเพศหญิงมีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 64.29 และเพศชายจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 35.71

ช่วงอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า มีช่วงอายุ 30 – 39 ปี มากที่สุด จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมา มีอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 32.14 อายุ 50 ปีขึ้นไป มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.72 และ ช่วงอายุ 40 – 49 ปี มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 7.14

วุฒิทางการศึกษาสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า วุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี มีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 96.43 และ วุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาโท จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.57 และในกลุ่มตัวอย่างไม่ปรากฏผู้ที่มีวุฒิการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาเอก

ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า เป็นฝ่ายปฏิบัติ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 53.57 และฝ่ายบริหาร จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 46.43

ประสบการณ์ การปฏิบัติงานในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานไม่เกิน 5 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 60.72 รองลงมา มีประสบการณ์การปฏิบัติงาน 6 – 10 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 มีประสบการณ์การปฏิบัติงาน 16 ปี ขึ้นไป จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.71 และประสบการณ์การปฏิบัติงาน 11 – 15 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.57

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เพื่อตอบคำถามวิจัยข้อที่ 1 ว่าอยู่ในระดับใด ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์จากมัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งพบว่ากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ แต่ละด้านอยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ปรากฏ ตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงมัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติกระบวนการนิเทศ การศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม

(n = 28)

ด้านที่	กระบวนการนิเทศในโรงเรียน บางสะพานน้อยวิทยาคม	($\bar{X}$)	(S.D.)	ระดับ
1	การเตรียมการนิเทศ	3.83	0.60	มาก
2	การวางแผนการนิเทศ	4.60	0.44	มากที่สุด
3	การดำเนินการนิเทศ	4.31	0.46	มาก
4	การประเมินผลการนิเทศ	4.30	0.51	มาก
5	การสรุป รายงานผล ปรับปรุง และพัฒนา	4.41	0.51	มาก
	รวม	4.29	0.45	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่ากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดหนึ่งด้าน และระดับมาก 4 ด้าน โดยเรียงจากมัชฌิมเลขคณิตที่มีค่ามากไปน้อย ดังนี้ ด้านการวางแผนการนิเทศ ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.44) รองลงมาคือ ด้านการสรุป รายงานผล ปรับปรุง และพัฒนา ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.51) ด้านการดำเนินการนิเทศ ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.46) ด้านการประเมินผลการนิเทศ ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.51) และขั้นตอนที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือด้านการเตรียมการนิเทศ ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อคำถาม โดยภาพรวมเท่ากับ 0.45 ซึ่งแปลความได้ว่าความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นค่อนข้างสอดคล้องกัน หรือเป็นไปได้ในทิศทางเดียวกัน

ในการวิเคราะห์กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ได้วิเคราะห์แต่ละด้าน โดยวิเคราะห์จาก

มัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังรายละเอียดตามตารางที่ 6 – 10 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 6 แสดงมัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติกระบวนการนิเทศ การศึกษาในโรงเรียน ด้านการเตรียมการนิเทศ

(n = 28)

ข้อที่	ด้านการเตรียมการนิเทศ	($\bar{X}$)	(S.D.)	ระดับ
1	ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ มีการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น ในการนิเทศ เช่น ปัญหาและความต้องการเฉพาะของโรงเรียน ปัญหาเกี่ยวกับผู้เรียน ปัญหาเกี่ยวกับครูผู้รับการนิเทศ เป็นต้น	3.79	0.74	มาก
2	ผู้นิเทศมีการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แยกแยะปัญหา พร้อมจัดลำดับความสำคัญและแนวทางแก้ไข เพื่อนำมาใช้ในการนิเทศ	3.82	0.77	มาก
3	ผู้นิเทศ มีการสร้างความเข้าใจ อธิบายความสำคัญและความจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และตระหนักถึงการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อช่วยพัฒนาผู้เรียน ให้แก่ผู้รับการนิเทศ	3.96	0.79	มาก
4	ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ มีการทบทวนความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	3.71	0.85	มาก
5	ผู้นิเทศมีการตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้รับการนิเทศ โดยการวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ให้ครบตามองค์ประกอบของผู้รับการนิเทศล่วงหน้า	3.89	0.83	มาก
6	ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ มีการปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามผลการวิเคราะห์ร่วมกัน พร้อมนัดหมายการนิเทศการสอนในครั้งถัดไป	3.79	0.79	มาก
รวม		3.83	0.60	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่ากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน ด้านการเตรียมการนิเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ผู้นิเทศ มีการสร้างความเข้าใจ อธิบาย ความสำคัญและความจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และตระหนักถึงการ ดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อช่วยพัฒนาผู้เรียน ให้แก่ผู้รับการนิเทศ ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.79) ผู้นิเทศมีการตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้รับการนิเทศ โดยการวิเคราะห์แผนการจัดการ เรียนรู้ให้ครบตามองค์ประกอบของผู้รับการนิเทศล่วงหน้า ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.83) ผู้นิเทศมีการ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แยกแยะปัญหา พร้อมจัดลำดับความสำคัญและแนวทางแก้ไข เพื่อ นำมาใช้ในการนิเทศ ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.77) ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ มีการศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการจำเป็น ในการนิเทศ เช่น ปัญหาและความต้องการเฉพาะของโรงเรียน ปัญหา เกี่ยวกับผู้เรียน ปัญหาเกี่ยวกับครูผู้รับการนิเทศ เป็นต้น ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.74) ผู้นิเทศและผู้รับ การนิเทศ มีการปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามผลการวิเคราะห์ร่วมกัน พร้อมนัดหมายการ นิเทศการสอนในครั้งถัดไป ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.79) ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ มีการทบทวนความรู้ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.85) เมื่อพิจารณาส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวมมีค่าเท่ากับ 0.60 ซึ่งแปลความได้ว่าความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมี ความคิดเห็นค่อนข้างสอดคล้องกัน หรือเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ตารางที่ 7 แสดงมัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติกระบวนการนิเทศ การศึกษาในโรงเรียน ด้านการวางแผนการนิเทศ

(n = 28)

ข้อที่	ด้านการวางแผนการนิเทศ	($\bar{X}$)	(S.D.)	ระดับ
7	ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย ร่วมกันโดยพิจารณาจากความพร้อม กิจกรรม วิธีการ นิเทศ ทรัพยากรที่ใช้ในการนิเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับ ปัญหาและประเด็นในการนิเทศ	3.96	0.64	มาก

ข้อที่	ด้านการวางแผนการนิเทศ	($\bar{X}$)	(S.D.)	ระดับ
8	ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีการกำหนดรูปแบบ ออกแบบการนิเทศเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่าง เหมาะสม	4.71	0.53	มากที่สุด
9	หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการจัดทำแผนปฏิบัติ การ โครงการ/กิจกรรมนิเทศการสอนของครูที่เหมาะสม กับสภาพบริบทของโรงเรียน	4.71	0.46	มากที่สุด
10	ผู้นิเทศมีเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ คือแบบบันทึกการ นิเทศ ซึ่งผู้นิเทศใช้เพื่อจดบันทึกสิ่งที่เกิดขึ้นระหว่างการ นิเทศในแต่ละครั้ง	4.71	0.53	มากที่สุด
11	หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการกำหนดปฏิทินการ นิเทศโดยกำหนด วัน เวลา สถานที่อย่างชัดเจน และมี การกำหนดการดำเนินการนิเทศอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง	4.79	0.42	มากที่สุด
12	หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการประสานการนิเทศ โดยแจ้งปฏิทินการนิเทศ ให้ผู้รับการนิเทศและ ผู้เกี่ยวข้องทราบล่วงหน้า เพื่อให้เตรียมความพร้อมรับ การนิเทศตามกำหนดการ	4.71	0.53	มากที่สุด
รวม		4.60	0.44	มากที่สุด

จากตารางที่ 7 พบว่ากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน ด้านการวางแผนการนิเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดถึงมากที่สุด โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการกำหนดปฏิทินการนิเทศโดยกำหนด วัน เวลา สถานที่อย่างชัดเจน และมีการกำหนดการดำเนินการนิเทศอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ($\bar{X}$ = 4.79, S.D. = 0.42) หัวหน้างาน

นิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการจัดทำแผนปฏิบัติการ โครงการ/กิจกรรมนิเทศการสอนของครูที่เหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.46) ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีการกำหนดรูปแบบออกแบบการนิเทศเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.53) ผู้นิเทศมีเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ คือแบบบันทึกการนิเทศ ซึ่งผู้นิเทศใช้เพื่อจดบันทึกสิ่งที่เกิดขึ้นระหว่างการนิเทศในแต่ละครั้ง ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.53) หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการประสานการนิเทศโดยแจ้งปฏิทินการนิเทศ ให้ผู้รับการนิเทศและผู้เกี่ยวข้องทราบล่วงหน้า เพื่อให้เตรียมความพร้อมรับการนิเทศตามกำหนดการ ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.53) ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีการกำหนดจุดมุ่งหมายร่วมกันโดยพิจารณาจากความพร้อม กิจกรรม วิธีการนิเทศ ทรัพยากรที่ใช้ในการนิเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาและประเด็นในการนิเทศ ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวมมีค่าเท่ากับ 0.44 ซึ่งแปลความได้ว่าความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน หรือเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ตารางที่ 8 แสดงมัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติกระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน ด้านการดำเนินการนิเทศ

(n = 28)

ข้อที่	ด้านการดำเนินการนิเทศ	($\bar{X}$)	(S.D.)	ระดับ
13	ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินการนิเทศ และผู้เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดการดำเนินงาน	3.82	0.82	มาก
14	ผู้นิเทศมีการชี้แจงคณะครูเกี่ยวกับขั้นตอนการนิเทศ และวางแผนการดำเนินการนิเทศในโรงเรียน	4.07	0.72	มาก
15	หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการรับฟังความคิดเห็นของคณะครูเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศในโรงเรียน	4.04	0.74	มาก
16	ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ มีการดำเนินการนิเทศตามปฏิทินการนิเทศ และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้	4.39	0.69	มาก

ข้อที่	ด้านการดำเนินการนิเทศ	($\bar{X}$)	(S.D.)	ระดับ
17	ผู้นิเทศมีทักษะ และมีเทคนิควิธีการที่หลากหลาย มีความยืดหยุ่นในการดำเนินการนิเทศตามความเหมาะสม	4.61	0.57	มากที่สุด
18	ผู้นิเทศปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตร เช่น ผู้นิเทศมีความเมตตา เข้าถึงจิตใจ สร้างความสนิทสนมเป็นกันเอง เป็นผู้รู้จริง นำเคารพ เป็นต้น	4.75	0.44	มากที่สุด
19	ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกัน	4.82	0.39	มากที่สุด
20	ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีการสะท้อนผลการนิเทศ แลกเปลี่ยนมุมมองระหว่างกัน	3.86	0.71	มาก
21	ผู้รับการนิเทศมีการนำข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้	4.46	0.69	มาก
รวม		4.31	0.46	มาก

ตารางที่ 8 พบว่ากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน ด้านการดำเนินการนิเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด มากที่สุด โดยเรียงค่ามีชั้มนิเทศจากมากไปน้อย ดังนี้ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกัน ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.39) ผู้นิเทศปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตร เช่น ผู้นิเทศมีความเมตตา เข้าถึงจิตใจ สร้างความสนิทสนมเป็นกันเอง เป็นผู้รู้จริง นำเคารพ เป็นต้น ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.44) ผู้นิเทศมีทักษะ และมีเทคนิควิธีการที่หลากหลาย มีความยืดหยุ่นในการดำเนินการนิเทศตามความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.57) ผู้รับการนิเทศมีการนำข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.69) ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ มีการดำเนินการนิเทศตามปฏิทินการนิเทศ และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.69) ผู้นิเทศมีการชี้แจงคณะครูเกี่ยวกับขั้นตอนการนิเทศ และวางแผนการดำเนินการนิเทศในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.72) หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการรับฟังความคิดเห็นของคณะครูเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.74) ผู้นิเทศ

และผู้รับการนิเทศมีการสะท้อนผลการนิเทศ แลกเปลี่ยนมุมมองระหว่างกัน ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.71) ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินการนิเทศ และผู้เกี่ยวข้อง เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.82) เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวมมีค่าเท่ากับ 0.46 ซึ่งแปลความได้ว่าความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นค่อนข้างสอดคล้องกัน หรือเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ตารางที่ 9 แสดงมัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติกระบวนการนิเทศ การศึกษาในโรงเรียน ด้านการประเมินผลการนิเทศ

(n = 28)

ข้อที่	ด้านการประเมินผลการนิเทศ	($\bar{X}$)	(S.D.)	ระดับ
22	ผู้นิเทศมีการวางแผนและกำหนดแนวทางในการประเมินผล การดำเนินการนิเทศ	4.11	0.63	มาก
23	ผู้นิเทศมีผลการตรวจสอบ การออกแบบผลการจัดการเรียนรู้ โดยพิจารณาจากแผนการจัดการเรียนรู้ของครูรายบุคคล	4.64	0.56	มากที่สุด
24	ผู้นิเทศมีผลการตรวจสอบการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยพิจารณาการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน	4.21	0.69	มาก
25	ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีการวิเคราะห์ผลการประเมินที่เข้าร่วมกัน	4.25	0.80	มาก
26	หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการสร้างและใช้เครื่องมือประเมินผลในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเหมาะสมตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนงานโครงการ/กิจกรรม	4.61	0.63	มากที่สุด
27	หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการประเมินผลการดำเนินการนิเทศภายในตามกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการนิเทศ 2) การวางแผนการนิเทศ	3.96	0.69	มาก

ข้อที่	ด้านการประเมินผลการนิเทศ	($\bar{X}$)	(S.D.)	ระดับ
	3) การดำเนินการนิเทศ 4) การประเมินผลการนิเทศ และ 5) การสรุป รายงานผล ปรับปรุง และพัฒนา			
	รวม	4.30	0.51	มาก

จากตารางที่ 9 พบว่ากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน ด้านการประเมินผลการนิเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ผู้นิเทศมีผลการตรวจสอบการออกแบบผลการจัดการเรียนรู้ โดยพิจารณาจากแผนการจัดการเรียนรู้ของครูรายบุคคล ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.56) หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการสร้างและใช้เครื่องมือประเมินผลในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเหมาะสมตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนงานโครงการ/กิจกรรม ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.63) ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีการวิเคราะห์ผลการประเมินที่ได้ร่วมกัน ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.80) ผู้นิเทศมีผลการตรวจสอบการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยพิจารณาการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.69) ผู้นิเทศมีการวางแผนและกำหนดแนวทางในการประเมินผล การดำเนินการนิเทศ ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.63) หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการประเมินผลการดำเนินการนิเทศภายในตามกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการนิเทศ 2) การวางแผนการนิเทศ 3) การดำเนินการนิเทศ 4) การประเมินผลการนิเทศ และ 5) การสรุป รายงานผล ปรับปรุง และพัฒนา ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.69) เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวมมีค่าเท่ากับ 0.51 ซึ่งแปลความได้ว่าความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นค่อนข้างสอดคล้องกัน หรือเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ตารางที่ 10 แสดงมัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติกระบวนการ
นิเทศการศึกษาในโรงเรียน ด้านการสรุป รายงานผล ปรับปรุง และพัฒนา

(n = 28)

ข้อที่	ด้านการสรุป รายงานผล ปรับปรุง และพัฒนา	($\bar{X}$)	(S.D.)	ระดับ
28	หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการนำข้อมูลจากการนิเทศมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปและรายงานผลการนิเทศต่อผู้บังคับบัญชา	4.71	0.53	มากที่สุด
29	หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการรายงานผลการนิเทศ ของผู้รับการนิเทศเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ	4.39	0.69	มาก
30	หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ พร้อมทั้งเสนอประเด็นปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน เพื่อเป็นประโยชน์ในการนิเทศครั้งต่อไป	4.21	0.69	มาก
31	หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการจัดทำสารสนเทศ และจัดเก็บผลการประเมินอย่างเป็นระบบ สะดวกต่อการนำมาใช้	4.57	0.63	มากที่สุด
32	หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการประเมินภาพรวม ความพึงพอใจในการจัดการนิเทศ และระดมความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาต่อไป	4.14	0.71	มาก
รวม		4.41	0.51	มาก

จากตารางที่ 10 พบว่ากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน ด้านการสรุป รายงานผล ปรับปรุง และพัฒนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.41, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการนำข้อมูลจากการนิเทศมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปและรายงานผลการนิเทศต่อผู้บังคับบัญชา ($\bar{X}$ = 4.71, S.D. = 0.53) หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการจัดทำสารสนเทศ และ

จัดเก็บผลการประเมินอย่างเป็นระบบ สะดวกต่อการนำมาใช้ ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.63) หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการรายงานผลการนิเทศ ของผู้รับการนิเทศเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.69) หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ พร้อมทั้งเสนอประเด็นปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน เพื่อเป็นประโยชน์ในการนิเทศครั้งต่อไป ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.69) หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการประเมินภาพรวมความพึงพอใจในการจัดการนิเทศ และระดมความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาต่อไป ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวมมีค่าเท่ากับ 0.51 ซึ่งแปลความได้ว่าความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นค่อนข้างสอดคล้องกัน หรือเป็นไปได้ในทิศทางเดียวกัน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์

จากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เกี่ยวกับกระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม พบว่ามีการปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การเตรียมการนิเทศ 2) การวางแผนการนิเทศ 3) การดำเนินการนิเทศ 4) การประเมินผลการนิเทศ และ 5) การสรุป รายงานผล ปรับปรุงและพัฒนา ค่อนข้างครบถ้วนแต่ในรายละเอียดยังมีการปฏิบัติที่ยังไม่ชัดเจนโดยเฉพาะในส่วนของ การประชุมเพื่อศึกษาสภาพปัญหาความต้องการจำเป็นเฉพาะของโรงเรียน รวมถึงการพิจารณาวิเคราะห์ผลร่วมกันระหว่างผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ จุดเด่นของการปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม คือครูมีความเข้าใจในบริบท และเห็นความสำคัญของการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนเพื่อเป็นการพัฒนาครูผู้สอนเองและเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน โรงเรียนมีรูปแบบการนิเทศแบบกัลยาณมิตร คือผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกัน ในส่วนของข้อจำกัดการปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศในโรงเรียนคือ ไม่มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการนิเทศการศึกษาโดยตรง แต่ได้มีการมอบหมายแต่งตั้งคณะกรรมการจากผู้อำนวยการและฝ่ายบริหาร ได้แก่ ครูปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ ครูปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานนิเทศ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ ซึ่งบุคลากรดังกล่าวมีภาระงานสอนและภาระงานพิเศษอื่น ๆ ประกอบกับข้อจำกัดของจำนวนบุคลากรบางครั้งต้องรับคาบสอนแทน ส่งผลต่อการจัดสรรเวลา ขาดการสะท้อนผล

การวิเคราะห์ผลร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเพื่อนำไปปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ การระดมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะร่วมกันเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาครั้งต่อไปยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร โดยผลการวิเคราะห์และการสัมภาษณ์แต่ละขั้นตอนสามารถสรุปได้ดังนี้

การเตรียมการนิเทศ

- 1) ผู้อำนวยการโรงเรียนควรมีส่วนช่วยผลักดัน สนับสนุน ให้มีการทบทวนความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
- 2) หัวหน้างานนิเทศหรือผู้ได้รับมอบหมายควรมีการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลแยกแยะปัญหา เพื่อนำมาเป็นเป้าหมายความต้องการจำเป็นเฉพาะของโรงเรียนเพื่อให้การปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนได้ดียิ่งขึ้น
- 3) สถานศึกษามีการจัดทำคู่มือเกี่ยวกับงานนิเทศไว้เฉพาะ
- 4) ผู้ได้รับการนิเทศควรมีการปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามผลที่ผ่านการวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ โดยตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ในประเด็นต่าง ๆ เช่น องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ความเชื่อมโยงสอดคล้องกันระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เป็นต้น ก่อนนัดหมายการนิเทศชั้นเรียนในครั้งต่อไป

การวางแผนการนิเทศ

- 1) ผู้อำนวยการโรงเรียน ร่วมกับผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศควรมีการประชุมวางแผนกำหนดจุดมุ่งหมายร่วมกันโดยพิจารณาจากความพร้อม กิจกรรม วิธีการนิเทศ ทรัพยากรที่ใช้ในการนิเทศของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาในการนิเทศ
- 2) ควรมีการกำหนดรูปแบบ วิธีการให้เหมาะสมขึ้นกับสถานการณ์ ความถนัดของผู้นิเทศ ผู้นิเทศควรมีการศึกษาข้อจำกัดของวิธีการนิเทศแบบต่าง ๆ ออกแบบการนิเทศเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

3) ผู้นิเทศต้องศึกษาหาข้อมูลเพื่อให้ได้ทางเลือกในการนิเทศที่จะช่วยในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้รับการนิเทศได้อย่างเหมาะสม

4) หัวหน้างานนิเทศหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายควรจะศึกษาข้อมูล จัดทำสื่อและเครื่องมือนิเทศที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน เก็บข้อมูลที่ต้องการได้จริง สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการสะท้อนผล ให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้รับการนิเทศ หรือรายงานผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) หัวหน้างานนิเทศหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีการกำหนดปฏิทินการนิเทศ วัน เวลา สถานที่ อย่างชัดเจนล่วงหน้า

6) หัวหน้างานนิเทศหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายควรกำหนดดำเนินการนิเทศเป็นรายภาคเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง เพื่อให้ผู้รับการนิเทศมีโอกาสในการปรับปรุงพัฒนาตามข้อเสนอแนะที่เกิดขึ้นจากการนิเทศครั้งก่อน และผู้นิเทศควรมีการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง

การดำเนินการนิเทศ

1) ผู้นิเทศควรมีการประชุมเพื่อชี้แจงขั้นตอนการนิเทศ รายละเอียดของการดำเนินงานเพื่อทำความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

2) มีการรับฟังความคิดเห็นของคณะครูเกี่ยวกับขั้นตอน รูปแบบ การวางแผนการดำเนินการนิเทศในโรงเรียน

3) ผู้นิเทศควรมีการสังเกต การฟัง จับประเด็น มีการจดบันทึกโดยละเอียด ในระหว่างการสังเกตการสอนของครูในชั้นเรียน และพิจารณาความสอดคล้องของกิจกรรมเพื่อให้สามารถสะท้อนผลการนิเทศให้ผู้รับการนิเทศรับทราบ

4) ผู้นิเทศควรให้ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ต่อไป

การประเมินผลการนิเทศ

1) หัวหน้างานนิเทศหรือผู้รับผิดชอบควรมีการประเมินผลการนิเทศภายในตามกระบวนการทั้ง 5 ขั้นตอน ว่ามีอุปสรรคที่ทำให้การดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จหรือไม่อย่างไร ควรมีการปรับปรุง พัฒนาในขั้นตอนใด

2) ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศควรมีการวางแผนและกำหนดแนวทางในการประเมินผลการดำเนินการนิเทศ โดยผลการนิเทศควรประกอบด้วยผลการตรวจสอบการออกแบบการจัดการเรียนรู้ พิจารณาจากแผนการจัดการเรียนรู้ของครูรายบุคคล และผลการตรวจสอบการจัดกระบวนการเรียนรู้ พิจารณาจากการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน

3) ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศควรร่วมกันวิเคราะห์ผลการประเมินที่ได้ หากจุดเด่นเพื่อส่งเสริมให้กำลังใจผู้รับการนิเทศ และจุดที่ควรพัฒนาเพื่อวางแผนในการปรับปรุงในการนิเทศครั้งต่อไป

4) หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้นิเทศอาจมีการประชุมเพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือกระบวนการ PLC ในระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ก็จะทำให้มีแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายจากสมาชิกและสามารถนำไปปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การสรุป รายงานผล ปรับปรุงและพัฒนา

1) หัวหน้างานนิเทศหรือผู้รับผิดชอบควรมีการประเมินภาพรวมความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการนิเทศภายใน โดยมีการระดมความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพื่อหาแนวทางในการพัฒนา กิจกรรมการนิเทศในครั้งต่อไป

2) หัวหน้างานนิเทศหรือผู้รับผิดชอบควรมีการนำผลจากการนิเทศมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อเสนอประเด็นปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานเพื่อเป็นข้อมูลและประโยชน์ในการดำเนินการนิเทศในครั้งต่อไป

3) หัวหน้างานนิเทศหรือผู้รับผิดชอบควรสรุปรายงานผลการนิเทศของผู้รับการนิเทศเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ และเก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะของสารสนเทศที่สะดวกต่อการนำไปใช้

ควรมีการสรุปและรายงานผลการนิเทศต่อผู้บังคับบัญชาอย่างต่อเนื่องและอาจมีการเปรียบเทียบผลการดำเนินการนิเทศที่แสดงถึงการพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการปฏิบัติในองค์กรต่อไป

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องกระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ 2) แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ โดยใช้ผู้บริหารและครูโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม เป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) กลุ่มตัวอย่างจำนวน 28 คน ประกอบด้วย ฝ่ายบริหารจำนวน 13 คน ครูจำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับกระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ ตามหลักการของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 28 ฉบับ ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาครบทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) มัชฌิมเลขคณิต (arithmetic mean: $\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: S.D.) และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาหาแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ ผู้ให้ข้อมูลตอบแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย ฝ่ายบริหาร จำนวน 5 คน นำผลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่องกระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ มีข้อค้นพบสรุปเป็นประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ การวางแผนการนิเทศ และอยู่ในระดับมากจำนวน 4 ด้าน เมื่อเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการสรุป รายงานผล ปรับปรุงและพัฒนา ด้านการดำเนินการนิเทศ ด้านการประเมินผลการนิเทศ และ ด้านการเตรียมการนิเทศ

2. แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์มีแนวทาง ดังนี้

การเตรียมการนิเทศ

แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติในขั้นตอนการเตรียมการนิเทศคือ ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศควรมีการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลแยกแยะปัญหา เพื่อนำมาเป็นเป้าหมายความต้องการจำเป็นเฉพาะของโรงเรียนเพื่อให้การปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนได้ดียิ่งขึ้น มีการจัดทำคู่มือเกี่ยวกับงานนิเทศไว้เฉพาะ ทั้งนี้ควรมีการปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามผลที่ผ่านการวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ โดยตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ในประเด็นต่าง ๆ เช่น องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ความเชื่อมโยงสอดคล้องกันระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เป็นต้น

การวางแผนการนิเทศ

แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติในขั้นตอนการวางแผนการนิเทศ คือผู้อำนวยการโรงเรียนให้การสนับสนุน จัดให้มีการประชุมร่วมกันในการกำหนดจุดมุ่งหมายโดยพิจารณาจากความพร้อมกิจกรรม วิธีการนิเทศ ทรัพยากรที่ใช้ในการนิเทศของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ สอดคล้องกับประเด็นปัญหาในการนิเทศ ควรมีการกำหนดรูปแบบ วิธีการที่เหมาะสมขึ้นกับสถานการณ์ ความถนัดของผู้นิเทศ ผู้นิเทศควรมีการศึกษาข้อจำกัดของวิธีการนิเทศแบบต่าง ๆ ออกแบบการนิเทศเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ควรจะศึกษาข้อมูล จัดทำสื่อและเครื่องมือนิเทศที่ส่งเสริมการถ่ายทอดสาระของการนิเทศระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน เก็บข้อมูลที่ความต้องการได้จริง สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการสะท้อนผล ให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้รับการนิเทศ หรือรายงานผลได้

อย่างมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดปฏิทินการนิเทศ วัน เวลา สถานที่ อย่างชัดเจนล่วงหน้า และควรกำหนดดำเนินการนิเทศเป็นรายภาคเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง เพื่อให้ผู้รับการนิเทศมีโอกาสในการปรับปรุงพัฒนาตามข้อเสนอแนะที่เกิดขึ้นจากการนิเทศครั้งก่อน

การดำเนินการนิเทศ

แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติในขั้นตอนการดำเนินการนิเทศ คือผู้อำนวยการโรงเรียนจัดให้มีการประชุมเพื่อชี้แจงขั้นตอนการนิเทศ รายละเอียดของการดำเนินงานเพื่อทำความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ มีการรับฟังความคิดเห็นของคณะครูเกี่ยวกับขั้นตอน รูปแบบ การวางแผนการดำเนินการนิเทศในโรงเรียน ทั้งนี้ผู้นิเทศควรให้ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ต่อไป

การประเมินผลการนิเทศ

แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติในขั้นตอนการประเมินผลการนิเทศ หัวหน้างานนิเทศหรือผู้รับผิดชอบควรมีการประเมินผลการนิเทศภายในตามกระบวนการทั้ง 5 ขั้นตอน ว่ามีอุปสรรคที่ทำให้การดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จหรือไม่อย่างไร ควรมีการปรับปรุง พัฒนาในขั้นตอนใด ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศควรร่วมกันวิเคราะห์ผลการประเมินที่ได้ หากจุดเด่นเพื่อส่งเสริม ให้กำลังใจผู้รับการนิเทศ และจุดที่ควรพัฒนาเพื่อวางแผนในการปรับปรุงในการนิเทศครั้งต่อไป ทั้งนี้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้นิเทศอาจมีการประชุมเพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือกระบวนการ PLC ในระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ก็จะทำให้มีแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายจากสมาชิกและสามารถนำไปปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การสรุป รายงานผล ปรับปรุงและพัฒนา

แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติในขั้นตอนการสรุป รายงานผล ปรับปรุงและพัฒนา โดยหัวหน้างานนิเทศหรือผู้รับผิดชอบควรมีการประเมินภาพรวมความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการนิเทศภายใน โดยมีการระดมความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพื่อหาแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการนิเทศในครั้งต่อไป ควรมีการนำผลจากการนิเทศมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เสนอประเด็นปัญหา

อุปสรรคในการดำเนินงานเพื่อเป็นข้อมูลและประโยชน์ในการดำเนินการนิเทศในครั้งต่อไป ทั้งนี้ หัวหน้างานนิเทศหรือผู้รับผิดชอบควรสรุปรายงานผลการนิเทศของผู้รับการนิเทศเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ และเก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะของสารสนเทศที่สะดวกต่อการนำไปใช้ มีการสรุปและรายงานผลการนิเทศต่อผู้บังคับบัญชาอย่างต่อเนื่องและอาจมีการเปรียบเทียบผลการดำเนินการนิเทศที่แสดงถึงการพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการปฏิบัติในองค์กรต่อไป

การอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้ มีหลายประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผล เพื่อให้ทราบสภาพที่แท้จริงที่เป็นไปได้ และสามารถพัฒนาแนวทางการจัดการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม ให้เกิดประโยชน์ได้ ดังนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่ากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้คือกระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นผลสืบเนื่องจากผู้อำนวยการโรงเรียน ฝ่ายบริหาร และครูมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการ โดยมีโครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ประกอบกับกิจกรรมนิเทศ ติดตาม การจัดการเรียนรู้ อย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้การดำเนินงานด้านนิเทศการศึกษาในโรงเรียนมีการปฏิบัติจริง มีผู้รับผิดชอบชัดเจน สอดคล้องกับเป้าประสงค์ของสถานศึกษาคือครูจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล ผู้บริหารส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้ารับการอบรมให้มีสมรรถนะ ทักษะ ประสบการณ์สู่ความเป็นครูมืออาชีพ เข้าใจบริบทและเห็นความสำคัญของการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน มีรูปแบบการนิเทศแบบกัลยาณมิตร โดยผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกัน อีกทั้งสถานศึกษามีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนนี้ถือเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพครูและผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐพร วัตถุ เรื่องการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 เห็นความสำคัญของการนิเทศ มีความต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการดำเนินการนิเทศ ติดตาม อย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของอาร์ชิบอง (Archibong) เรื่องการนิเทศการเรียนการสอนในการบริหารการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นยาครอบจักรวาลเพื่อการประกันคุณภาพ พบว่าการนิเทศการเรียนการสอนในการบริหารการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นส่วนสำคัญสำหรับการประกันคุณภาพที่เน้นแนวคิดของการนิเทศการสอน เป็นเครื่องมือใช้สำหรับพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ทั้งนี้ผู้อำนวยการโรงเรียนถือเป็นตัวเร่งสำคัญ เพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ให้การสนับสนุนสื่อการจัดการเรียนการสอน บัณฑิตนำเข้า กระบวนการ และปัจจัยนำออกหรือคุณภาพผู้เรียน มุ่งสู่ระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของอาเยนี (Ayeni) เรื่องการประเมินบทบาทในการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียน สำหรับการประกันคุณภาพของโรงเรียนมัธยมในรัฐออนโต โนจีเรีย ผลการศึกษาสรุปได้ว่าผู้บริหารหรือผู้อำนวยการโรงเรียนต้องเข้ามามีบทบาทในการกำกับดูแลสถานศึกษา ได้แก่ บัณฑิตนำเข้า ทรัพยากร การจัดการหลักสูตร และการเรียนรู้ของนักเรียนจำเป็นต้องมีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีการประสานการทำงานร่วมกัน มีการนิเทศการสอนเพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาการสอนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งการนิเทศการศึกษา และการควบคุมคุณภาพระดับมัธยมศึกษา จากผลการวิจัยของโอคอยย์ ออนยาลี และอีเซอร์กบอร์ พบว่าการนิเทศที่มีประสิทธิภาพและการควบคุมคุณภาพของครูระดับมัธยมศึกษาจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน โดยเพศ และฝ่ายบริหารสำหรับการนิเทศการศึกษาและการควบคุมคุณภาพของครูไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

เมื่อพิจารณากระบวนการนิเทศการศึกษารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการนิเทศ และอยู่ในระดับมากจำนวน 4 ด้าน เมื่อเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการสรุป รายงานผล ปรับปรุงและพัฒนา ด้านการดำเนินการนิเทศ ด้านการประเมินผลการนิเทศ และด้านการเตรียมการนิเทศ และเมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า

1.1 ด้านการเตรียมการนิเทศ มีระดับการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องด้วยผู้บริหาร ส่งเสริมให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีการสร้างความเข้าใจและตระหนักถึงความจำเป็นใน

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยมุ่งเน้นที่กระบวนการจัดการเรียนรู้ และผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน เช่น ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน มีการตั้งคำถาม การอภิปรายร่วมกัน ส่งเสริมและพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 คือการฟัง การพูด การเขียน การอ่าน การสะท้อนคิด เน้นการลงมือปฏิบัติ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สามารถสรุปและสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้นิเทศมีการตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ตามองค์ประกอบที่สำคัญของแผน ความเชื่อมโยงสอดคล้องกันระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้และการวัดและประเมินผล ทั้งนี้ผู้นิเทศยังขาดการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์สภาพปัญหาและความจำเป็นในการนิเทศซึ่งอาจเป็นปัญหาและความต้องการเฉพาะของสถานศึกษา การแยกแยะปัญหา พร้อมทั้งจัดลำดับความสำคัญและแนวทางแก้ไขเพื่อนำมาใช้ในการนิเทศ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับผู้เรียน ข้อมูลหรือปัญหาเกี่ยวกับผู้นิเทศ บริบทของผู้เรียน ประกอบกับผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ การปฏิบัติงานในโรงเรียนบางสะพานน้อย วิทยาคม ไม่เกิน 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 60.72 จึงยังขาดประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการรับมือกับผู้เรียนเกี่ยวกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณุ หนูทอง ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายบางแพ 2 ราชบุรี พบว่าด้านการประเมินสภาพงานซึ่งสอดคล้องกับการเตรียมการนิเทศ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมีการทบทวนโดยการทำซ้ำ หรือตรวจสอบสิ่งต่าง ๆ มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการศึกษาหรือพิจารณาถึงธรรมชาติ และความสัมพันธ์ของสภาพการณ์ต่าง ๆ มีการสังเกตถึงสิ่งต่าง ๆ อย่างรอบคอบเพื่อนำไปสู่การจำแนกแยกแยะ เป็นต้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฬารักษ์ โคตรจักร์ เรื่องกระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนภัทรญาณวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนภัทรญาณวิทยาด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนา ในรายชื่อของการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาของโรงเรียน และความต้องการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน อย่างเป็นระบบ มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนคือ สมควรมีการประชุมผู้บริหาร และครูทุกคนเพื่อศึกษาสภาพปัญหาการนิเทศของโรงเรียน และความต้องการจำเป็นเฉพาะจากเสียงของนักเรียน ครู ผู้ปกครองและชุมชนเพื่อวางแผนการดำเนินงาน แต่งตั้งครูนิเทศและกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนงค์ จันทรหอม ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มตำบลยางหัก อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี พบว่าด้านการประเมินสภาพงานโดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่

ในระดับมาก เนื่องจากโรงเรียนมีการศึกษาถึงสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ของโรงเรียนเอง มีการทบทวนหรือตรวจสอบกิจกรรมต่าง ๆ และจากข้อมูลการสนทนากลุ่มโดยผู้อำนวยการโรงเรียน ครูวิชาการ และครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษได้เสนอแนะทางร่วมกันว่า ควรมีการประเมินผลงานจากหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายทั้งโครงการและกิจกรรมว่าประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดหรือไม่ นอกจากนี้ผู้บริหาร ครูวิชาการ หรือครูผู้สอนควรเข้านิเทศการศึกษาอย่างต่อเนื่องและนำมากำหนดเกณฑ์การประเมินและเปรียบเทียบพฤติกรรมต่าง ๆ จากการทำงานอย่างเหมาะสมร่วมกัน มีการแนะนำการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้กับครูที่มีประสบการณ์น้อยเพื่อให้มีการพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น

1.2 ด้านการวางแผนการนิเทศ มีระดับการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้อำนวยการโรงเรียน ฝ่ายบริหารและครูมีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศโดยการกำหนดจุดมุ่งหมาย จัดทำกิจกรรมนิเทศ ติดตาม การจัดการเรียนรู้ ตามโครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าประสงค์ และกลยุทธ์ของการพัฒนาการจัดการศึกษา โดยมีผู้รับผิดชอบและมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการนิเทศภายในชัดเจน มีการกำหนดรูปแบบและวิธีการนิเทศไว้อย่างเหมาะสมเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จ ซึ่งโรงเรียนมีการกำหนดการนิเทศแบบกัลยาณมิตร ร่วมกับการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring นอกจากนี้ยังมีการใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ Professional Learning Community: PLC ร่วมด้วย และสำหรับการนิเทศแต่ละครั้ง หัวหน้างานนิเทศหรือผู้รับผิดชอบมีแบบบันทึกการนิเทศซึ่งเป็นเครื่องมือสำหรับใช้ในการจดบันทึกสิ่งที่เกิดขึ้นระหว่างการนิเทศแต่ละครั้ง มีการกำหนดปฏิทินโดยการกำหนด วัน เวลา สถานที่ สำหรับผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศไว้อย่างชัดเจนเป็นรายภาคเรียน ๆ ละ 2 ครั้งหรือตามความเหมาะสม และแจ้งปฏิทินดังกล่าวให้ทราบล่วงหน้าเพื่อเตรียมความพร้อมรับการนิเทศตามกำหนดการนิเทศในแต่ละครั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนงค์ จันทร์หอม ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มตำบลยางหัก อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี พบว่าด้านการจัดลำดับความสำคัญของงานซึ่งสอดคล้องกับการวางแผนการนิเทศ มีการกำหนดเป้าหมายการทำงานของคุณคลากรในโรงเรียนไว้ในโครงการและกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์การทำงานแต่ละเรื่องมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ยังมีการเสนอ การกำหนดทางเลือก และวิธีการปฏิบัติเพื่อให้ตรงกับความต้องการและตรงตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ในโครงการ มีการจัดการข้อกำหนดของระบบงานที่มีความสำคัญอย่าง

เหมาะสม สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องกระบวนการนิเทศการสอนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ของสุคนธา บุญลือ อัจฉรา นิชมาภา และกานดา สกฤษณะศักดิ์ มัวร์ พบว่าการปฏิบัติด้านกระบวนการวางแผนการนิเทศการสอนภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้อำนวยการโรงเรียนให้ความสำคัญกับการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมระดมความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เห็นถึงสภาพปัญหาและความต้องการการนิเทศการสอนร่วมกัน มีการกำหนดผลที่คาดหวังว่าครูจะได้รับความรู้ความเข้าใจในการนิเทศการสอน กำหนดเป้าหมายการนิเทศการสอนให้สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน มีการร่วมกันกำหนดแนวทางการจัดการนิเทศการสอนโดยกำหนดตารางงาน กำหนดวิธีการดำเนินการนิเทศการสอน จัดทำโครงการนิเทศการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพการสอนของครู พร้อมระบุระยะเวลาในการดำเนินการนิเทศไว้ในแผนปฏิบัติการอย่างชัดเจน เป็นต้น และยังสอดคล้องกับการศึกษาวิจัย ของกิตติศักดิ์ แป้นงาม โดยวัตถุประสงค์การวิจัยคือ สร้างกระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาการสอนของครูให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาการสอนของครูเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ วางแผนการนิเทศ ปฏิบัติการนิเทศ สะท้อนคิดการนิเทศ ประเมินผลการนิเทศ และแบ่งปันการนิเทศ เมื่อนำรูปแบบการนิเทศไปใช้เพื่อพัฒนากระบวนการสอน หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครู ส่งผลให้เกิดความสำเร็จ ครูมีความพึงพอใจต่อกระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาการสอนของครูให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองในระดับมาก กระบวนการดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การเตรียมการนิเทศ การวางแผนการนิเทศ การดำเนินการนิเทศ การประเมินผลการนิเทศ และการสรุป รายงานผล ปรับปรุง และพัฒนา

1.3 ด้านการดำเนินการนิเทศ มีระดับการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกัน ช่วงอายุของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 30 – 39 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.00 ส่งผลให้ผู้นิเทศปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตร มีความเมตตา เข้าถึงจิตใจ สามารถสร้างความสนิทสนมเป็นกันเองไม่ทำให้ผู้รับการนิเทศรู้สึกอึดอัดหรือเป็นการจับผิดในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้นิเทศเป็นผู้รู้จริงในเรื่องทฤษฎีวิชานั้น ๆ เนื่องจากผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จึงมีทักษะและวิธีการที่หลากหลาย มีความยืดหยุ่นในการดำเนินการนิเทศตามความเหมาะสม ทั้งนี้ผู้รับการนิเทศยังขาดการนำข้อเสนอแนะที่ได้จากการ

วิเคราะห์ร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และการติดตามผลการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ยังไม่ต่อเนื่องเท่าที่ควร อันเนื่องมาจากครูมีภาระสอนมากผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีเวลาในการวิเคราะห์ และให้ข้อเสนอแนะการจัดการเรียนรู้ยังไม่มากนัก บางครั้งมีการดำเนินการนิเทศไม่เป็นไปตามปฏิทินการนิเทศที่วางแผนไว้ อาจมีการเลื่อนหรือการนัดหมายครั้งถัดไปเพื่อให้ครูทุกคนได้รับการนิเทศอย่างครบถ้วน นอกจากนี้ในขั้นตอนการดำเนินการนิเทศผู้นิเทศมีการชี้แจงคณะครูเกี่ยวกับขั้นตอนการนิเทศและการวางแผนการดำเนินการนิเทศในโรงเรียนแต่การเปิดโอกาสในการรับฟังความคิดเห็นของคณะครูยังเกิดขึ้นน้อย รวมถึงการแลกเปลี่ยนมุมมองระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศด้วย ดังนั้นผู้อำนวยการโรงเรียนจึงควรสนับสนุนให้มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินการนิเทศ และผู้เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดการดำเนินงานเพื่อให้การนิเทศมีคุณภาพสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนงค์ จันทรหอม ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มตำบลยางหัก อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี จากการสนทนากลุ่ม โดยผู้อำนวยการโรงเรียน ครูวิชาการ และครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษได้เสนอแนวทางว่าควรมีการประสานงานระหว่างผู้รับผิดชอบและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ให้เกิดความเข้าใจในการร่วมมือกันปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับเวลา และกิจกรรมที่ต้องการให้บรรลุวัตถุประสงค์และควรมีการปรึกษาหารือในการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างแนวทางปฏิบัติตามทางเลือกที่หลากหลาย หาแนวทางการแก้ปัญหา และพัฒนาการปฏิบัติงานร่วมกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุคนธา บุญลือ อัจฉรา นิยมภา และกานดา สกลธนศักดิ์ มัวร์ ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการนิเทศการสอนของโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี พบว่าด้านกระบวนการควบคุม ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก กล่าวคือโรงเรียนมีแผนการกำกับ ติดตาม การปฏิบัติการดำเนินการนิเทศการสอน กำหนดช่วงเวลาในการติดตาม การปฏิบัติการดำเนินการนิเทศการสอนอย่างชัดเจน มีการให้คำแนะนำการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้รับการนิเทศเกิดการพัฒนา และมีการให้ข้อเสนอแนะการออกแบบวิธีการนิเทศการสอนให้แก่ผู้นิเทศเพื่อนำไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากการให้คำแนะนำของผู้นิเทศการสอนเป็นแบบกัลยาณมิตรสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองและสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน ทำให้ผู้รับการนิเทศเกิดความรู้สึกว่ามีแนวทางช่วยให้ค้นพบวิธีในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนาควานยา (Ngwenya) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การนิเทศการศึกษาช่วยส่งเสริมพัฒนาวิชาชีพครู ผลการศึกษาพบว่า

กระบวนการนิเทศที่เหมาะสมควรมีการปฏิบัติทั้งผู้บริหาร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศ ร่วมกัน ระบุจุดอ่อน จุดแข็งเพื่อการพัฒนาตนเองรายบุคคล ผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถ สนับสนุนการ นิเทศการศึกษาในโรงเรียนจะลดบทบาทของที่มตรวจภายนอก เมื่อผู้อำนวยการโรงเรียนมี กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างคงที่และต่อเนื่อง จะเกิดเป็นศูนย์รวมของกระบวนการที่ศึนการ บริหารคุณภาพโดยรวม (TQM) อย่างที่โรงเรียนต้องการ ทั้งนี้ผู้บริหารต่างมีเอกลักษณ์เฉพาะและ รูปแบบการนิเทศมีหลากหลาย จึงจำเป็นต้องนำแนวทางแบบผสมผสานมาใช้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์

1.4 ด้านการประเมินผลการนิเทศ มีระดับการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็น เพราะผู้นิเทศมีการตรวจสอบ การออกแบบผลการจัดการเรียนรู้โดยพิจารณาจากแผนการจัดการ เรียนรู้รายบุคคล มีการสร้างเครื่องมือประเมินผลในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมตามระยะเวลาที่ กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ กิจกรรมนิเทศ ติดตาม การจัดการเรียนรู้ ตามโครงการยกระดับ ผลสัมฤทธิ์ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีการวิเคราะห์ผลการประเมินที่ได้ร่วมกัน มีการตรวจสอบ กระบวนการจัดการเรียนรู้ พิจารณาจากการนำแผนไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน โดย หาจุดเด่นเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้และให้กำลังใจผู้รับการนิเทศ หาจุดที่ควรพัฒนา เพื่อวางแผนปรับปรุงในครั้งต่อไป อีกทั้งผู้นิเทศได้วางแผนและมีการกำหนดแนวทางการประเมินผล การนิเทศแต่ยังขาดการประเมินผลการดำเนินการนิเทศภายในตามกระบวนการ แนวทางการนิเทศ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นภัสนันท์ อุปรี ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยรูปแบบ การนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่าด้านการประเมินและรายงานผลการนิเทศโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ข้อที่มีค่าเฉลี่ยการ ปฏิบัติสูงสุดคือมีการประเมินผลรวมของการปฏิบัติงานตามโครงการเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูดำเนินการประเมินผลการนิเทศภายใน ด้วยวิธีที่หลากหลาย เน้นการประเมินผลตามสภาพจริง ทั้งนี้ควรมีการประเมินการนิเทศภายในอย่าง ต่อเนื่องและเป็นจริงเพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป และยังสอดคล้อง กับงานวิจัยของ ธนาภรณ์ ศรีวาปี ที่ได้ศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อกระบวนการนิเทศภายในของ โรงเรียนบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่าครูมีความพึงพอใจโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มาก โดยครูมีความพึงพอใจในด้านการตรวจสอบและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียนอยู่ใน อันดับสูงสุด โดยครูมีความพึงพอใจต่อการได้รับข้อเสนอแนะ หรือข้อที่ควรปรับปรุงโดยผู้นิเทศ ซึ่ง

ตระหนักว่าการประเมินผลการนิเทศมีความจำเป็นต่อการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครูเพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

1.5 การสรุป รายงานผล ปรับปรุงและพัฒนา มีระดับการปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะหัวหน้างานนิเทศหรือผู้รับผิดชอบ มีการนำข้อมูลจากการนิเทศ มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปและรายงานผลการนิเทศต่อผู้บังคับบัญชาอย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำสารสนเทศ และจัดเก็บผลการประเมินอย่างเป็นระบบ สะดวกต่อการนำไปใช้ประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานรายบุคคล หรือเพื่อเป็นหลักฐานใช้ประกอบการมีหรือเลื่อนวิทยฐานะเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาชีพ ทั้งนี้ผู้รับผิดชอบกิจกรรมมีการรายงานผลการนิเทศของผู้รับการนิเทศเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ แต่ยังคงต้องเพิ่มเติมการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ พร้อมทั้งเสนอประเด็นปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานเพื่อเป็นข้อมูลและเป็นประโยชน์ และควรมีการประเมินภาพรวมความพึงพอใจในการจัดการนิเทศ การระดมความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพื่อหาแนวทางการพัฒนาในการนิเทศครั้งต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชสิทธิ์วิวัฒน์ กัญยาน ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดกุฎีคำ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ากระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนนั้นควรประกอบด้วย 9 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การกำหนดบทบาทหน้าที่ 3) การวางแผนการนิเทศภายในอย่างมีส่วนร่วม 4) การปฏิบัติการณ์นิเทศ และดำเนินการตามแผน 5) การนิเทศ กำกับติดตาม 6) การตรวจสอบการนิเทศโดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย 7) การประเมินผลการนิเทศและปรับปรุงแก้ไข 8) การสรุปผลการนิเทศ ข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ไข 9) การเขียนรายงานการนิเทศ และเมื่อนำแนวทางดังกล่าวมาใช้เพื่อศึกษาการดำเนินการนิเทศภายใน พบว่าครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาตนเองให้เป็นครูที่มีคุณลักษณะที่ดี มีทักษะการปฏิบัติงาน สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดกุฎีคำ ปีการศึกษา 2562 โดยภาพรวมความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด จากการนำกระบวนการนิเทศสู่การปฏิบัติทำให้นักเรียนได้รับการพัฒนาคุณภาพ ทั้งด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สมรรถนะสำคัญ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รวมถึงผลงานเชิงประจักษ์ที่เกิดขึ้น แสดงว่าแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในที่พัฒนามีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เป็นผลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีการสร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการเปิด

โอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การสะท้อนผลการปฏิบัติงาน และเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวิชชุดา เขียวชะอุ่ม ที่ได้ศึกษาการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสภานิติวิทยาศาสตร์เขตทัพหลวงแจงงามพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สำหรับการดำเนินงานนิเทศที่มีการอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนมีส่วนในการช่วยเหลือครูโดยตรง และการยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันช่วยส่งเสริมในด้านการพัฒนาการทำงานกลุ่ม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภรณ์ทิพย์ คำเพียร ที่ศึกษาความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อการนิเทศการศึกษาภายในของโรงเรียนบางมดวิทยา “สี่สุทนต์จวนอุบลรัตน์” พบว่าครูผู้สอนมีความพึงพอใจด้านการปรับปรุงการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าการส่งเสริมให้ครูผู้สอนทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาผู้เรียน มีการสรุปปัญหา อุปสรรค เพื่อนำมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน จัดประชุมสัมมนาระหว่างผู้บริหาร คณะกรรมการดำเนินงาน และครูผู้สอนเพื่อศึกษาขั้นตอนที่เป็นปัญหาและร่วมกันหาแนวทางแก้ไข เนื่องจากโรงเรียนมีการติดตามผลการวิจัยจากครูผู้สอน และยังมีโครงการอบรมครูผู้สอนในการทำวิจัยอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งมีการจัดประชุมสัมมนาครูเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียน ผู้บริหารสร้างความเข้าใจในการนิเทศครูผู้สอน ส่งผลให้การดำเนินการนิเทศเป็นไปด้วยความพึงพอใจสอดคล้องกับผลการวิจัย

2. แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ มีแนวทางดังนี้

2.1 ด้านการเตรียมการนิเทศ

ผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศควรมีการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แยกแยะปัญหา เพื่อนำมาเป็นเป้าหมายความต้องการจำเป็นเฉพาะของโรงเรียนเพื่อให้การปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของอนงค์ จันทร์หอม ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่องกระบวนการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มตำบลยางหัก อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ผลการวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษา ด้านการประเมินสภาพงาน พบว่าควรมีการวัดพฤติกรรมการทำงานอย่างพินิจพิเคราะห์และมีวิจารณ์ญาณ โดยดูจากความรับผิดชอบในการดำเนินงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายว่าประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ รวมทั้งดำเนินการนิเทศการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฬารักษ์ โคตรจักร์ ที่ได้

เสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษา ขั้นตอนการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการโดยมีแนวทางว่าควรมีการประชุมระดมความคิดเห็น เพื่อร่วมกันสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้น โดยศึกษาจากปัญหาที่เกิดจากสภาพจริง นโยบายรัฐบาล สิ่งแวดล้อมรอบโรงเรียน และศึกษาข้อมูลนักเรียน ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ศิษย์เก่า ผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อสืบหาข้อเท็จจริง และความต้องการทั้งนี้ผู้อำนวยการโรงเรียนควรมีการหารือฝ่ายบริหารงานวิชาการหรืองานนิเทศในการจัดทำคู่มือเกี่ยวกับงานนิเทศไว้เฉพาะ และมีการปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามผลที่ผ่านการวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ โดยตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ในประเด็นต่าง ๆ เช่น องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ความเชื่อมโยงสอดคล้องกันระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสุคนธา บุญลือ อัจฉรา นิยมภา และกานดา สุกุลธนะศักดิ์ มัวร์ เรื่องกระบวนการนิเทศการสอนของโรงเรียนนวมิน ทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี ได้ให้ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยนำไปสู่การปฏิบัติด้านกระบวนการจัดสายงานว่า ควรมีการจัดทำคู่มือ หรือเอกสารที่เข้าใจง่าย มีความยืดหยุ่นและรัดกุม ใช้คำศัพท์ที่เหมาะสมกับผู้ใช้งานเอกสาร อาจเป็นข้อความ สารสนเทศ Flow chart รูปภาพ การ์ตูน หรือจัดทำเป็นวิดีโอเกี่ยวกับรูปแบบ เทคนิค วิธีการสำหรับการนิเทศการสอนที่มีความหลากหลาย เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถศึกษา ค้นคว้าและสามารถนำไปพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2.2 ด้านการวางแผนการนิเทศ

แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติในขั้นตอนการวางแผนการนิเทศ คือผู้อำนวยการโรงเรียน ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศจัดประชุมเพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายร่วมกันโดยพิจารณาจากความพร้อม กิจกรรม วิธีการนิเทศ ทรัพยากรที่ใช้ในการนิเทศของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาในการนิเทศ ควรมีการกำหนดรูปแบบ วิธีการที่เหมาะสมขึ้นกับสถานการณ์ ความถนัดของผู้นิเทศ ผู้นิเทศควรมีการศึกษาข้อจำกัดของวิธีการนิเทศแบบต่าง ๆ ออกแบบการนิเทศเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ผู้นิเทศต้องศึกษาหาข้อมูลเพื่อให้ได้ทางเลือกในการนิเทศที่จะช่วยในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้รับการนิเทศได้อย่างเหมาะสม มีการกำหนดปฏิทินการนิเทศ วัน เวลา สถานที่ อย่างชัดเจนล่วงหน้า และควรกำหนดดำเนินการนิเทศเป็นรายภาคเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง เพื่อให้ผู้รับการนิเทศมีโอกาสในการปรับปรุงพัฒนาตามข้อเสนอแนะที่เกิดขึ้นจากการนิเทศครั้งก่อน ผู้นิเทศควรมีการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฬารักษ์ โคตรจักร์ ซึ่งมีแนวทางในการส่งเสริมการดำเนินงานด้านการ

วางแผนและการกำหนดทางเลือกโดยควรแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการนิเทศของโรงเรียน วางแผนการดำเนินงานโดยกำหนดขั้นตอนอย่างชัดเจน ระบุเวลาการดำเนินงาน และระบุผู้รับผิดชอบที่มีความรู้ความสามารถด้านการนิเทศและมีภาระงานไม่มากนัก มีการวิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเพื่อกำหนดทางเลือก หรือกิจกรรมในการแก้ไขปัญหา พิจารณารูปแบบการนิเทศที่หลากหลายและมีความสอดคล้องตามบริบท โดยครูต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรตну หนูทอง ที่ได้เสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศของโรงเรียนด้านการจัดลำดับความสำคัญของงาน ว่าผู้บริหารมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของทางเลือกในการนิเทศการศึกษาในการวางแผนการดำเนินงาน โดยสำรวจความต้องการของครู ทั้งนี้ควรมีเกณฑ์เพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเพื่อเร่งแก้ไขปัญหาตามความจำเป็นเร่งด่วน และควรกำหนดทางเลือกอื่น ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของครูที่ต่างกัน นอกจากนี้โรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคมควรจะศึกษาข้อมูล จัดทำสื่อและเครื่องมือนิเทศที่ส่งเสริมการถ่ายทอดสาระของการนิเทศระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน เก็บข้อมูลที่ต้องการได้จริง สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการสะท้อนผล ให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้รับการนิเทศ หรือรายงานผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของไอคอยย์ ออนยาลี และ อีเซอร์กบอร์ พบว่าการนิเทศที่มีประสิทธิภาพและการควบคุมคุณภาพของครูระดับมัธยมศึกษาจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน และยังมีข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมการศึกษาเชิงคุณภาพและเพิ่มความสามารถทางวิชาชีพครูว่าควรมีการพัฒนาเครื่องมือสำหรับการนิเทศให้มีมาตรฐานส่งเสริมการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น

2.3 ด้านการดำเนินการนิเทศ

แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติในขั้นตอนการดำเนินการนิเทศ คือผู้อำนวยการโรงเรียนส่งเสริมให้การสนับสนุน จัดให้มีการประชุมเพื่อชี้แจงขั้นตอนการนิเทศ รายละเอียดของการดำเนินงานเพื่อทำความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ มีการรับฟังความคิดเห็นของคณะครูเกี่ยวกับขั้นตอน รูปแบบ การวางแผนการดำเนินการนิเทศในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฬารักษ์ โคตรจักร์ ซึ่งมีแนวทางการส่งเสริมการดำเนินงานขั้นตอนด้านการปฏิบัติการนิเทศการศึกษาว่าควรเริ่มด้วยการประชุมคณะกรรมการดำเนินการนิเทศ และผู้เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน ให้รับทราบและถือปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน และยังคงสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติศักดิ์ เป็นงาม เพื่อสร้างกระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาการสอนของครูให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน และหนึ่งในห้าขั้นตอนคือการปฏิบัติการนิเทศ ซึ่ง

ประกอบด้วย การสร้างขวัญกำลังใจ หรือแรงบันดาลใจให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ การให้ความรู้ เรื่องที่จะนิเทศ การปฏิบัติการนิเทศตามแนวทาง หรือแผนนิเทศที่วางไว้ รวมไปถึงการสังเกตสภาพ การสอนและบันทึกสิ่งที่ได้นิเทศ แนวทางด้าน การดำเนินการนิเทศของโรงเรียนบางสะพานน้อย วิทยาคม ผู้นิเทศควรให้ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ต่อไป

2.4 ด้านการประเมินผลการนิเทศ

แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติในขั้นตอนการประเมินผลการนิเทศ หัวหน้างานนิเทศหรือ ผู้รับผิดชอบควรมีการประเมินผลการนิเทศภายในตามกระบวนการทั้ง 5 ขั้นตอน ว่ามีอุปสรรคที่ทำให้ การดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จหรือไม่อย่างไร ควรมีการปรับปรุง พัฒนาในขั้นตอนใด ควรมีการ วางแผนและกำหนดแนวทางในการประเมินผลการดำเนินการนิเทศ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศควร ร่วมกันวิเคราะห์ผลการประเมินที่ได้ หากจุดเด่นเพื่อส่งเสริม ให้กำลังใจผู้รับการนิเทศ และจุดที่ควร พัฒนาเพื่อวางแผนในการปรับปรุงในการนิเทศครั้งต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติศักดิ์ แป้น งาม เรื่องกระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาการสอนของครูให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ซึ่งขั้นตอนที่ 4 คือการประเมินผลการนิเทศ ประกอบด้วย 1) การประเมิน ความรู้ ความเข้าใจในการสอนของผู้รับการนิเทศ 2) ประเมินประสิทธิภาพในการสอน 3) รายงานผล การนิเทศย้อนกลับให้ผู้รับการนิเทศ ทั้งนี้แนวทางการพัฒนาของโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สำหรับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้นิเทศอาจมีการประชุมเพื่อร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือกระบวนการ PLC ในระดับกลุ่มสาระการ เรียนรู้ก็จะทำให้มีแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายจากสมาชิกและสามารถนำไป ปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลสิทธิ์ ภิวัฒน์ กัญยานน ที่ได้ศึกษาหาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศ ภายในของโรงเรียน ขั้นตอนด้านการประเมินผลการนิเทศและการปรับปรุงแก้ไข พบว่าผู้บริหารและ ครูถือเป็นบุคคลสำคัญจึงได้มีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ ศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ ในการนิเทศติดตามงาน ให้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หัวหน้าระดับชั้น ครู อาจารย์ คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการนิเทศติดตามงาน มีการ ประชุมกลุ่มย่อยเพื่อให้มีการวางแผน กำหนดทางเลือกรูปแบบระบบการนิเทศภายใน ใช้กลยุทธ์

เสริมแรงช่วยให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเกิดความมั่นใจสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติจริงได้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด

2.5 การสรุป รายงานผล ปรับปรุงและพัฒนา

แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติในขั้นตอนการสรุป รายงานผล ปรับปรุงและพัฒนา โดยหัวหน้างานนิเทศหรือผู้รับผิดชอบควรมีการประเมินภาพรวมความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการนิเทศภายใน โดยมีการระดมความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพื่อหาแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการนิเทศในครั้งต่อไป ควรมีการนำผลจากการนิเทศมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เสนอประเด็นปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานเพื่อเป็นข้อมูลและประโยชน์ในการดำเนินการนิเทศในครั้งต่อไป ทั้งนี้หัวหน้างานนิเทศหรือผู้รับผิดชอบควรสรุปรายงานผลการนิเทศของผู้รับการนิเทศเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ และเก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะของสารสนเทศที่สะดวกต่อการนำไปใช้ มีการสรุปและรายงานผลการนิเทศต่อผู้บังคับบัญชาอย่างต่อเนื่องและอาจมีการเปรียบเทียบผลการดำเนินการนิเทศที่แสดงถึงการพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการปฏิบัติในองค์กรต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของสุคนธา บุญลือ อัจฉรา นิยามภา และกานดา สกุลธนะศักดิ์ มัวร์ ซึ่งได้ให้ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปสู่การปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศการสอนของโรงเรียน นวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี ด้านกระบวนการประเมินสภาพการทำงานในรายข้อการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงาน หลังจากดำเนินการนิเทศการสอน ซึ่งโรงเรียนควรกำหนดรูปแบบการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานเป็นรูปเล่ม เอกสาร อย่างเป็นระบบ ทันทีหลังดำเนินการนิเทศเป็นที่เรียบร้อย และมีการอัปโหลดรายงานในรูปแบบไฟล์ในระบบออนไลน์เพื่อให้ผู้นิเทศและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องศึกษาเป็นตัวอย่างต่อไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของนภัสนันท์ อุปรี ที่ศึกษาวิจัย รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23 โดยผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติด้านการประเมินและรายงานผลการนิเทศ ว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญที่จะช่วยส่งเสริม สนับสนุนให้มีการรายงานผลการประเมินผลการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง ตามบริบทสภาพความเป็นจริงเพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาการนิเทศและส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะของการวิจัย

จากการศึกษากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเป็นแนวทางการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรมีผู้รับผิดชอบที่สูงกว่าระดับโรงเรียน เช่น ระดับเขตพื้นที่การศึกษามีการจัดอบรม ด้านการนิเทศ หรือส่งศึกษานิเทศก์ไปให้ความรู้ความเข้าใจกับผู้นิเทศของโรงเรียน
2. ด้านการเตรียมการนิเทศ ผู้อำนวยการโรงเรียนควรส่งเสริมให้มีการจัดอบรม ทบทวน ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) เพื่อทบทวนความเข้าใจให้กับครูเก่าและ สร้างความเข้าใจให้กับครูบรรจุใหม่ ทั้งนี้ผู้รับการนิเทศควรมีการส่งแผนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้นิเทศ ล่วงหน้าเพื่อให้มีการตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขตามผลที่ผ่านการวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและ ผู้รับการนิเทศ ก่อนนัดหมายนิเทศการสอนต่อไป
3. ด้านการประเมินผลการนิเทศ หัวหน้างานนิเทศหรือผู้รับผิดชอบ ควรมีการประเมินผล การนิเทศภายในตามแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อให้ทราบปัญหาหรืออุปสรรคที่จะเกิดขึ้น ส่งผลให้การดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จ ว่าควรปรับปรุงหรือพัฒนาส่วนใดหรือขั้นใดใน กระบวนการนิเทศ
4. ด้านการดำเนินการนิเทศ ผู้อำนวยการโรงเรียนควรส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการจัด ประชุมคณะกรรมการการดำเนินการนิเทศ และผู้เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจและร่วมแสดงความ คิดเห็นเกี่ยวกับรายละเอียดการดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีการมอบหมายให้ ปฏิบัติหน้าที่และขอบข่ายการนิเทศชัดเจน รวมไปถึงการสะท้อนผลการนิเทศในชั้นเรียนควรจัดสรร เวลาให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง พัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
5. ด้านการสรุป รายงานผล ปรับปรุง และพัฒนา หัวหน้างานนิเทศหรือผู้รับผิดชอบควรมี การประเมินภาพรวมความพึงพอใจในการจัดการนิเทศ มีการระดมความคิดเห็นจากผู้ได้รับมอบหมาย เช่น หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระ ซึ่งจะมีความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหารายวิชา และ

ธรรมชาติของรายวิชาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในการระดมความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ทั้งระบบต่อไป

6. ด้านการวางแผนการนิเทศ ควรมีการกำหนดจุดมุ่งหมายร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศโดยพิจารณาถึงความพร้อม กิจกรรมและวิธีการนิเทศ ทรัพยากรที่ใช้ในการนิเทศเพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหา หรือวัตถุประสงค์ในการนิเทศ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าวิจัย และเพื่อพัฒนาต่อยอดครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศตามแนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอน
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาทุกโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรองทอง จิรเดชากุล. **คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน**. กรุงเทพฯ: ชารอักษร, 2550.

กาญจน์ เรืองมนตรี และ ธรินธร นามวรรณ. **การบริหารวิชาการ และนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้**.

มหาสารคาม: ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554.

กิตติศักดิ์ แป้นงาม. “การพัฒนากระบวนการนิเทศเพื่อพัฒนาการสอนของครูให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.” **เทคโนโลยีภาคใต้** 14, 1 (มกราคม - มิถุนายน 2564): 141-143.

จรรยา ทองหอม. **การนิเทศการศึกษายุค 4.0 กับการนิเทศภายในโรงเรียน**. เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2564. เข้าถึงได้จาก <https://tonghom2009.blogspot.com/2019/07/40.html>

จอมพงศ์ มงคลวนิช. **การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา** กรุงเทพฯ: วี. พรินท์ (1991) จำกัด, 2555.

จุฬารักษ์ ไครตจักร์. “กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนภัทรญาณวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9.” การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2562.

ชลสิทธิ์ภิวฒน์ กันยายน. “แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนเทศบาลวัดคู่อำ จังหวัดเชียงใหม่,” **พุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์** 6, 1 (มกราคม – มีนาคม 2564): 56-58.

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. **การบริหารงานวิชาการ และการนิเทศภายในสถานศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2, (นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2559).

ณัฐพร วัฒนฤ. “การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี.” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2560.

ธนากรณ์ ศรีวาปี. **การศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี**. เข้าถึงเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2565. เข้าถึงได้จาก <http://www.edu-journal.ru.ac.th/index.php/abstractData/viewIndex/788.ru>

นภัสนันท์ อุปรี. “รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23.” **วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก** 3, 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2560): 107-108.

- นุชนรา รัตนศิริระประภา และประเสริฐ อินทร์รักษ์. **การนิเทศการศึกษา: มโนทัศน์และการปฏิบัติ Educational Supervision: Concept and Practice**. นครปฐม: ภาควิชาการบริหาร การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2560.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, 2553.
- . **การบริหารทางวิชาการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. พิมพ์ครั้งที่ 5. สงขลา: นำศิลป์, 2554.
- พิชญ์ชาญ สุตทุม และ สุวัฒน์ จุลสุวรรณ. “แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21.” **ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม** 10, ฉบับพิเศษ กันยายน 2559), 1183-1184. อ้างจาก สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547.
- ภรณ์ทิพย์ คำเพียร. **ความพึงพอใจของครูผู้สอนที่มีต่อการนิเทศการศึกษาภายในของโรงเรียนบางมด วิทยา “สีสุกหวาดจวนอุปถัมภ์”** เข้าถึงเมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2565, เข้าถึงได้จาก <http://www.edu-journal.ru.ac.th/index.php/abstractData/viewIndex/618.ru>
- มนูญ อรุณไพโรจน์ และคณะ. **การนิเทศการศึกษาในระดับประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2553.
- รัชณี พรรณพานิช. **ผู้บริหารและการนิเทศภายใน**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นท์ดิ้งกรุ๊ป, 2552.
- วรตну หนูทอง. “กระบวนการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายบางแพ 2 สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2.” การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2563.
- วัชรา เล่าเรียนดี. **การนิเทศการสอน: Supervision of Instruction**. พิมพ์ครั้งที่ 7 นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2553.
- วันวิสาข์ ศรีสวัสดิ์ และวิภาดา หนูน้อย. **หัวหน้างานนิเทศ โรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม**. สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2565.
- วิชชุดา เขียวชะอุ่ม. “การดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสหวิทยาเขตทัพหลวงแจรงาม.” การ ค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2561.
- สงัด อุทรานันท์, **การนิเทศการศึกษา: หลักการ ทฤษฎี และปฏิบัติ**. (กรุงเทพฯ : มิตรสยาม, 2530), 35.
- สันติ บุญภิรมย์. **ความจำเป็นของการนิเทศ**. อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, **หน่วยศึกษานิเทศก์, “แนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning),”** เอกสาร ลำดับที่ 4/2564.

สุคนธา บุญลือ, อัจฉรา นียมาภา และกานดา สุกุลชนะศักดิ์ มัวร์. “กระบวนการนิเทศการสอนของโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 3.” **การบริหารและนวัตกรรมการศึกษา** 1, 3 (กันยายน – ธันวาคม 2561): 49-50.

สุทนต์ ศรีไสย์. **หลักการนิเทศการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579**. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค, 2560.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. “**แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560 – 2564**.” 29 ธันวาคม 2559.

สำนักนายกรัฐมนตรี. “**พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545**.” เข้าถึงเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2564, เข้าถึงได้จาก <https://www.bic.moe.go.th/images/stories/Porrbor2542.pdf>

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **การนิเทศการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาอย่างเป็นระบบ**. กรุงเทพฯ: ครูสภา, 2551.

———. **การนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: ครูสภา, 2551.

———. หน่วยศึกษานิเทศก์, “**แนวทางการนิเทศภายในโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐาน เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน**.” เอกสารลำดับที่ 9/2562.

———. หน่วยศึกษานิเทศก์, “**แนวทางการนิเทศบูรณาการ โดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน 2562 ปีทองแห่งการนิเทศภายใน ห้องเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน**.” เอกสารลำดับที่ 2/2562.

———. หน่วยศึกษานิเทศก์, “**แนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)**.” เอกสารลำดับที่ 4/2564.

อนงค์ จันทร์หอม. “**กระบวนการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มตำบลยางหักอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี**.” การค้นคว้าอิสระปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2560.

อัญชลี ธรรมะวิจิตรกุล. อ้างถึงใน วนิดา ฉัตรวิราคม. **การนิเทศและการแก้ปัญหาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2554.

ภาษาต่างประเทศ

Allen, Louis A. **Management and Organization**. Tokyo: McGraw-Hill Kogakusha, 1958.

Archibong, Florence Imaobong. "Instructional Supervision in the Administration of Secondary Education: A Panacea for Quality Assurance." **European scientific journal** 8, no. 13 (2012).

Ayeni, Adeolu Joshua. "Assessment of Principals' Supervisory Roles for Quality Assurance in Secondary Schools in Ondo State, Nigeria." **World Journal of Education** 2, no. 1 (2012): 62-69.

Clarke, Fiona R. "Educational Supervision in Obstetrics and Gynaecology." **Obstetrics, Gynaecology & Reproductive Medicine** 30, no. 7 (2020/07/01/ 2020): 225-27.
<https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.ogrm.2020.03.007>.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1751721420300610>.

Dull, Lloyd W. **Supervision : School Leadership Handbook**. Columbus, Ohio: Charles E. Merrill, 1981.

Ebele, Uju F, and Paul A Olofu. "Enhancing the Standard of Teaching and Learning in the 21st Century Via Qualitative School-Based Supervision in Secondary Schools in Abuja Municipal Area Council (Amac)." **International Journal of Educational Administration and Policy Studies** 9, no. 6 (2017): 79-83.

Glickman, Carl D. **The Basic Guide to Supervision and Instructional Leadership**. Boston: Pearson/Allyn & Bacon, 2005.

Harris, Ben M. **Supervisory Behavior in Education**. 3rd ed. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, 1985.

Kreitner, Robert. **Management**. 9th ed ed. Boston: Houghton Mifflin, 2004.

Krejcie, Robert V, and Daryle W Morgan. "Determining Sample Size for Research Activities." **Educational and psychological measurement** 30, no. 3 (1970): 607-10.

Likert, Rensis. **The Human Organization : Its Management and Value**. Tokyo: McGraw-Hill, 1967.

- Lunenburg, Frederick C. and Allan C. Ornstein. **Educational Administration : Concepts and Practices.** 6th ed. ed. Belmont, Calif.: Wadsworth Cengage Learning, 2012.
- Marks, James R., Emery Stoops and Joyce King-Stoops. **Handbook of Educational Supervision : A Guide for the Practitioner.** Boston, Mass.: Allyn and Bacon, 1971.
- Ngwenya, Victor C. "School-Based Supervision Enhances the Professional Development of Teachers." **South African Journal of Education** 40, no. 3 (2020).
- Okoye, Faith Ogechukwu, Loyce Chiedozi Onyali, and Carol Ezeugbor. "Educational Supervision and Quality Control of Secondary Education in Anambra State, Nigeria." **Journal of Educational Policy and Entrepreneurial Research** 3, no. 6 (2016): 36-46.
- Omemu, Felix. "Correlates of Effective Instructional Supervision in Bayelsa State Secondary Schools." **World Journal of Education** 7, no. 4 (2017): 40-49.
- Sergiovanni, Thomas J. and Robert J. Starratt. **Supervision : A Redefinition.** 5th ed. New York: McGraw-Hill, 1993.
- Wiles, Kimball and John T. Lovell. **Supervision for Better Schools.** 5th ed. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, 1983.

ภาคผนวก ก
หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัยและ
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือ

ที่ อว 8612.2/๒๕๖

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

๕ เมษายน 2565

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุฑาภรณ์ มาสันเทียะ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบตรวจสอบความตรงของแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นางสาวณัฐา พุทธอรุณ รหัสประจำตัว 620620039 นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับอนุมัติให้
ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์” ในกรณีนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา ใคร่ขอความอนุเคราะห์จาก
ท่านในการตรวจสอบความตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัยที่แนบมาพร้อมหนังสือฉบับนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ภาควิชาการบริหารการศึกษาขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของ
ท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.มัทนา วัฒนอมศักดิ์)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

โทร. 09 3979 3455

ที่ อว 8612.2/257

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

๗ เมษายน 2565

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน นางสาวอรพรรณ แก้วน้อย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบตรวจสอบความตรงของแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นางสาวณัฐา พุทธอรุณ รหัสประจำตัว 620620039 นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับอนุมัติให้
ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์” ในกรณีนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา ใคร่ขออนุมัติคราะห์จาก
ท่านในการตรวจสอบความตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัยที่แนบมาพร้อมหนังสือฉบับนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ภาควิชาการบริหารการศึกษาขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของ
ท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.มัทนา วัฒนอมศักดิ์)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
โทร. 09 3979 3455

ที่ อว 8612.2/ 2.5ฯ

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสกลนคร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

๕ เมษายน 2565

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน นางสาวปารณีย์ ขวัญกิจวงศ์ธร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบตรวจสอบความตรงของแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นางสาวณัฐา พุทธอรุณ รหัสประจำตัว 620620039 นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสกลนคร ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์” ในกรณีนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัยที่แนบมาพร้อมหนังสือฉบับนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ภาควิชาการบริหารการศึกษาขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.มัทนา วิงถนอมศักดิ์)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

โทร. 09 3979 3455

ภาคผนวก ข

แบบรายงานผลการประเมินผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

แบบรายงานผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
เรื่อง กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำวชิรชัย

คำชี้แจง แบบประเมินความเที่ยงตรง IOC ของเครื่องมือวิจัย

เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ที่มีต่อข้อความที่มีความเหมาะสมของภาษา
ความสอดคล้องของกระทงคำถามกับนิยามตัวแปรที่ศึกษาหรือวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งจะ
ประเมินความเที่ยงตรง โดยมีเกณฑ์พิจารณาดังนี้คือ

- 1 เมื่อแน่ใจว่า คำถามไม่เหมาะสมหรือไม่สอดคล้องกับนิยามตัวแปรและวัตถุประสงค์
ของการวิจัย
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสม สอดคล้องกับนิยามตัวแปรและวัตถุประสงค์
ของการวิจัย
- +1 เมื่อแน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสม สอดคล้องกับนิยามตัวแปรและวัตถุประสงค์
ของการวิจัย

หากท่านมีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงคำถามในเครื่องมือวิจัย กรุณาเขียนลงในช่อง
ข้อเสนอแนะ และขอขอบคุณในความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจเครื่องมือวิจัยฉบับนี้

เรื่อง กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

ตัวแปร	ข้อความถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC
		คนที่				
		1	2	3		
ตัวแปรพื้นฐาน เป็นตัวแปรเกี่ยวกับสถานภาพ ของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิทางการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน ประสบการณ์ในการ ปฏิบัติงานใน โรงเรียน บางสะพานน้อยวิทยาคม	1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง	1	1	1	3	1.00
	2. ช่วงอายุ ☐ ต่ำกว่า 30 ปี ☐ 30 – 39 ปี ☐ 40 – 49 ปี ☐ 50 ปี ขึ้นไป	1	1	1	3	1.00
	3. วุฒิทางการศึกษาสูงสุด ☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท ☐ ปริญญาเอก	1	1	1	3	1.00
	4. ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน ☐ ฝ่ายบริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ หัวหน้าฝ่ายบริหาร ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ☐ ฝ่ายปฏิบัติ ได้แก่ ครู	1	0	1	2	0.67
	5. ประสบการณ์ การปฏิบัติงานในโรงเรียนบาง สะพานน้อยวิทยาคม ☐ ไม่เกิน 5 ปี ☐ 6 – 10 ปี ☐ 11 – 15 ปี ☐ 16 ปี ขึ้นไป	1	1	1	3	1.00

เรื่อง กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

ข้อที่	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC
		คนที่				
		1	2	3		
ขั้นตอนที่ 1 ด้านการเตรียมการนิเทศ						
1.	ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ มีการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น ในการนิเทศ เช่น ปัญหาและความต้องการเฉพาะของโรงเรียน ปัญหาเกี่ยวกับผู้เรียน ปัญหาเกี่ยวกับครูผู้รับการนิเทศ เป็นต้น	1	1	1	3	1.00
2.	ผู้นิเทศมีการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แยกแยะปัญหา พร้อมจัดลำดับความสำคัญและแนวทางแก้ไข เพื่อนำมาใช้ในการนิเทศ	1	1	1	3	1.00
3.	ผู้นิเทศ มีการสร้างความเข้าใจ อธิบายความสำคัญและความจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และตระหนักถึงการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อช่วยพัฒนาผู้เรียน ให้แก่ผู้รับการนิเทศ	1	1	1	3	1.00
4.	ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ มีการทบทวนความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	1	1	1	3	1.00
5.	ผู้นิเทศมีการตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้รับการนิเทศ โดยการวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ให้ครบตามองค์ประกอบของผู้รับการนิเทศล่วงหน้า	1	1	1	3	1.00
6.	ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ มีการปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามผลการวิเคราะห์ร่วมกัน พร้อมนัดหมายการนิเทศการสอนในครั้งถัดไป	1	1	1	3	1.00

เรื่อง กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

ข้อที่	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC
		คนที่				
		1	2	3		
ขั้นตอนที่ 2 ด้านการวางแผนการนิเทศ						
7.	ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีการกำหนดจุดมุ่งหมายร่วมกันโดยพิจารณาจากความพร้อม กิจกรรม วิธีการนิเทศ ทรัพยากรที่ใช้ในการนิเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาและประเด็นในการนิเทศ	1	1	1	3	1.00
8.	ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีการกำหนดรูปแบบ ออกแบบการนิเทศเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม	1	1	1	3	1.00
9.	หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการจัดทำแผนปฏิบัติการ โครงการ/กิจกรรมนิเทศการสอนของครูที่เหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียน	1	1	1	3	1.00
10.	ผู้นิเทศมีเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ คือแบบบันทึกการนิเทศ ซึ่งผู้นิเทศใช้เพื่อจดบันทึกสิ่งที่เกิดขึ้นระหว่างการนิเทศในแต่ละครั้ง	1	1	1	3	1.00
11.	หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการกำหนดปฏิทินการนิเทศโดยกำหนด วัน เวลา สถานที่อย่างชัดเจน และมีการกำหนดการดำเนินการนิเทศอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง	1	1	1	3	1.00
12.	หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการประสานการนิเทศโดยแจ้งปฏิทินการนิเทศ ให้ผู้รับการนิเทศและผู้เกี่ยวข้องทราบล่วงหน้า เพื่อให้เตรียมความพร้อมรับการนิเทศตามกำหนดการ	1	1	1	3	1.00

เรื่อง กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

ข้อที่	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC
		คนที่				
		1	2	3		
ขั้นตอนที่ 3 ด้านการดำเนินการนิเทศ						
13.	ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินการนิเทศและผู้เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดการดำเนินงาน	1	1	1	3	1.00
14.	ผู้นิเทศมีการชี้แจงคณะกรรมการเกี่ยวกับขั้นตอนการนิเทศ และวางแผนการดำเนินการนิเทศในโรงเรียน	1	1	1	3	1.00
15.	หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการรับฟังความคิดเห็นของคณะกรรมการเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศในโรงเรียน	1	1	1	3	1.00
16.	ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ มีการดำเนินการนิเทศตามปฏิทินการนิเทศ และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้	1	1	1	3	1.00
17.	ผู้นิเทศมีทักษะ และมีเทคนิควิธีการที่หลากหลาย มีความยืดหยุ่นในการดำเนินการนิเทศตามความเหมาะสม	1	1	1	3	1.00
18.	ผู้นิเทศปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตร เช่น ผู้นิเทศมีความเมตตา เข้าถึงจิตใจ สร้างความสนิทสนมเป็นกันเอง เป็นผู้รู้จริง นำเคารพ เป็นต้น	1	1	1	3	1.00
19.	ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกัน	1	1	1	3	1.00
20.	ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีการสะท้อนผลการนิเทศ แลกเปลี่ยนมุมมองระหว่างกัน	1	1	1	3	1.00
21.	ผู้รับการนิเทศมีการนำข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้	1	1	1	3	1.00

เรื่อง กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

ข้อที่	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC
		คนที่				
		1	2	3		
ขั้นตอนที่ 4 ด้านการประเมินผลการนิเทศ						
22.	ผู้นิเทศมีการวางแผนและกำหนดแนวทางในการประเมินผลการดำเนินการนิเทศ	1	1	1	3	1.00
23.	ผู้นิเทศมีผลการตรวจสอบการออกแบบผลการจัดการเรียนรู้ โดยพิจารณาจากแผนการจัดการเรียนรู้ของครูรายบุคคล	1	1	1	3	1.00
24.	ผู้นิเทศมีผลการตรวจสอบการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยพิจารณาการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน	1	1	1	3	1.00
25.	ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีการวิเคราะห์ผลการประเมินที่ได้ร่วมกัน	1	1	1	3	1.00
26.	หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการสร้างและใช้เครื่องมือประเมินผลในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเหมาะสมตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนงานโครงการ/กิจกรรม	0	1	1	3	0.67
27.	หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการประเมินผลการดำเนินการนิเทศภายในตามกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการนิเทศ 2) การวางแผนการนิเทศ 3) การดำเนินการนิเทศ 4) การประเมินผลการนิเทศ และ 5) การสรุป รายงานผล ปรับปรุง และพัฒนา	0	1	1	3	0.67

เรื่อง กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

ข้อที่	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญ คนที่			รวม	IOC
		1	2	3		
ขั้นตอนที่ 5 ด้านการสรุป รายงานผล ปรับปรุง และพัฒนา						
28.	หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการนำข้อมูลจากการนิเทศมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปและรายงานผลการนิเทศต่อผู้บังคับบัญชา	1	1	1	3	1.00
29.	หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการรายงานผลการนิเทศ ของผู้รับการนิเทศเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ	1	1	1	3	1.00
30.	หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ พร้อมทั้งเสนอประเด็นปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน เพื่อเป็นประโยชน์ในการนิเทศครั้งต่อไป	0	1	1	3	0.67
31.	หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการจัดทำสารสนเทศ และจัดเก็บผลการประเมินอย่างเป็นระบบ สะดวกต่อการนำมาใช้	1	1	1	3	1.00
32.	หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการประเมินภาพรวมความพึงพอใจในการจัดการนิเทศ และระดมความคิดเห็นข้อเสนอแนะเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาต่อไป	1	1	1	3	1.00

ภาคผนวก ค
หนังสือขอทดลองเครื่องมือ

ที่ อว 8612.2/2๖๐

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

12 เมษายน 2565

เรื่อง ขอบขอมอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนธงชัยวิทยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 15 ฉบับ

ด้วย นางสาวณัฐา พุทธอรุณ รหัสประจำตัว 620620039 นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับอนุมัติให้
ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์” ในกรณีนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา ใ้ขอขอมอนุเคราะห์ให้
นักศึกษาทำการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือในหน่วยงานของท่าน เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ใน
การวิจัยกลุ่มตัวอย่าง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ภาควิชาการบริหารการศึกษาขอขอบคุณในการอนุเคราะห์ของท่านมา
ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สงวน อินทร์รักษา)

รองหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา
ปฏิบัติการแทนหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
โทร. 09 3979 3455

สิ่งที่ส่งมาด้วย
แบบสอบถามการวิจัย

ที่ อว 8612.2/ 261

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

12 เมษายน 2565

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชัยเกษมวิทยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 15 ฉบับ

ด้วย นางสาวณัฐา พุทธอรุณ รหัสประจำตัว 620620039 นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับอนุมัติให้
ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์” ในกรณีนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา ขอขอบความอนุเคราะห์ให้
นักศึกษาทำการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือในหน่วยงานของท่าน เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ใน
การวิจัยกลุ่มตัวอย่าง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ภาควิชาการบริหารการศึกษาขอขอบคุณในการอนุเคราะห์ของท่านมา
ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สงวน อินทร์รักษ์)

รองหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา
ปฏิบัติการแทนหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
โทร. 09 3979 3455

ภาคผนวก ง

การวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

```

RELIABILITY
/VARIABLES=a1 a2 a3 a4 a5 a6 b1 b2 b3 b4 b5 b6 c1 c2 c3 c4 c5 c6 c7 c8 c9 d
1 d2 d3 d4 d5 d6 e1 e2
e3 e4 e5
/SCALE('ALL VARIABLES') ALL
/MODEL=ALPHA.

```

→ Reliability

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.967	32

ภาคผนวก จ

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ที่ อว 8606 (สค) / 1573

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

21 เมษายน 2565

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม

ด้วย นางสาวณัฐา พุทธอรุณ รหัสประจำตัว 620620039 นักศึกษาระดับปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังดำเนินการการค้นคว้าอิสระ เรื่อง " กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ " มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน หัวหน้าฝ่ายบริหาร จำนวน 4 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 คน และครู จำนวน 15 คน เพื่อประกอบการดำเนินการการค้นคว้าอิสระ

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดแจ้งผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้แก่นักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร. อธิกมาส มากชู)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย
รักษาการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.088-2292013

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัยฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเรื่อง กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

2. แบบสอบถามฉบับนี้มีจำนวน 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม

3. ผู้ตอบแบบสอบถามฉบับนี้ คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม ขอให้ท่านตอบทุกข้อคำถามตามสภาพจริงในสถานศึกษาของท่าน อันจะนำไปสู่การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม ข้อมูลที่ท่านตอบจะไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของท่านแต่อย่างใด

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ที่ท่านให้ความอนุเคราะห์สำหรับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

นางสาวณัฐา พุทธอรุณ

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงหน้าข้อความที่ตรงกับสถานภาพของท่าน

ข้อที่	สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
1.	เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2.	ช่วงอายุ ☐ ต่ำกว่า 30 ปี ☐ 30 – 39 ปี ☐ 40 – 49 ปี ☐ 50 ปี ขึ้นไป
3.	วุฒิทางการศึกษาสูงสุด ☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท ☐ ปริญญาเอก
4.	ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน ☐ ฝ่ายบริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ หัวหน้าฝ่ายบริหาร ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ☐ ฝ่ายปฏิบัติ ได้แก่ ครู
5.	ประสบการณ์ การปฏิบัติงานในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม ☐ น้อยกว่า ไม่เกิน 5 ปี ☐ 6 – 10 ปี ☐ 11 – 15 ปี ☐ 16 ปี ขึ้นไป

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำวชิรชัย

ตอนที่ 2 กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน 1) การเตรียมการนิเทศ 2) การวางแผนการนิเทศ 3) การดำเนินการนิเทศ 4) การประเมินผลการนิเทศ และ 5) การสรุป รายงานผล ปรับปรุงและพัฒนา

ขอความกรุณาให้ท่านพิจารณาว่า กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม ในแต่ละข้อคำถามมีการปฏิบัติอยู่ในระดับใด แล้วทำเครื่องหมาย ลงในช่องระดับปฏิบัติที่ตรงกับความเป็นจริงที่สุด โดยพิจารณาตามเกณฑ์ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ให้มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 5 คะแนน

ระดับ 4 หมายถึง กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ให้มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 4 คะแนน

ระดับ 3 หมายถึง กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ให้มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 3 คะแนน

ระดับ 2 หมายถึง กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ให้มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 2 คะแนน

ระดับ 1 หมายถึง กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด ให้มีค่าน้ำหนักเท่ากับ 1 คะแนน

แบบสอบถามความคิดเห็นต่อสภาพการนิเทศภายในโรงเรียนตามกระบวนการ 5 ขั้นตอน

ข้อที่	รายการประเมิน/ กระบวนการ	ระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ขั้นตอนที่ 1 ด้านการเตรียมการนิเทศ						
1.	ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ มีการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น ในการนิเทศ เช่น ปัญหาและความต้องการเฉพาะของโรงเรียน ปัญหาเกี่ยวกับผู้เรียน ปัญหาเกี่ยวกับครูผู้รับการนิเทศ เป็นต้น					
2.	ผู้นิเทศมีการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล แยกแยะปัญหา พร้อมจัดลำดับความสำคัญและแนวทางแก้ไข เพื่อนำมาใช้ในการนิเทศ					
3.	ผู้นิเทศ มีการสร้างความเข้าใจ อธิบายความสำคัญและความจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และตระหนักถึงการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อช่วยพัฒนาผู้เรียน ให้แก่ผู้รับการนิเทศ					
4.	ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ มีการทบทวนความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)					
5.	ผู้นิเทศมีการตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้รับการนิเทศ โดยการวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้ให้ครบตามองค์ประกอบของผู้รับการนิเทศล่วงหน้า					
6.	ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ มีการปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ตามผลการวิเคราะห์ร่วมกัน พร้อมนัดหมายการนิเทศการสอนในครั้งถัดไป					
ขั้นตอนที่ 2 ด้านการวางแผนการนิเทศ						
7.	ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีการกำหนดจุดมุ่งหมายร่วมกันโดยพิจารณาจากความพร้อม กิจกรรม วิธีการนิเทศ ทรัพยากรที่ใช้ในการนิเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาและประเด็นในการนิเทศ					
8.	ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีการกำหนดรูปแบบ ออกแบบการนิเทศเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม					
9.	หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการจัดทำแผนปฏิบัติการ โครงการ/กิจกรรมนิเทศการสอนของครูที่เหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียน					
10.	ผู้นิเทศมีเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ คือแบบบันทึกการนิเทศ ซึ่งผู้นิเทศใช้เพื่อจดบันทึกสิ่งที่เกิดขึ้นระหว่างการนิเทศในแต่ละครั้ง					

ข้อที่	รายการประเมิน/ กระบวนการ	ระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
11.	หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการกำหนดปฏิทินการนิเทศโดยกำหนด วัน เวลา สถานที่อย่างชัดเจน และมีการกำหนดการดำเนินการนิเทศอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง					
12.	หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการประสานการนิเทศโดยแจ้งปฏิทินการนิเทศ ให้ผู้รับการนิเทศและผู้เกี่ยวข้องทราบล่วงหน้า เพื่อให้เตรียมความพร้อมรับการนิเทศตามกำหนดการ					
ขั้นตอนที่ 3 ด้านการดำเนินการนิเทศ						
13.	ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ มีการประชุมคณะกรรมการดำเนินการนิเทศ และผู้เกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดการดำเนินงาน					
14.	ผู้นิเทศมีการชี้แจงคณะครูเกี่ยวกับขั้นตอนการนิเทศ และวางแผนการดำเนินการนิเทศในโรงเรียน					
15.	หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการรับฟังความคิดเห็นของคณะครูเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศในโรงเรียน					
16.	ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ มีการดำเนินการนิเทศตามปฏิทินการนิเทศ และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้					
17.	ผู้นิเทศมีทักษะ และมีเทคนิควิธีการที่หลากหลาย มีความยืดหยุ่นในการดำเนินการนิเทศตามความเหมาะสม					
18.	ผู้นิเทศปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตร เช่น ผู้นิเทศมีความเมตตา เข้าถึงจิตใจ สร้างความสนิทสนมเป็นกันเอง เป็นผู้รู้จริง นำเคารพ เป็นต้น					
19.	ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกัน					
20.	ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีการสะท้อนผลการนิเทศ แลกเปลี่ยนมุมมองระหว่างกัน					
21.	ผู้รับการนิเทศมีการนำข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิเคราะห์ร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้					
ขั้นตอนที่ 4 ด้านการประเมินผลการนิเทศ						
22.	ผู้นิเทศมีการวางแผนและกำหนดแนวทางในการประเมินผลการดำเนินการนิเทศ					
23.	ผู้นิเทศมีผลการตรวจสอบ การออกแบบผลการจัดการเรียนรู้ โดยพิจารณาจากแผนการจัดการเรียนรู้ของครูรายบุคคล					

ข้อที่	รายการประเมิน/ กระบวนการ	ระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
24.	ผู้นิเทศมีผลการตรวจสอบการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยพิจารณาการนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน					
25.	ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีการวิเคราะห์ผลการประเมินที่ได้ร่วมกัน					
26.	หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการสร้างและใช้เครื่องมือประเมินผลในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเหมาะสมตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนงานโครงการ/กิจกรรม					
27.	หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการประเมินผลการดำเนินการนิเทศภายในตามกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการนิเทศ 2) การวางแผนการนิเทศ 3) การดำเนินการนิเทศ 4) การประเมินผลการนิเทศ และ 5) การสรุป รายงานผล ปรับปรุง และพัฒนา					
ขั้นตอนที่ 5 ด้านการสรุป รายงานผล ปรับปรุง และพัฒนา						
28.	หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการนำข้อมูลจากการนิเทศมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปและรายงานผลการนิเทศต่อผู้บังคับบัญชา					
29.	หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการรายงานผลการนิเทศ ของผู้รับการนิเทศเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ					
30.	หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ พร้อมทั้งเสนอประเด็นปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน เพื่อเป็นประโยชน์ในการนิเทศครั้งต่อไป					
31.	หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการจัดทำสารสนเทศ และจัดเก็บผลการประเมินอย่างเป็นระบบ สะดวกต่อการนำมาใช้					
32.	หัวหน้างานนิเทศ/ผู้รับผิดชอบ มีการประเมินภาพรวมความพึงพอใจในการจัดการนิเทศ และระดมความคิดเห็นข้อเสนอแนะเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาต่อไป					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ที่ อว 8606 (๖๖) / 1574

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

21 เมษายน 2565

เรื่อง ขอสัมภาษณ์

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม

ด้วย นางสาวณัฐา พุทธอรุณ รหัสประจำตัว 620620039 นักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังดำเนินการการค้นคว้าอิสระ เรื่อง " กระทบ
การนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำจังหวัดราชบุรี"
มีความประสงค์จะขอสัมภาษณ์ฝ่ายบริหาร จำนวน 5 คน เพื่อศึกษาข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา
กระบวนการนิเทศในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำจังหวัดราชบุรี
ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดให้ความอนุเคราะห์
แก่นักศึกษาตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางการศึกษาสำหรับกำหนดวัน เวลา สถานที่ ในการเข้าสัมภาษณ์
รายละเอียดเพิ่มเติมต่างๆ บัณฑิตวิทยาลัยขออนุญาตให้ นางสาวณัฐา พุทธอรุณ หมายเลขโทรศัพท์ 092-699-4149
เป็นผู้ประสานงานโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ ดร.อริกมาส มากู้ย)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย
รักษาการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.088-2292013

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
เรื่อง กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

ชื่อ - นามสกุล.....

ตำแหน่ง.....วันที่สัมภาษณ์.....

คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

1. ท่านเห็นด้วยกับระดับการปฏิบัติ เกี่ยวกับกระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ที่ผู้วิจัยนำเสนอหรือไม่ อย่างไร

.....
 .....
 .....

2. ท่านมีแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ด้านการเตรียมการนิเทศ อย่างไร

.....
 .....
 .....

3. ท่านมีแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อยวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวางแผนการนิเทศ อย่างไร

.....
 .....
 .....

คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์	
4. ท่านมีแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาระบบการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อย วิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบศรีขันธุ์ ด้านการดำเนินการ นิเทศ อย่างไร	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
5. ท่านมีแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาระบบการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อย วิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบศรีขันธุ์ ด้านการประเมินผล การนิเทศ อย่างไร	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
6. ท่านมีแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาระบบการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนบางสะพานน้อย วิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบศรีขันธุ์ ด้านการสรุป รายงาน ผล ปรับปรุง และพัฒนา อย่างไร	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวณัฐา พุทธอรุณ
วัน เดือน ปี เกิด	22 มกราคม 2532
สถานที่เกิด	ราชบุรี
วุฒิการศึกษา	ครุศาสตรบัณฑิต
ที่อยู่ปัจจุบัน	150 หมู่ 4 ตำบลปากแพรก อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ผลงานตีพิมพ์	-
รางวัลที่ได้รับ	-

